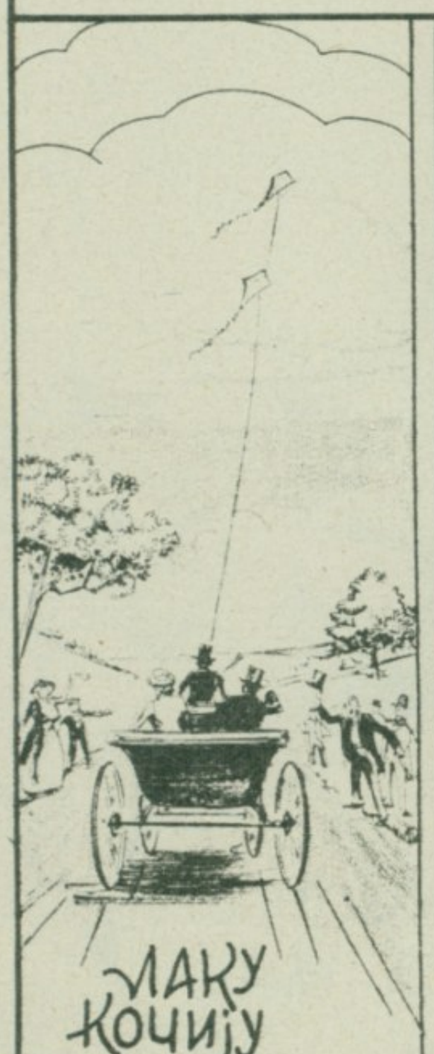
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
20 динара
БРОЈ 1540
3. 7. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

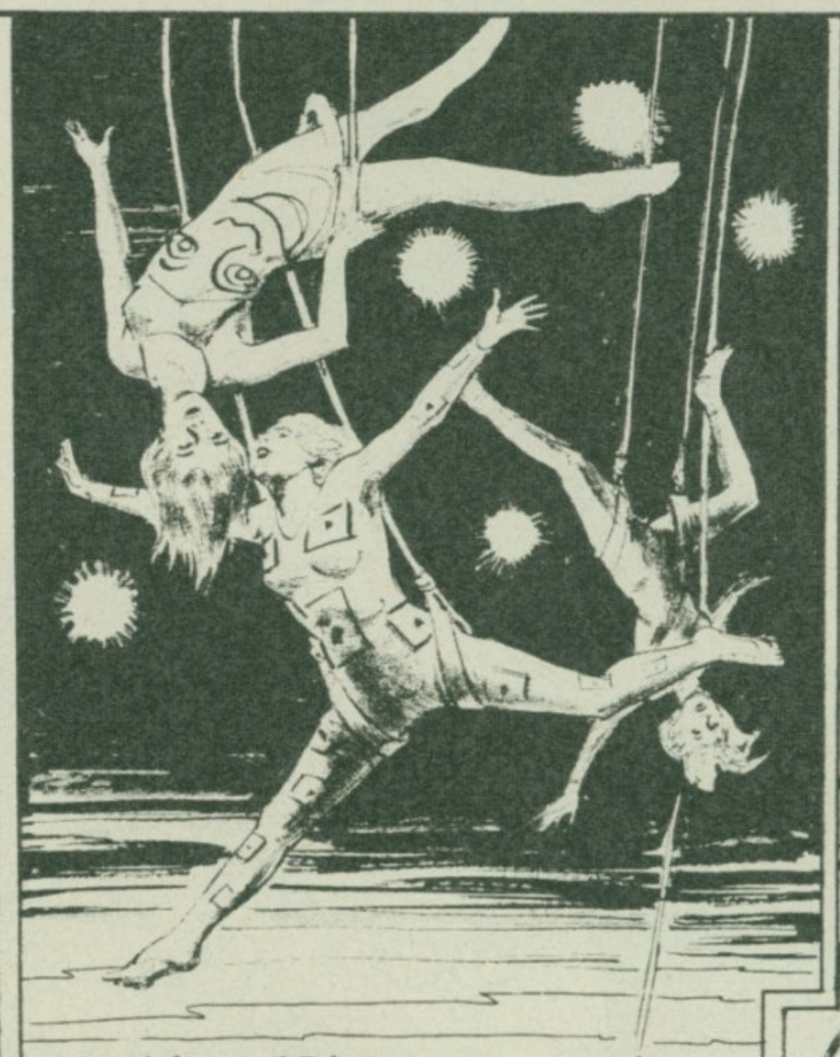
RIPLEY

Веровали или не!

ЛАКУ КОЧИЈУ

КОЈУ СУ ВУКЛИ ЗМАЈЕВИ ГОДИНЕ 1826. КОНСТРУИСАО ЈЕ ЕНГЛЕЗ ЏОРЏ ПОКОК. СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ НА ЈЕДНОЈ ТРЦИ ОВА КОЧИЈА ПОБЕДИЛА ЈЕ ЗАПРЕГУ КОЈУ СУ ВУКЛА ЧЕТИРИ КОЊА.

МУЛТИГРАВИТАЦИОНА АЕРОГРУПА

ИЗ СЈЕДИЊЕНИХ ДРЖАВА САСТАВЉЕНА ЈЕ ОД ИГРАЧА КОЈИ СВОЈЕ ТАЧКЕ ИЗВОДЕ ВИСОКО У ВАЗДУХУ.

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

4-5

ЗЕМЉОТРЕСИ

СУ ПРЕМА АРИСТОТЕЛУ (3. ВЕК ПРЕ НАШЕ ЕРЕ) БИЛИ ПРОУЗРОКОВАНИ СНАЖНИМ ПОДЗЕМНИМ ОЛУЈАМА.

ЧУЛЕ

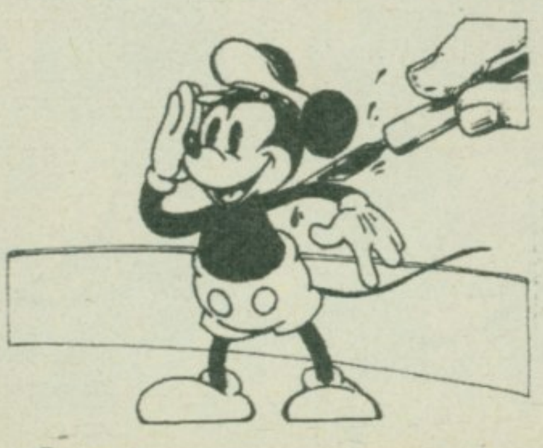
ЗА ПОДМАЗИВАЊЕ ОСОВИНА, ПОЧЕТКОМ 19. ВЕКА, КОРИСТИЛО СЕ И ЗА МАЗАЊЕ КОЊСКИХ КОПИТА.

У БОЦИ

КОЈУ ЈЕ 1949. НА ОБАЛИ У КАЛИФОРНИЈИ (САД) ПРОНАШАО ЏЕЈМ ВАРМ, БИО ЈЕ ЗАТВОРЕН ТЕСТАМЕНТ НЕКЕ ЕКСЦЕНТРИЧНЕ ДАМЕ КОЈА ЈЕ ПОЛОВИНУ СВОГ ВЕЛИКОГ БОГАТСТВА ЗАВЕШТАЛА НАЛАЗАЧУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● Волт Дизни је 1923. године снимио у Холивуду своје прве цртане филмове „Алиса у земљи чуда“ и „Зец у Освалду“. Први звучни цртани филм Дизни је направио 1928. године. Био је то „Пароброд Вили“ у коме се појавио и Мики Маус.

● још неколико векова пре наше ере Кинези су користили кости и коштани пепео за ђубрење њива.

● најтоплије море на свету је Персијско море чија температура у летњем периоду на површини износи 36°C. Исто тако, у једном делу Црног мора, на дубини од 2000 метара, температура воде износи 56°C, али узрок ове појаве за сада још није објашњен.

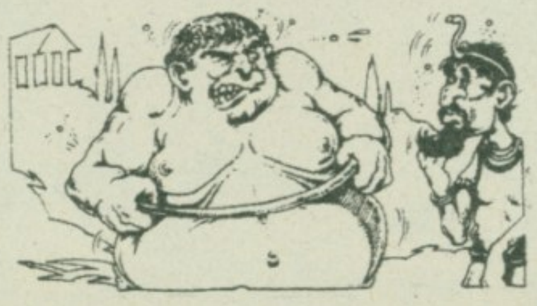
● на последњем Сајму аутомобила у Паризу појавио се алармни уређај за кола који се састоји од две мале кутије. Једна од њих се држи у аутомобилу, а друга у џепу, стану или неком другом месту где ће власник кола моћи да чује звучни сигнал ако неко покуша да му обије кола.

● голуб који је недавно прелетео раздаљину од Португалије до југа Африке и назад прешао је раздаљину од 4800 километара и на тај начин постао апсолутни рекордер међу голубовима летачима.

● и у Хипократово време (460-377 пре н. е) људи су имали муке са сувишним килограмима. За скидање сала са стомака познати грчки лекар својим прождрљивим пацијентима препоручивао је вежбе са обручем, истим онаквим који је под именом хула-хоп постао познат много векова касније.

● птица секретер која насељава Африку храни се змијама, глодарима, гуштерима, инсектима, али и младунцима других птица. Исто тако у стању је да прогута цело кокошије јаје, а да при том не сломи љуску.

● турски језик има само један неправилни глагол: бити. Енглески језик, на пример, има укупно 194 неправилна глагола.

● Француз Жан Науд прошле године се први одважио да бициклом пређе Сахару. Да његова „метална камила“ не би упадала у пустињски песак, била је опремљена широким аутомобилским точковима

ЛАЛЕ НА НЕБУ

КОСМИЧКА БИОЛОГИЈА

ЈОШ ЈЕ ОТАЦ АСТРОНАУТИКЕ ЦИОЛКОВСКИ ТВРДИО ДА ЈЕ БЕРБА У КОСМИЧКИМ ВРТОВИМА БЛИСКА БУДУЋНОСТ. ДАНАС ЈЕ ТО ВЕЋ ОСТВАРЉИВО!

Двадесет година после лета Јурија Гагарина у космос многа наша сазнања су се, бар што се тиче контакта са свемиром, и те како променила. Многе научне дисциплине, међу њима посебно космичка биологија, проговориле су на нов начин о стварима и појавама које су до јуче биле само штиво научно-фантастичних прича.

— Код нас на орбиталној станици расте грашак. Често скокнем да погледам како напредује, заправо да му се дивим. Четири стабљике за нас су представљале праву шуму... — причао је Георгиј Михајлович Гречко вративши се са једног од бројних космичких летова.

Није тешко замислити како се звездани пилоти осећају кад на стотине километара од земље угледају бар један цветић. То се, рецимо, може упоредити са човеком који дуже борави у суровим пределима Арктика или Антарктика — за њега би и сасушен лист у коверти представљао освежење.

НАУЧНИЦИ РАТУЈУ

Али, вратимо се историји. Још у експедицији првог „Салута" 1971. посада је у центру на Земљи упутила ТВ-репортажу коју је пропратила речима:

— Наши љубимци су девет биљака које се налазе у специјалном одељку-контејнеру званом „Оазис"... Семе смо понели са собом и прво растиње — лан — појавило се већ после два дана. Друго је никло нешто касније, али је убрзо претекло прво и на њему су се чак појавила четири листића. Неописиво је задовољство у суморном космосу посматрати биљке које расту па свакодневно и по неколико пута, обилазимо наш мали зелени рај. Биљкама су овде омогућени нормални услови: два пута дневно хране се специјалним раствором и осветљавају са три специјалне лампе... Поред „Оазиса" налази се и посебан блок где се развија и друго семе, водене бактерије, квасац...

Ово растиње, наравно, није изабрано случајно. Познати руски лан, на пример, веома је осетљив на промену гравитационог поља, трава арабидопсис изванредно је погодна за генетска истраживања — на њој се могу проверити како услови у космосу утичу на процес деобе ћелије и какве се, при том, промене догађају. Лан, бактерије — то је разумљиво. Али цвеће? Да ли га је могуће допремити у неки космички врт?

Многима је познато да су у космосу прве боравиле лале. Међутим, у новим условима цветови се нису развили. Космичку биологију то није поколебало. Смишљен је експеримент у којем су учествовали стручњаци Главног ботаничког врта Академије СССР и украјински ботаничари. Одлучено је да се са „Салутом 6" у космос пошаљу орхидеје.

У оваквим приликама увек се воде прави мали ратови око тога чији ће инструменти добити место на космичком броду. Технолози се, на пример, залажу да се у броду нађе места за њихове експерименте, астрономи за своје, геолози такође сматрају да њихови спити заслужују посебну пажњу. Борба је прилично жестока јер је тежина инструмената које брод може да носи ограничена. На крају, наравно, одлучује степен важности појединог експеримента.

КОСМОНАУТ НЕ МОРА, ЦВЕЋЕ МОРА

Када је на космодром Бајконур приспела нека врста механизма названог „Малахит", стручњаци су одлучно одмахнули главом. За толику грдосију места нема. Међутим, кад су биолози скинули навлаку, указао се ватромет боја. Пред запањеним космонаутима простро се бујно тропско растиње са прекрасним цветовима. Командант посаде Алексеј Леонов је узбуђено рекао:

— По цену да један космонаут не лети, ово цвеће мора бити на броду!

И тако су орхидеје добиле дозволу за лет у космос. Зашто баш орхидеје? Стручњаци су се одлучили за орхидеје јер припадају епифитима, биљкама које расту на другим биљкама, углавном на стаблу и гранама које им служе као подлога за учвршћивање, а хране се самостално. Али, шта их је очекивало у бестежинском простору.

У извештајима из космоса Леонид Попов и Валериј Рјумин редовно су центру на Земљи саопштавали податке о животу орхидеја. Међутим, убрзо су морали да јаве да су цветови увели. Неколико дана касније на Земљу је, пак, стигла информација да су се на једној од орхидеја појавили нови цветови.

Стручњаци су били запањени и захтевали су да се та орхидеја са следећом посадом упути на Земљу... Могућност цветања орхидеја у космосу била је супротна свим теоријама и узрок те појаве морао је некако да се објасни. Пошиљка из космоса оборила је научнике с ногу. Нису могли да се не насмеју: космонаути су од једне специјалне материје направили цветић и чиодом га причврстили за живо стабло. Шала је била успела, ако ни због чега другог а оно што је била знак да се на дугачком и нимало лаком путу по космосу звездани пилоти добро осећају.

Тако се, још једном, потврдило да орхидеје у космосу не цветају, да је живот у бестежинском простору немогућ. Јер, свако семе при сађењу треба тако поставити да се корење пружа ка извору влаге, а изданак према извору светлости. Растиње се иначе развија хаотично и у коначном резултату показују много слабија својства од правилно посађених. Међутим, у космосу ни правилно посађено биље никад није цветало. Узалудни су били и покушаји електростимулацијом. Одсуство гравитације је било погубно. Научници су ипак дошли до сазнања да је за нормалан раст било ког растиња у космосу у ранијем стадијуму његовог живота неопходна сила Земљине теже.

РОЂЕНДАНСКИ ПОКЛОН

Догодило се то 3. августа 1980. на рођендан Леонида Попова. Први се на „Салуту" пробудио Валериј Рјумин који је као обично спавао на поду (или ако хоћете „плафону") јер му огроман раст није дозвољавао друго место починка на броду. Трудећи се да не пробуди слављеника Леонова, обишао је брод и проверио како раде машине. Завирио је и у „Светоблок" где је расла обична трава из породице крсташица — арабидопсис.

Но, добивши растиње из космоса, биолози су се уверили: арабидопсис је стварно процветао. Али, семе од цветова нису успели да добију, што се може објаснити као последица више узрока. Не може се, на пример, пренебрегнути утицај радијације. Истина, доза озрачења на космичком броду је слична земаљској, али је ипак другачија због другог спектра. На раст утичу, утврдили су научници, и честице снажне енергије. И тако даље.

Научници су на Земљи спровели експеримент: у клиностат, уређај у коме је успостављено бестежинско стање, сместили су две луковице у облику репе. Кроз две секунде растиње се окренуло кореном нагоре и то је толико „збунило" изданке лука да су се они нагло савили, расули на све стране и увели. Једној луковици је потом укључена струја и она је оживела. Исти опит са применом електростимулације спроведен је и на арабидопсису. Под електричним напоном растиње је процветало, достигло двоструко већу висину него у природним условима и дало плодове. А, зна се, арабидопсису нису потребни ни ветар ни пчеле, он се сам размножава.

Арктичка хладноћа и пустињска јара, редак планински ваздух и стопроцентна влажност тропа — све су то биолози још поодавно испитали. Међутим, пред њима никад раније није био постављен задатак да растиње науче да живи у бестежинском простору. А данас је потребно решити тај проблем. У дугим и заморним космичким експедицијама растиње не само да ће бити украс, оно ће временом почети да доноси плодове и посаде снабдева чак поврћем и воћем и, наравно, кисеоником.

Уосталом, још је Циолковски (1857—1935) писао о космичким вртовима као блиској будућности. Један од оснивача научне астронаутике је чак тврдио да ће космички вртови обезбеђивати исхрану и већем делу човечанства.

П. М.

ЈОСИП БРОЗ ТИТО

КИ ЏАИ МАРШАЛ ТИТО

МИ СМО СРЕЋНИ ШТО У ПРЕДСЕДНИКУ ТИТУ МОЖЕМО ДА ПОЗДРАВИМО РУКОВОДИОЦА ХРАБРИХ ЉУДИ ЈУГОСЛАВИЈЕ КОЈИ СЕ ДАНАС БОРИ ЗА НАЈЛЕПШЕ ИДЕАЛЕ ЧОВЕЧАНСТВА — ТАКО ЈЕ ДОЧЕКАН ТИТО У ПРИЈАТЕЉСКОЈ ИНДИЈИ.

Велика логорска ватра осветљавала је фигуре партизана. Било је то у Говзи, близу Фоче где је уочи 1. маја 1943. године боравио Врховни штаб. Борци су се припремали да изведу првомајски програм. Пријатно је било седети поред ватре и после завршеног програма. Тито је ставио цигарету у муштиклу. Разговор се повео о ратовању и ратовима.

— По свему судећи — износио је Тито своје мишљење — ово ће бити посљедњи рат на Балкану. По његовом свршетку, ратовање ће се пренијети на друге континенте, Африку и Азију, гдје има доста поробљених народа који ће отпочети борбу за своју слободу. На оружје ће се дићи и експлоатирани народи...

Рат је давно прошао. Створена је нова држава — Федеративна Народна Република Југославија.

На једној од седница Народне скупштине Јосип Броз Тито говорио је о спољној политици.

— Југославија — рекао је — чврсто је одлучила да и убудуће спроводи мирољубиву политику у духу правила Организације уједињених нација, која базира на равноправности и једнакости свих њених чланова...

Око педесет хиљада грађана Ријеке окупило се 30. новембра 1954. године да испрати Тита на далек пут. И пионири Ријеке били су међу онима који су му пожелели пријатно путовање.

Шеснаест дана секући таласе Јадранског, Средоземног и Црвеног мора, прошавши и водама Индијског океана, „Галеб" се приближио копну далеке пријатељске Индије.

Докови луке Бомбај, дизалице и кровови околних зграда били су начичкани људима који су дошли да поздраве Тита. Плотуни и почасна пратња поморских и ваздухопловних јединица поздравили су прелазак Тита са „Галеба" на индијски разарач „Делхи".

— Маршал Тито ки џаи (Живео Маршал Тито!) — клицало је стотине хиљада грађана Бомбаја.

Кејови и улице обалског дела Бомбаја били су закрчени светом. Жамор је био „сличан океанском шуму".

— Џаи Хинд! Џаи Југославија! — клицали су гостољубиви Индуси.

Када је Тито сишао на кеј, мноштво људи је махало југословенским заставицама.

— Како сте? — обраћали су се многи Титу на српскохрватском језику?

Двадесет три часа трајало је путовање из Бомбаја у Њу Делхи. У маршалској униформи, с осмехом пријатељства силазио је Тито из воза на делхијској железничкој станици. Пружених руку на поздрав дочекао га је премијер Џавахарлал Нехру.

То је био први сусрет Тита и Нехруа.

Осам стотина посланика индијског Парламента поздравило је 21. децембра долазак Тита на свечану седницу.

— Ми смо срећни — поздравио га је у име свих председник Горњег дома Радакришнан — што у председнику Титу можемо да поздравимо руководиоца храбрих људи Југославије који се данас бори за најлепше идеале човечанства.

Тада је Тито одржао свој познати говор.

— Ја сматрам — рекао је — да данас постоје четири основна негативна елемента који су узрочници свих оних зала због којих данас човјечанство страхује и брине, а који данас изгледају свим напредним људима не само непотребни већ и апсурдни. То су: прво, неједнакост међу државама и народима; друго, мијешање у унутарњи живот других, при чему су они који се мијешају најчешће или скоро увијек баш велике и најразвијеније државе; треће, подјела на интересне сфере и блокове и, четврто, колонијализам.

На повратку из далеке Индије „Галеб" је пловио Суецким каналом. На јарболу се лепршала југословенска тробојка. Око осам часова ујутру 5. фебруара 1955. године чета морнара била је постројена на палуби. Са египатског разарача „Ибрахим" морнари су поздравили госта на „Галебу". Тишину је прекинула салва бродских топова. Био је то поздрав египатском председнику Насеру чији се чамац приближавао „Галебу". Пред суецком луком поново је одјекнула грмљавина топова. Египатски разарач „Тарик" двадесет једним хицем одговорио је на поздрав са „Галеба".

На усидрени брод у осам часова и четрдесет пет минута попео се председник Египта Гамал Абдел Насер. Енергично корачајући пришао је Титу не скривајући радост и узбуђење.

— Необично се радујем — обратио се Титу — што ми се пружа прилика да се с Вама сретнем.

— И мени је веома драго што смо се сусрели — одговорио је председник Тито.

— Аша Тито, аша Гамал — допиру до двојице председника поздрави са обале.

Био је то први сусрет Тита и Насера...

Дуго су се Београђани припремили да дочекају драге госте из двадесет пет земаља света. Леп септембар 1961. године, пун сунца и светлости, улепшао је велики дан у историји несврстаних земаља. Стотине хиљада Београђана са заставама и заставицама поздравиле су долазак шефова држава и влада. Председник Тито, домаћин, дочекивао је сваког од њих.

За округлим столом конференције очекује се почетак рада. Делегације пажљиво прате речи домаћина који отвара скуп.

— Афирмација активне мирољубиве коегзистенције — говори Тито после поздравних речи представницима несврстаних земаља — не значи да се у савременим условима у друштву неће одвијати даљи прогресивни процеси и промјене, јер је коегзистенција саставни дио тих промјена које су хисторијски неминовне. Оно што политика коегзистенције треба да обезбиједи то је да се те промјене одвијају без ратова, уз јачање улоге најширих народних слојева и рјешавање економских и друштвених проблема.

Шеста конференција на врху шефова држава или влада несврстаних земаља одржана у Хавани (Куба) топло је поздравила Јосипа Броза Тита, председника Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, једног од оснивача покрета несврстаности.

Конференција је изразила своју дубоку захвалност председнику Титу за његов допринос формулисању принципа и циљева несврставања, за његове неуморне напоре у очувању и учвршћивању јединства и солидарности несврстаних земаља и за његов лични допринос успостављању равноправнијег и праведнијег и мирног поретка у свету.

Тито је рекао:

— Кад смо кренули независним путем не прикључујући се групацијама земаља у два супротстављена блока и кад смо се одупрли политици подјеле свијета и одбацили све оно што она собом носи — ми смо изабрали тежак пут. Па ипак, имали смо снаге да кренемо тим путем и да на њему истрајемо, проповиједајући и спроводећи један програм мира и коегзистенције који је данас у свијету широко познат и признат, а захваљујући коме смо ми били у стању да дајемо и да стално повећавамо свој допринос општој ствари.

— Кад смо ми прије више година, у јеку најжешћег хладног рата, говорили о нужности мирољубиве и активне коегзистенције, мало је било људи и код нас а камоли на страни, који су схватили сав значај принципа коегзистенције на данашњој етапи развитка. А данас је већ ријеч коегзистенција постала појам и ушла је у међународни дипломатски рјечник...

— У развитку нових самоуправних институционалних облика, неопходно је, такође, стално имати пред очима да је човјек смисао и сврха револуционарне борбе радничке класе. Борба за људско међу људима, за све боље и хуманије односе, за човјека као слободног произвођача и стваоца — то је крајњи циљ и смисао борбе радничке класе.

Текст: **Милутин Тасић**
Илустровао: **Драгутин Њежић**

ЧОВЕК ИПАК НИЈЕ ГРАШАК

ГЕНЕТИКА НАУКА О НАСЛЕЂИВАЊУ

Последњи руски цар Николај II Романов који је свргнут 1917. имао је петоро деце. Али, док су принцезе Анастасија, Марија, Татјана и Олга биле здраве девојчице, једином наследнику принцу Алексеју, најмлађем у породици, претила је сваког дана смртна опасност. Чим је проходао, примећено је да није као остала деца. Десило се да је једном, бауљајући по врту, повредио колено. Уместо да се све заврши с неколико капи крви, огреботина никако није престајала да крвари.

Лекари који су се сјатили утврдили су да принц Алексеј болује од тешке наследне болести **хемофилије** која се углавном испољава у неспособности згрушавања крви када је изложена ваздуху. Према томе, код хемофиличара и мала рана може да проузрокује смрт услед искрварења.

БЕО НА ДЕДУ

Хемофилија је наследна болест али родитељи принца Алексеја цар Николај и царица Александра нису били хемофиличари. Међутим, рођени царичин брат принц Фредерик Вилљем од Хесеа био је такође хемофиличар, а исто тако и царичин ујак Леополд војвода од Шкотске, док су јој и отац и мајка били здрави људи, као и деда и баба. Било је јасно да се ради о наслеђу које неке чланове породице прескаче док се код других испољава.

Руски царски двор није се много бавио тим проблемом, њима је само било стало да одрже јединог наследника у животу, али је зато у другом крају Европе нешто раније живео човек кога је и те како занимало све што се тиче наслеђивања. Тај човек се звао Грегор Мендел.

Пре Мендела сматрало се да се „крви" родитеља мешају и сједињују у потомству и тако му преносе наследне особине. Менделови експерименти оборили су још средином 19. века ову бесмислицу и ударили темеље **генетици** — науци о наслеђивању.

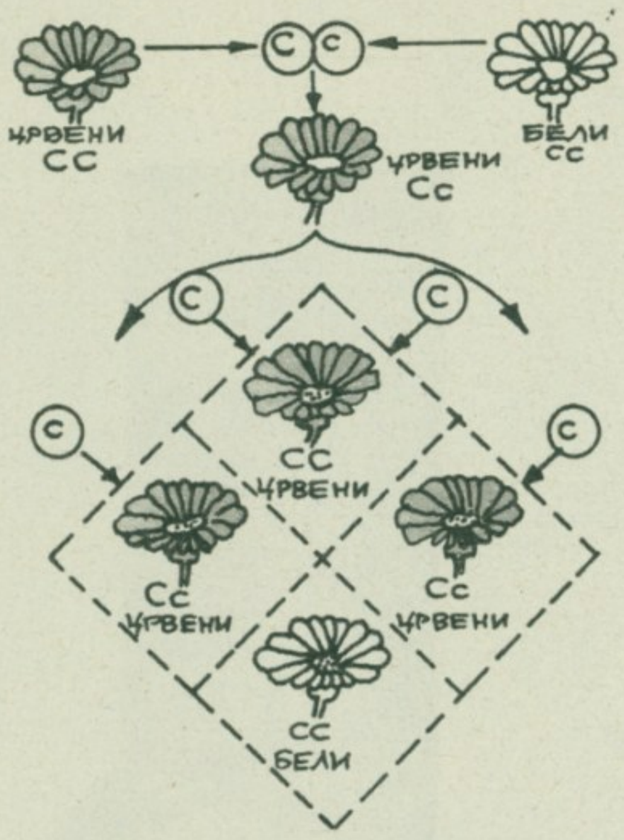
Мендел је био калуђер у августинском манастиру у Брну, граду који је тада био аустријски а сада припада Чехословачкој. Године 1851. манастирски старешина послао га је на Бечки универзитет да изучава природне науке. Мендел се истакао сјајним успесима у биологији.

Када се вратио у Брно, почео је у манастирском врту да узгаја и укршта врсте баштенског грашка. После седам година богатог експерименталног рада на састанцима Удружења историје природе изложио је добијене резултате и теорију, данас познате као Менделови закони.

Грашак се показао као веома погодан за експериментисање јер су му цветови тако грађени да полен с једног цвета пада на жиг тучка истог цвета и тако долази до самооплођивања. Ово гарантује „чистоту" врсте. Уколико се не жели самооплођивање, довољно је да се отвори пупољак и уклоне прашници пре него што би се полен расуо. На жиг тучка оваквог цвета без прашника може се ставити полен са било ког другог цвета и добити „мешана" врста или хибрид.

Мендел је узео грашак чисте врсте са црвеним цветом и укрстио га (опрашио) са грашком чисте врсте који је имао бео цвет (види шему 1). Нови грашак, добијен овим укрштањем, имао је црвен цвет и, према томе, личио на једног од родитеља. Мендел је затим младом грашку дозволио да се самооплоди и добио његову „децу" — нове стабљике грашка од којих су три имале **црвен цвет,** као и родитељ, а једна **бео цвет** на „деду" или „бабу".

ШЕМА 1

Укрштање грашка црвеног цвета с грашком белог цвета. Свака јединка има по два гена за боју, један од оца, један од мајке. С је доминантни црвени ген, с је рецесивни бели ген.

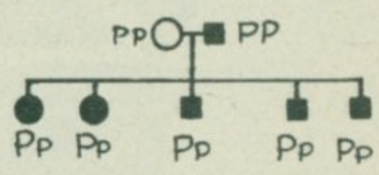
После читавог низа експеримената са укрштањем грашка, и то најразличитијих особина као што су висина стабљике, боја и облик цвета, боја семена, могао је Мендел да извуче извесне закључке и објасни их теоријски. Он је, пре свега, закључио да, кад су у питању супротне особине, на пример црвена и бела боја цвета, једна од тих особина преовлађује, јача је или **доминантна,** док је друга потиснута, слабија или **рецесивна.**

Тако је црвена боја грашковог цвета доминирала над белом, жута боја семена грашка доминантна над зеленом. Када је боја или особина доминантна, види се увек по првом потомку — који наслеђује ту боју.

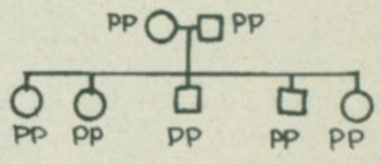
Затим је Мендел констатовао да се наслеђе за неку особину преноси од родитеља на потомке **нечим** што се налази у полним ћелијама родитеља. То нешто зове се ГЕН, а гене носе хромозоми, делови језгра ћелије.

Пошто јединка настаје сједињавањем две полне ћелије, очеве и мајчине, она добија гене и од оца и од мајке. Тако потомак два укрштена грашка са црвеним и белим цветом добија ген за боју и од оца и од мајке, односно, и од грашка са црвеним и од грашка с белим цветом. Потомак ће бити црвен јер је црвени ген доминантан над белим, али ће садржати и један рецесивни бели ген.

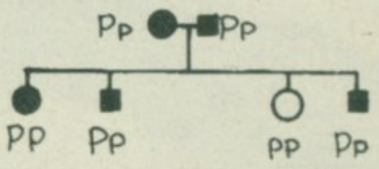
ШЕМА 2

Отац има смеђе очи, мајка плаве. Сва деца смеђе очи. Р је доминантни смеђи ген, р је рецесивни плави. Мушкарци су представљени квадратићима, жене кружићима.

И отац и мајка имају плаве очи. Сва деца биће плавооока јер од оба родитеља добијају по један плави рецесивни ген.

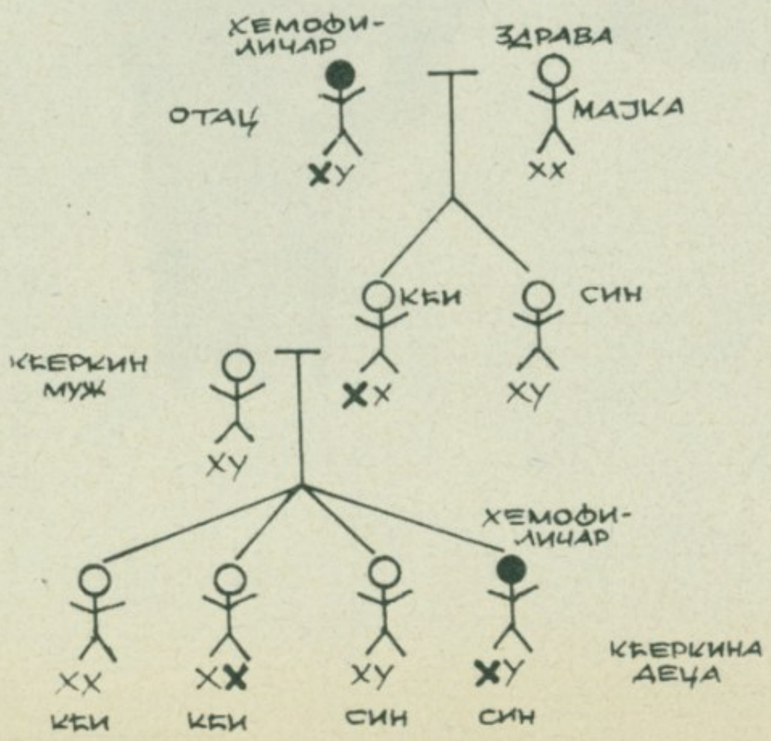

И отац и мајка имају смеђе очи са по једним доминантним Р и по једним рецесивним р геном за боју. Троје деце има смеђе очи с разним комбинацијама смеђих и плавих гена док ће само једно бити плавооко са обаплава гена. Ове могућности су теоријске и приказују идеалан менделовски однос 1:3, као код грашка.

Када се тај потомак самооплоди, он ће свом потомку пренети своје гене. Ти гени ће се, према Менделу, комбиновати тако да ће једно „дете" имати два доминантна гена и цвет црвене боје, два „детета" ће имати по један доминантан и по један рецесиван ген и такође црвене цветове (према доминантном гену), а само једно „дете" наследиће два рецесивна гена и имати цветове беле боје.

Нека својства код људи показују менделовско наслеђивање, док нека сложенија зависе од других компликованих фактора. Осим тога човек није гра-

ШЕМА 3

Х = рецесивни ген за хемофилију
х = доминантни ген
у = ген који нема утицаја на ову болест
Само комбинација Ху изазива хемофилију док је комбинација ХХ само носи.

шак и са њим није могуће експериментисати као с биљкама или животињама, мада је генетика током последњих неколико година направила џиновске кораке и постала ствар садашњости а не будућности.

ТЕ ТВОЈЕ ОЧИ ЗЕЛЕНЕ...

Задржаћемо се на сним људским особинама код којих се може пратити понашање наследног фактора. Боја очију делимично спада у та својства. али искључиво када се ради о плавим и смеђим очима. Важно је напоменути да је смеђа боја очију доминантна над плавом.

Тако, на пример, ако се мушкарац смеђих очију, уколико носи два смеђа доминантна гена, ожени женом плавих очију (овде су оба гена плава или рецесивна јер иначе боја не би

ЏУДИ ГАРЛАНД

ВИНСЕНТ МИНЕЛИ

ЛИЗА МИНЕЛИ

ЏУДИ ГАРЛАНД

СИД ЛУФТ

ЛОРНА ЛУФТ

Ако оба родитеља имају смеђе очи, њихово дете може бити плавооко, али родитељи плавих очију никада неће добити дете са смеђим очима.

била плава), сва њихова деца имаће смеђе очи, али са по једним смеђим и по једним плавим геном јер један добијају од оца, а један од мајке (види шему 2).

Уколико се мушкарац смеђих очију, али који има један смеђи доминантни и један плави рецесивни ген, ожени женом која такође има смеђе очи са истом комбинацијом гена, код њиховог детета може да се испољи једна од следећих комбинација: 1. да добије један смеђи ген од оца и један смеђи ген од мајке — имаће **смеђе** очи; 2. да добије један смеђи ген од оца и један плави од мајке — имаће **смеђе** очи јер је смеђа боја доминантна над плавом; 3. да добије један плави ген од оца и један смеђи од мајке — имаће **смеђе** очи из истих разлога као и у комбинацији број 2; 4. да добије један плави ген од оца и један плави од мајке — имаће **плаве** очи јер комбинација не садржи доминантан смеђи ген.

Ово је менделовски однос као код боје грашковог цвета и може се рећи да шанса детета да има плаве очи износи 1:3. Односно, према теорији, уколико ови људи имају више деце, једна четвртина имаће плаве, а три четвртине смеђе очи. Овај однос је теоријски јер се може догодити да од четворо деце ниједно нема плаве очи, а може се догодити да их има све четворо јер би, можда, од шеснаесторо деце овог пара баш ово четворо имало плаве очи, а дванаесторо смеђе па би Менделов однос 1:3 ипак био испуњен. У сваком случају, што је број потомака већи то је могућност да се испуни Менделов однос такође већа

Али, док родитељи смеђих очију могу имати плавооко дете, плавооки родитељи никад неће добити дете са смеђим очима. Ево због чега: чим неко има плаве очи, јасно је да су му оба гена за боју очију плава, односно рецесивна, јер када би један био смеђ, очи би биле смеђе. Било каква комбинација четири плава родитељска гена могу потомцима да пренесу само и искључиво по два плава гена.

Али, као што знамо, има очију зелених, сивих, прсканих, жућкастих и за такве очи ова правила не важе јер није утврђено да ли те боје треба класификовати као носиоце доминантног гена за смеђу боју.

ЖРТВЕ СУ МУШКАРЦИ

Код наслеђивања хемофилије од које је боловао принц Алексеј ствар стоји мало другачије јер је оно везано за такозване полне хромозоме. Човек има укупно 46 хромозома, односно 23 пара. Међу њима се издваја један пар полних хромозома: XX код жена и XY код мушкараца. Од њих зависи да ли ће се родити дечак или девојчица. Свако женско јајашце носи један X хромозом док код мушкарца половина сперматозоида носи X а половина Y хромозом. Пол детета одређен је врстом сперматозоида који се пробије до јајашца и оплоди га. Сперматозоид X даће девојчицу, сперматозоид Y дечака.

Пошто дете добија један полни хромозом од мајке а један од оца, очигледно је да отац преноси свој X хромозом свакој кћери а Y сваком сину, док мајка један од своја два X хромозома даје свакоме од своје деце. Пол детета, према томе, зависи од оца!

Хомофилија се јавља готово искључиво код мушкараца. Ево објашњења. Ген одговоран за хемофилију налази се у X хромозому, али је свај ген **рецесиван**, то јест има и свој **доминантни парњак** X. Претпоставимо да је отац хемофиличар, а мајка није (види шему 3). Ако овај пар роди сина, њему ће отац дати свој Y ген а мајка свој X ген. Према томе, син неће бити хемофиличар. Ако пар роди кћерку, отац ће јој дати свој X ген који носи хемофилију, али ће јој мајка дати свој X ген који је „здрав" и доминантан над очевим. Ни кћерка неће патити од хемофилије али ће носити рецесивни ген за ову опаку болест.

Са њеном децом ствар стоји неповољније. Она својим кћерима преноси један X ген и отац им даје један X ген. Чак и у случају да им мати да свој рецесивни X ген за хемофилију (што не мора али може да се догоди), очев X ген је доминантан и она неће оболети од хемофилије. Али, та иста мајка пренеће (теоријски) половини својих синова рецесивни X ген и они ће бити хемофиличари јер од оца добијају Y ген који је неутралан у односу на ову болест Друга полсвина њене мушке деце (опет теоријски) добиће од ње доминантни X ген који не носи хемофилију и биће здрава.

Када се погледа породично стабло по мајци принца Алексеја, види се да му је мати, царица Александра, имала рецесивни ген за хемофилију док сама, јасно, није била хемофиличар. Могућност да жена наследи хемофилију је минимална јер може да се догоди само ако јој је отац хемофиличар, а мајка носилац рецесивног гена за хемофилију. Такви бракови су веома ретки јер је и сама хемофилија ретка болест.

ЈЕДНА МАЈКА ДВА ОЦА

Славна глумица Џуди Гарланд удавала се двапут и из оба брака има по кћерку — с плавим мужем Лизу Минели која иде мајчиним стопама славе, а с другим десетак година млађу Лорну Луфт која се пробија с далеко мање ус пеха. Упоредите ли лица ових девојака с мајчиним и очевим одмах ћете видети да су, мада имају ис ту мајку, веома налик и на очеве.

СВЕ ЗБОГ ВИКТОРИЈЕ

Мајка царице Александре енглеска принцеза Алиса такође је носила рецесивни ген за хемофилију и од њено седморо деце један син је имао ову болест, један је био здрав, две кћери носиле су рецесивне гене и пренеле их својим потомцима док три кћери нису наследиле рецесивни ген.

Мајка принцезе Алисе чувена британска краљица Викторија, прабаба принца Алексеја, такође је била носилац рецесивног гена за хемофилију али је само један од четворице њених синова био хемофиличар док су само две од пет кћери наследиле рецесивни ген. То је било сасвим довољно да се ова болест рашири по свим еврпским дворовима који су имали крвне везе са потомцима краљице Викторије.

На сличан начин преносе се слепило за црвену и зелену боју док менделовску законитост показују још и особине као што су ћелавост, несетљивост за неке укусе, пегавост коже, албинизам — недостатак пигмента (албини имају белу косу, обрве, трепавице, црвене очи, прозирну белу кожу), полидактилија (већи број прстију) и неке друге мање познате.

За генетичаре је веома занимљив и проблем људских раса, односно разлика које постоје између одређених раса и народа. На жалост, начин наслеђивања боје коже, косе, стаса, облика носа, усана — а баш та својства највише карактеришу људске расе — није довољно познат јер те особине одређују сложенији фактори.

Ако је генетика до данас имала важну улогу при одабирању најбољих врста биљака и животиња и била од огромног значаја за људе јер је, на основу наслеђа у породици и одређивања генотипа предака, могла с доста вероватноће да прогнозира какво ће бити потомство у односу на неку наследну болест, она данас може активно да интервенише и методом која се зове генетски инжењеринг утицати на будуће потомство

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ:

Докле се стигло?

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Distributed by King Features Syndicate.

8-3

TITO'S MEN

DARING YUGOSLAV PARTISANS BLOW UP GERMAN-HELD BRIDGE

A remarkable war is coming to a close in Yugoslavia. For five years Marshal Tito's Partisan troops have fought an organized campaign against the Germans in a country which the Germans considered of vital importance. Last week the Russians were moving toward Belgrade, Tito's capital, and the Partisans were fighting in the streets of Zagreb, second city of Yugoslavia. Meanwhile, Tito's men were also fighting in the mountains of Slovenia, the northwestern province which the Germans considered of equally

ГУДВИН У ПАРТИЗАНИМА

СВЕ ДОНЕДАВНО НАЦИСТИ СУ СЕБЕ НАЗИВАЛИ ХЕРОЈИМА... МАРШИРАЛИ СУ КРОЗ РАЗОРЕНЕ УЛИЦЕ БЕОГРАДА... ПУСТОШИЛИ ЈУГОСЛОВЕНСКА СЕЛА? САДА "ОСВАЈАЧИ" НА СВОЈИМ ПОЛОЖАЈИМА ИЗВАН ГРАДОВА НЕРВОЗНО ОСЛУШКУЈУ И ИШЧЕКУЈУ БОРБЕНИ ПОКЛИЧ КОЈЕГ СЕ ТОЛИКО ПЛАШЕ:

"ЖИВЕЛИ САВЕЗНИЦИ!"

ОФИЦИР ЗА ВЕЗУ ПРИ ХЕРОЈСКОЈ 15. БРИГАДИ КАПЕТАН ЏЕМС ГУДВИН УЧЕСТВОВАО ЈЕ У БОРБАМА ЗА ПРОТЕРИВАЊЕ НЕМАЦА ИЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ.

У ГЛАВНОМ ШТАБУ СЛОВЕНАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ ВОЈСКЕ У ЖУЖЕМБЕРКУ...

НЕМАЧКА ЈЕ САДА ПРИКОВАНА И СА ИСТОКА И СА ЗАПАДА... АКО ИХ ТИ ПОТЕРАТО С ЈУГА, ИМАЋЕТО АДОПФА КАО НА ТРОЗУПЦУ!

ЗНАМО КАКО ЋЕТО, КАПЕТАНЕ ГУДВИН! ПАЗИТЕ, ПРУГА КОЈА ПРОЛАЗИ КРОЗ ЛИТИЈУ...

...ГЛАВНА ЈЕ САОБРАЋАЈНИЦА ИЗМЕЂУ БАЛКАНА И ГРАДОВА СЕВЕРНЕ ИТАЛИЈЕ КОЈЕ ДРЖЕ НЕМЦИ! ПРЕКИНУЋЕМО ЈЕ МИНИРАЊЕМ МОСТА ПРЕКО САВЕ!

СЈАЈНО! САМО КАКО ПРОЋИ СА УДАРНОМ ГРУПОМ КРОЗ 40 МИЉА ШВАПСКЕ ТЕРИТОРИЈЕ?

ПРОВУЋИ ЋЕ НАС НАШЕ ВЕЗЕ И ТО НОЋУ! НАПАШЋЕТО НАЦИСТЕ ИЗНЕНАДА, С ЛЕЂА!

ДОПУШТАТЕ ЛИ ТИ ДА СЕ ПРИДРУЖИМ КАО ОБИЧАН ВОЈНИК, МАЈОРЕ?

У СТИРАЈ ДАНА 15. БРИГАДА КРЕНУЛА ЈЕ КА ГРАНИЦИ "ВЕЛИКОГ РАЈХА"!

ЧУЈЕМ ДА СУ НЕМЦИ ДОБРО УТВРЂЕНИ У СТАРОМ ЗАМКУ КОД ЛИТИЈЕ?

НАШИХ ШЕСТ АВИОНА "ЗАБАВЉАЧЕ" ИХ ДОК ИНЖЕЊЕРИ ПОСТАВЕ ЕКСПЛОЗИВ!

МИЉАМА КРОЗ ПОТРЧИНУ...

ДРЖИ КОПА! ТО ЈЕ ДИНАМИТ!

КРАНЧ!

МНОГО ЧАСОВА КАСНИЈЕ...

НЕМАЧКА ЛИНИЈА ЈЕ ТУ, А НИЈЕ БАШ БИЛО ТОЛИКО ОПАСНО!

МОЖДА НИЈЕ, АЛИ НЕМЦИ ИЗА НАС И ТЕ КАКО ЈЕСУ!

ТИШИНА! КОЛОНА НАПРЕЈ!

НАПОКОН...

ЛИТИЈСКИ МОСТ! ЗАР НЕ МОЖЕМО ОДМАХ ДА ГА ДИГНЕМО?

НЕ, ГУДВИНЕ! НЕМЦИ ИМАЈУ ЦЕЛУ ДИВИЗИЈУ У ОВОМ КРАЈУ! УНИШТИЋЕ НАС АКО НЕ САЧЕКАМО АВИОНЕ!

ПОСЛЕ ДУЖЕГ ЧЕКАЊА...

З-З-ЗУУМ!

ЕВО ИХ! СВИХ ШЕСТ!

ИНЖЕЊЕРЦИ КРЕЋУ КА МОСТУ! БРИГАДА НАПРЕЈ!

УНУТАР ЧВРСТИХ ЗИДИНА ЗАМКА...

ВАЗДУШНИ НАПАД? ЗАР НЕ БИ БИЛО БОЉЕ ДА ЗАВИТО НАШИМ ТРУПАМА, ПУКОВНИЧЕ?

НИЈЕ ТО НИШТА! ЗАТВОРИЋЕТО ПРОЗОРЕ И ПУСТИТИ БУДАЛЕ ДА ПОТРОШЕ БОМБЕ!

РА-ТА-ТАТ!

Али, партизани су незадрживо напредовали...

ЖИВЕ-ЛИ САВЕЗ-НИЦИ?

ПОЛАКО, БЕБИ! ОВИ ТУКУ САС-ВИМ БЛИЗУ!

БАНГ! БАНГ!

БАМ!

БАМ!

Изненада, клопарајаки кроз дим...

ТЕНК! БЕЖИ С ПУТА!

Буууп!

Гудвин се нашао у унакрсној ватри!

КАПЕТАНЕ ГУДВИН!

Бруум!

Без огреботине сам! Ни тенку није лако да обори оваквог дасу!

ПРИБЛИЖАВА СЕ!

БААМ!

Тада је право у "тигра" опалио партизански топ!

ШТА КАЖЕШ НА ОВО, ГУДВИНЕ? УСРЕД СРЕДЕ!

ТАЧНО, РОБАЧЕ! ЈУРИС! ЈУРИС! ГАЊАЈТЕ У ЗАМАК!

Буум!

Партизани су убрзо продрли у замак...

РАТ-ТАТ-ТАТ!

ОНИ СУ ЛУКАВИ! ПАЗИ НА ПРОЗОРЕ!

РРУУМ!

БАМ!

Док су се сатерани немци предавали...

КАПЕТАНЕ ГУДВИН, ПАЗИТЕ!

БААМ!

САД ЋЕ СВЕ ШВАБЕ УНАОКОЛО БИТИ АПАРТИРАНЕ! САМО ДА ИМ НЕ ПАДНЕ У РУКЕ, ЛИЗА!

НЕ БРИНИТЕ! ВИ И ДРУГИ РАЊЕНИЦИ БИЋЕТЕ ПРЕБАЧЕНИ ВОЈНОСКИМ КОПТИМА НА ИТАЊЕ НАШИХ ЈАТАКА!

Убрзо, на повратку...

ОВО ЈЕ КРАЈ ДОБРО ОБАВЉЕНОГ ПОСЛА!

МОСТ ЈЕ ОДЛЕТЕО! ПОСТИГЛИ СМО НИЋ!

БААМ!

Мада малобројнији, партизани су нападали град за градом како би рањеници безбедно прошли!

САД СМО САМО У ПРОПАЗУ, ПСИ! УБРЗО ЋЕМО ОВДЕ БИТИ ЗАУВЕК!

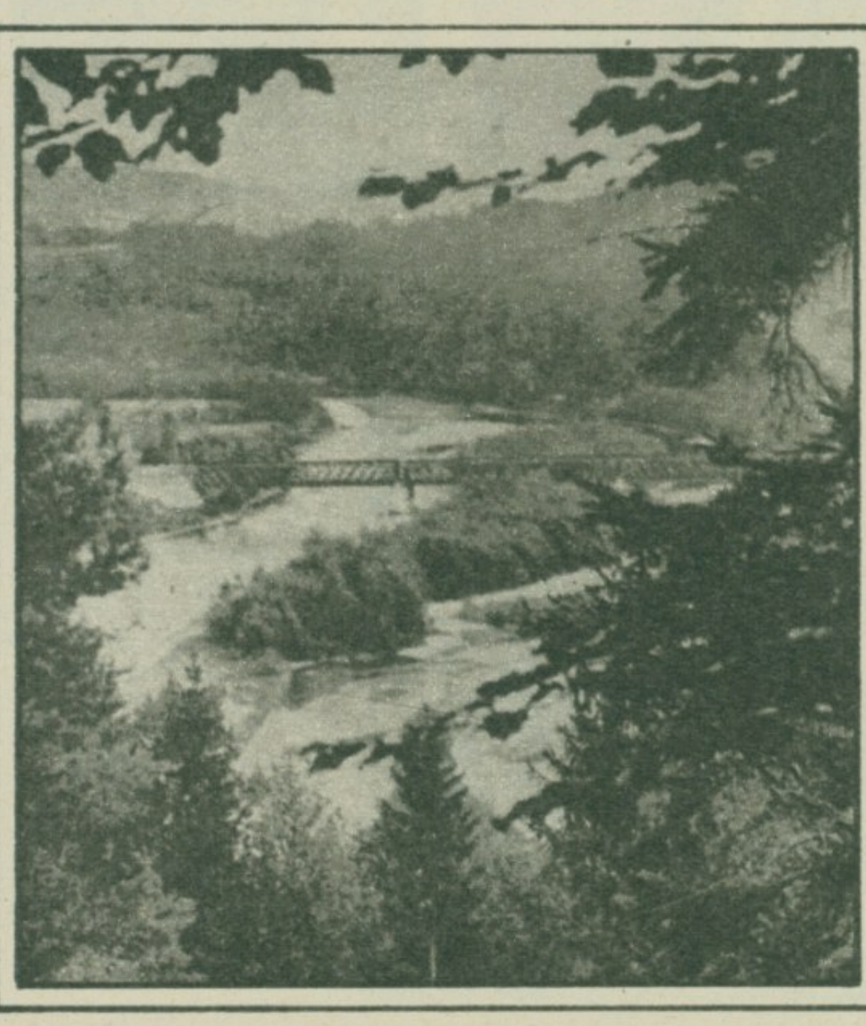
РАТ-ТАТ-ТА

И даље од снагама маршала Тита, капетан Гудвин је само један од многих храбрих америчких официра који ратују с јуначком савезничком партизанском војском!

1 **Партизани на маршу иду** у колони један по један, кроз поља и шуме, да би избегли немачке патроле на путевима. Тешко су наоружани гранатама, машинским пушкама и полуаутоматима француске, немачке и италијанске производње. Одред који је напао литијски мост имао је још и хаубицу и један руски противтенковски топ. Партизани су носили униформе до којих су долазили у борби, обично су то биле немачке.

2 **3** **У Литији** партизани су ујут ро опрезно заузели положаје очекујући шест савезничких авиона који треба да помогну у акцији. Немци су бранили прилаз мосту из једног каменог замка удаљеног само неколико стотина метара одавде. На истуреном положају партизани су засули град рафалима из машинки. Доња слика: После напада партизани трче у заклон кад су Немци почели да гађају пут за Литију гранатама. На фотографији се види дим од тек експлодиране гранате. Неколико тренутака касније партизани су, узвикујући, потрчали путем до замка и истерали Немце напоље. Пошто су заузели замак, партизани су уз борбу продрли у Литију и пробили се до моста.

4 **Железнички мост у Литији,** преко Саве, на главној прузи Загреб — Љубљана, био је циљ партизанског марша кроз окупирани део Словеније. Дим који се види десно потиче од куће запаљене у акцији. Авиони су бомбардовали Немце у граду док су партизани припремали минирање моста.

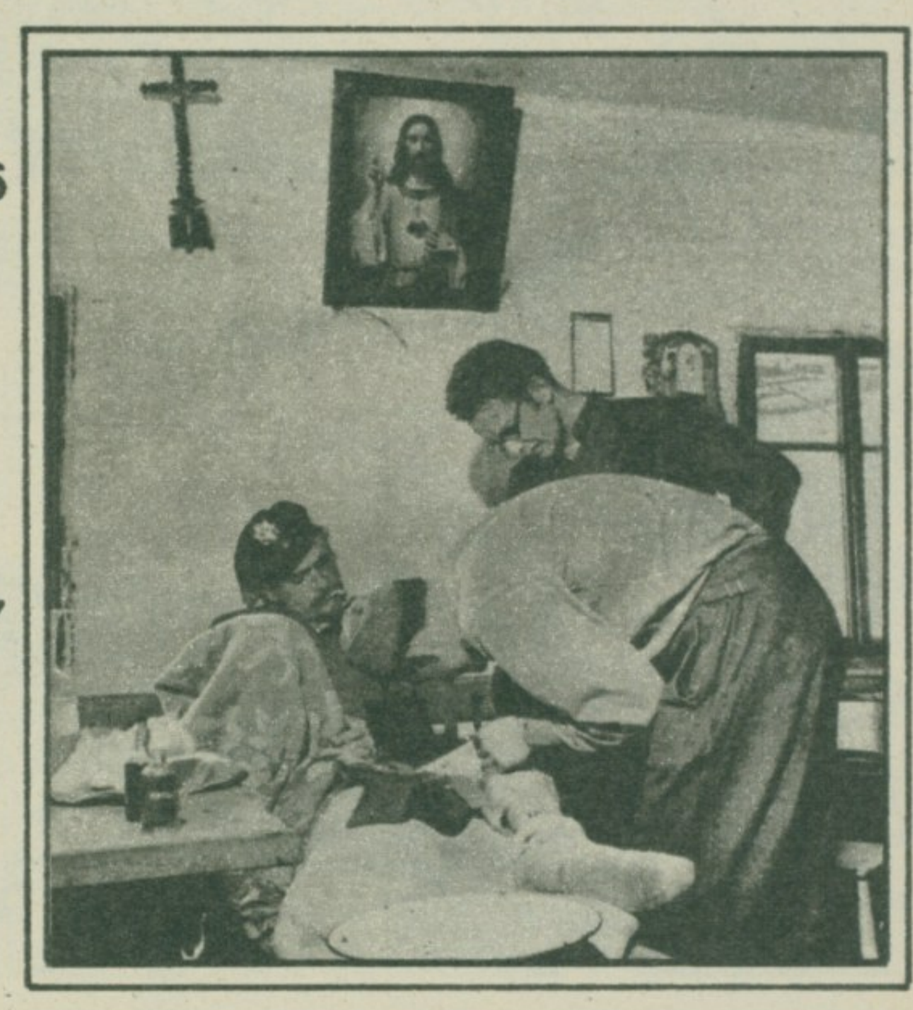
5 **У партизанској пољској болници** лекар обрађује ране на глави немачког заробљеника. Болница је смештена у сељачкој кући од два одељења: рањени партизани су у једном, Немци у другом. Партизани нису могли остати ту преко ноћи јер су знали да би Немци поубијали рањенике. Рањеници су сељачким колима пребачени изван немачке окупационе линије.

6 **Немачки заробљеници** које су партизани повели када су напуштали Литију. Партизани су им одузели униформе осим капа. Заробљеници се држе флегматично и задовољни су што су извучени са ратишта. Већина припадника немачких трупа у Југославији чине старији Аустријанци који су служили и у претходном рату.

7 **Рањеног капетана Гудвина** оперише партизански лекар у сеоској кући на повратку са тла „Велике Немачке". За то време обућар чија је ово кућа поправља партизанима обућу. Један рањеник који је претходног дана напустио Литију умро је, а други је добио гасну гангрену. Рањеници путују већ четврти дан кроз окупирану територију.

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ

ПОГОДИ ГДЕ САМ

На наградни конкурс „ПОГОДИ ГДЕ САМ“ јавило се преко две хиљаде читалаца. Било је доста нетачних одговора; али и оних који су тврдили да се лопта уопште не налази на фотографији! Лопта је, наравно, била ту, али вешто замаскирана. Тачан одговор гласи: ЛОПТА СЕ НАЛАЗИ У КВАДРАТУ А-3. Сви они чији су одговори стигли у нашу редакцију до 2. маја добили су фудбалску лопту коју ће ускоро добити поштом.

Лопту су добили следећи читаоци:

Јован Тутуш, Омладинска 6, 24300 Топола, **Тихомир Фаркаш**, Ген. Драпшина 27, 23300 Кикинда, **Каролина Фекете**, Н. Тесле 5, 11080 Земун, **Синиша Томић**, Сл. Пенезића 87, 15320 Љубовија, **Зоран Алексић**, Шумска 98, 22416 Огар, **Ненад Николић**, Лазе Костића 113, 21460 Врбас, **Смиља Турчан**, Леньинова 63, 22300 Ст. Пазова, **Оливера Алексић**, Теслина 19, 11000 Београд, **Трајко Думбић**, Пожешка 116, 11000 Београд, **Нада Вукојевић**, Ивана Милутиновића 70, 11000 Београд, **Милован Миловановић**, В. Мишића 13, 34000 Крагујевац, **Дејан Николић**, Карађорђева 56, 34000 Крагујевац, **Слободан Миловановић**, В. Мишића 13, 34000 Крагујевац, **Александар Николић**, Лазе Костића 113, 21460 Врбас, **Михаило Лукић**, Гарсија Лорке 7, 11060 Београд, **Бранко Милиновић**, Аце Алексића 2/2, 37000 Крушевац, **Горан Петровић**, Драгомира Гајића 39/13, 37000 Крушевац, **Драган Крстевски**, Пожешка 116-I-5, 11030 Београд, **Милош Симоновић** Омладинских бригада 172, 11070 Нови Београд, **Драгослав Чанак**, Јурија Гагарина 211, 11070 Нови Београд, **Радиша Пајић**, Улица града сирена 22/7, 34000 Крагујевац, **Јовица Арсовски**, III М. У. Б. 120, 91300 Куманово, **Дарко Голубан**, Јосипа Јутрише 22, 41210 Забок, **Тибор Фарекаш**, Вардарска 2, 21000 Нови Сад, **Нинко Урбан**, М. Тита 49, 21300 Бечин, **Давор Степанек**, Нешковчинова 134/д, 58000 Сплит, **Стојан Игњатић**, Ј. Ј. Змаја 11, 54300 Бели Манастир, **Ведран Ванић**, В. Перића 1/III, 71000 Сарајево, **Снежана Милановић**, Карла Лукача, 7/I, 11050 Београд, **Срђан Мандић**, Н. омладине 6, 23000 Зрењанин, **Милош Паулић**, Филипа Кљајића 455, 15300 Лозница, **Дворин Дебељак**, Шротова 28, 41000 Загреб, **Славко Моучка**, 28, С. У. Д. 43, 44250 Петриња, **Панта Радуловић**, Госп. Јованова 2, 11000 Београд, **Зоран Милетић**, Мосорска 4, 11000 Београд, **Емин Мркоњић**, Ђуке Васића 11, 41410 Велика Горица, **Драган Зековић**, Н. Вујачића 16, 14220 Лазаревац, **Кемал Кријештарац**, Микронасеље Ц-5-III/4, 38000 Приштина, **Вукица Милић**, Р. Кончара 21, 21410 Футог, **Синиша Симић**, Далматинска 20, 11080 Земун, **Бранислав Јовановић**, Чика Мише Ђурића 50, 11060 Београд, **Милан Лазић**, Милана Мушаса б.б. 14210 Уб, **Милан Василић**, Хероја Шоше 4, 31230 Ариље, **Властимир Митровић**, М. Горког 28, 11000 Београд, **Љубомир Шаповић**, Врањево, 36343 Студеница, **Желимир Јованчевић**, Николићева 38, 32250 Ивањица, **Јани Катона** Фрушкогорска 44, 25233 Руски Крстур, **Зоран Цветковић**, Тургењевљева 4, 11030 Београд, **Давор Спориш**, Босиљевска 26, 41000 Загреб, **Владимир Штефанић**, Старограцка 22, 43350 Ђурђевац, **Зоран Момић**, Пиларски пут 12, 43550 Пакрац и **Горан Гајчин**, ученик VII/1 Основна школа „Бранко Радичевић“, 25240 Стапар.

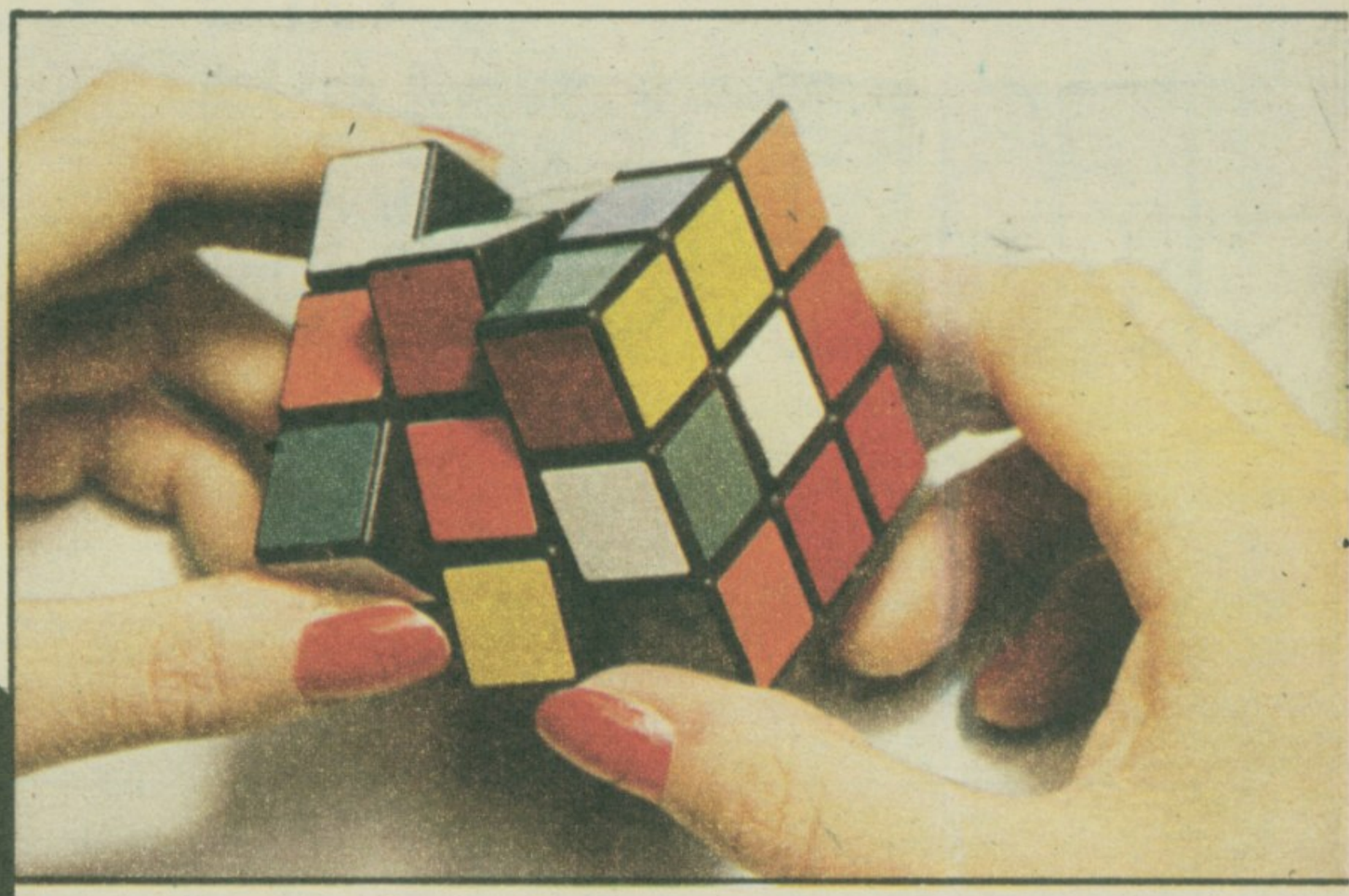

Свим учесницима игре још једном се извињавамо због штампарске грешке која се пот крала у најави: уместо да стоји да се одговори примају до 2. маја грешком је одштампана једна нула више.

ТРЕНИНГ ЗА СТРПЉЕЊЕ, ЛОГИКУ И МАШТУ

БИВШ КОЦКА

— Мислим да је мудро ту стварчицу никад не узети у руке — препоручује амерички научник Марко Иниеносо.

Извозни хит наших северних суседа Мађара у последње време је једна играчка која изазива главобољу широм света. Ради се о једној, на изглед, обичној шестобојној пластичној коцки, страница 5,7 центиметара. Мађари је зову „бивош коцка“, што ће рећи „чаробна коцка“, док је ван њихове земље познати ја као „Рубикова коцка“. Име је добила по човеку који ју је изумео, архитекти и професору будимпештанске Високе школе за уметничке занате Ернеу Рубику. А кад кажемо „обична“ коцка нисмо баш рекли истину. Наиме, свака од шест страна коцке састављена је од по девет истобојних елемената — квадрата. Свака страна је обојена другом јарком бојом и подељена на три колоне, а свака колона се састоји од три мање коцке. Све ове колоне могу да се обрћу за 360 степени — елементи коцке, значи, могу да се обрћу напред, назад, нагоре, надоле.

Прво вас чека једноставнији део посла: ротирањем колона помешају се боје на страницама коцке. А онда долази „оно право“, што многима не да да спавају, једу, раде. Наиме, обртањем колона боје треба поново сложити у истобојне површине што није нимало једноставан посао. Тражење правилних решења захтева много размишљања, времена и стрпљења и неминовно нас уводи у математичку теорију скупова и комбинаторику. Због свега тога тренутно „најтраженију стварчицу за забаву на свету“ (тако се бар тврди у њујоршком светском центру за трговину играчкама ФАО) неки називају и „мађарским ужасом“ јер зна да сасвим уравнотежене људе потпуно избаци из равнотеже. У Америци је већ пореде са „главоломком“ Сема Лојда, америчким изумом од пре 108 година који бије глас да је отерао у луднице 1500 људи?!

СВИ СМО МИ МАТЕМАТИЧАРИ

Дакле, „чаробна коцка“ се састоји од 27 коцкица које се врте у свим правцима и чији је генијални штос у унутрашњој конструкцији (омогућава ротацију њених сегмената у свакој од три равни, а да се при том не распадне или заглави). Кренимо напокон у „бој“! Али како? Број могућих комбинација боја износи 43 трилиона (тачније: 43.252.003.274.489. 856.999). Колико је заправо то? Један трилион чини милион билиона. А један билион — милион милиона. Код „лотоа“, на пример, шансе за шест тачних су један према 13.983.816, а код „Рубикове коцке“ шанса за девет тачних је један према 43 трилиона! Најсавременијим компјутерима било би потребно читавих 1,4 милиона година рада да потпуно прикажу све могуће комбинације боја!!!

Зато одмах можемо рећи да игра са овом коцком, као и већина других логичких игара, уопште и није игра већ захтева истински умни напор и намењена је, пре свега, бистрим главама или за њихово бистрење.

Привлачност коцке је пре свега у томе што човек изнађе један или више система за решавање да би онда забезекнуто установио да поред тога постоје још небројене комбинације. То, природно, изазива сваки немирни ум да продре још даље, у увек нове и новије тајне заиста ђаволске коцке, коју је Ерне Рубик израдио за потребе својих студената како би лакше излазили на крај са тродимензионалним објектима.

Ако се сложимо са тезом да учење и није ништа друго до „инвестиција“ за касније духовно ленчарење, научена материја временом постаје део бројних аутоматизама. Одрастао човек, кажу, размишља сразмерно мало, јер ретко запада у необичне положаје. Е, управо један такав положај људима је понудио Рубик својим изумом. Можда у томе треба тражити објашњење зашто нека деца при упознавању законитости „чаробне коцке“ откривају изразити таленат за математику.

„Математика задовољава човечји дух зато што је изванредно поуздана“, рекао је познати астроном Кеплер пре отприлике 400 година. Већина се и опходи са Рубиковом умотворином управо на сличан начин. Јер, када се коцка први пут узме између прстију из сваког од нас почиње да избија сам Галилеј. И по шест недеља зна он да „кључца“ у нама. Када и после тог времена увидимо сву своју беспомоћност смртника, обично растављамо коцку не бисмо ли боље упознали њен „унутрашњи живот“. То траје опет данима и ноћима, док најзад из нас тријумфално не проговори сам Архимед: „Пронашао сам“. И, заиста, милиони „Питагориних асова“ успевају да свакој страни коцке поклоне њену боју. Неко то ради брже, неко спорије, али ствар се креће. И онда, попут Архимеда који је римском војнику одгуњао оно историјско „Не дирај ми кругове“, ми ћемо рећи „Не дирајте ми коцку“. На сву срећу поред вас није онај сурови Римљанин с мачем који је потпуно игнорисао математику...

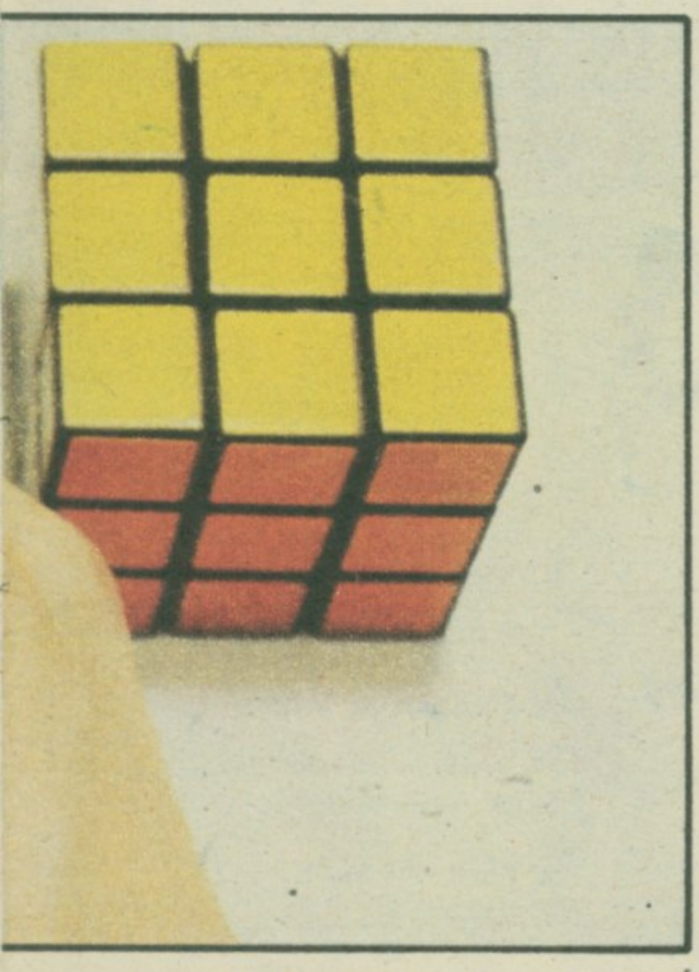
ТРЖИШТЕ ТРАЖИ ЈОШ

Откако је политехничка индустријска задруга у Будимпешти почела да про-

изводи ту ђаволску стварчицу, почиње њен незаустављив поход кроз Европу и свет. И код нас је све више виђамо мада је у продавницама нема. Реклама за ту „најлуђу играчку године“ (награда је лично уручена Рубику у СР Немачкој) гласи: „Не дотичите се „Рубикове коцке јер ћете онда занемарити све што вам је у животу нешто значило!“ Вероватно је то једини, или један од ретких примера, где реклама апсолутно одговара истини.

Само прошле године амерички концерн за производњу играчака »Ideal Toy“ (премијера „Рубикове коцке“ одржана је на Беверли Хилсу у присуству За Зе Габор, Мађарице порeклом, гулаша, чардаша, циганских виолина) који коцку производи у аранжману са Мађарима, избацио је на тржиште 4,5 милиона комада (малопродајна цена од шест до десет долара). Пошто су коцке „плануле као алва“ ове године се у САД очекује дуплирана продаја. Разне верзије „бивош коцке“ производе још неке компаније на Западу, а јавља се и обавезна нелојална конкуренција из Хонг Конга и Тајвана. Рачуна се да коцка тренутно „баца у несвест“ око пет милиона западних Немаца, двоструко више Американаца, неколико десетина хиљада Аустријанаца, милион и по Јапанаца и неколико хиљада Југословена.

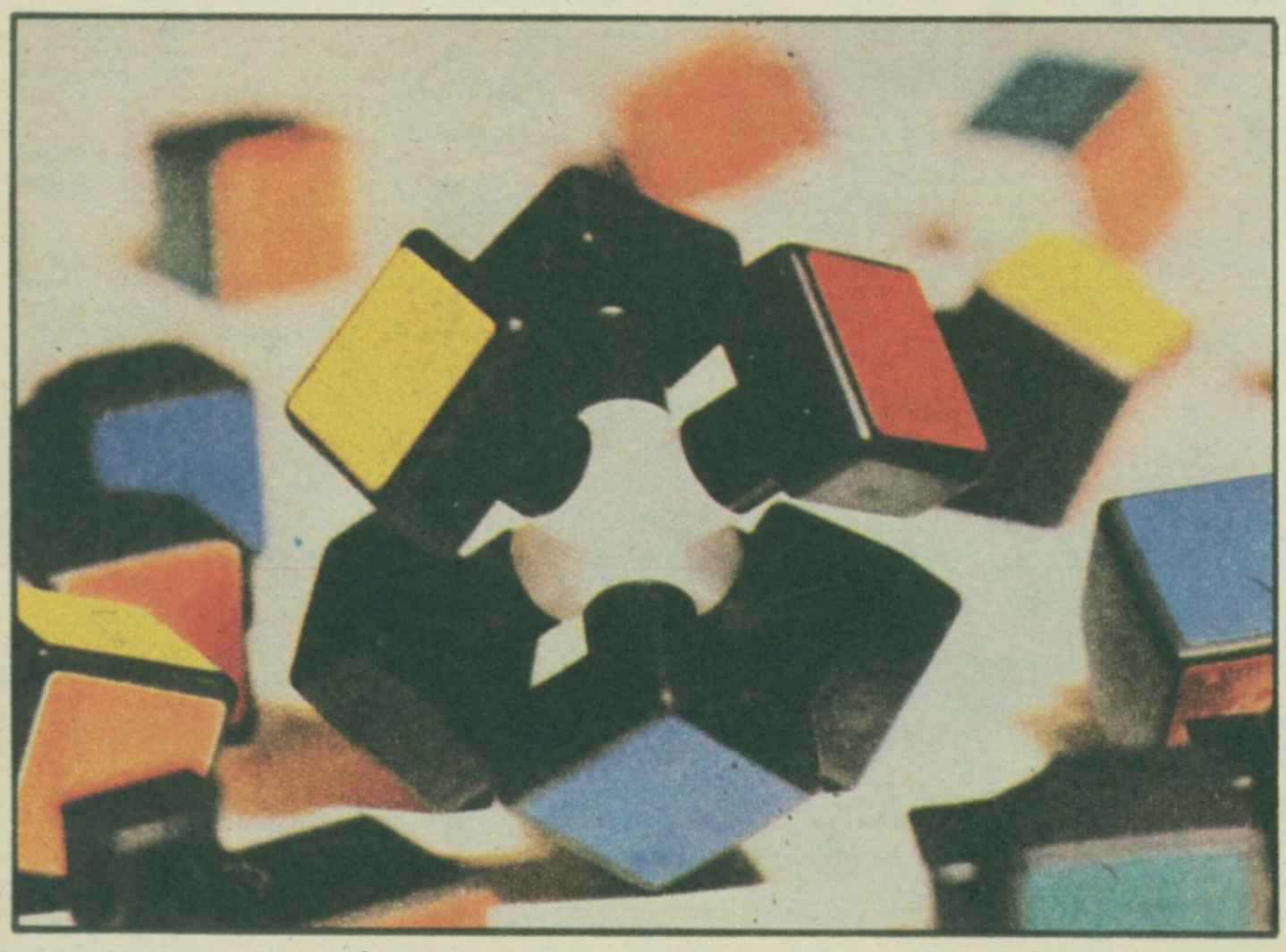
„Чаробна коцка“, тренутно један од најтраженијих производа са ознаком „Made in Hungary«, очито доноси велику добит како самом изумитељу тако и онима који је производе и продају. У Мађарској се коцка у почетку добијала (истина, прилично тешко) за 46 форинти, а у суседној Аустрији цена јој је 150 шилинга. У СР Немачкој продаје се по ценама које се крећу између 20 и 25 марака. Да се ради о врло уносном послу сведочи и све већи број брошура са тачним описом могућности за правилно састављање коцке — наравно, не свих. Професор Дејвид Сингмастер са лондонске Политехнике први пут је видео коцку 1978. године када су је мађарски математичари показали колегама на Међународном конгресу математичара у Хелсинкију. Куболози су „полудели“: „Бриљантан тродимензионални дизајн“, а Сингмастер се надовезује на те изјаве: „Елегантна једноставност тог механизма заиста је вредна пажње“. Као човек за кога се верује да о „Рубиковој коцки“ зна више и од самог проналазача, издао је књигу од 60 страна под насловом „Белешке о Рубиковој чаробној коцки“, која управо доживљава своје пето издање...

Окретање до бесвести — све док свака страна коцке не буде у једној боји.

Ерне Рубик прима награду за „Играчку године 1980“.

„Унутрашњи живот“ чаробне коцке

СВЕТСКИ РЕКОРД

У СР Немачкој су већ организовали прво првенство у правилном састављању чудесне коцке. Победнику је требало 59 секунди и 62 потеза док је дошао до правилног решења док је њен аутор Рубик саставља у 45 потеза. Британски математичар Моурвен Тајстлетвејт, први „коцкација“, наравно, после Рубика, савладао је коцку у 50 потеза, али признаје „да оволики број потеза није баш најславнији и да би боје требало сложити у неких 20 потеза, али досад још није успео да пронађе цаку“. За разлику од научника који гледају, пре свега, како да смање број неопходних потеза (смишљање посебних процедура које укључују и употребу алгоритама), младе „коцкације“ више су заинтересоване за рекорде у брзини. Тако је енглески тинејџер Николас Хајмонд успео да сложи боје за — 28 секунди!

Да и ми нисмо остали по страни овог „залуђења“ сведочи и клуб љубитеља Рубикове коцке у Новом Саду који је прошле године организовао и прво међународно такмичење. Победник је био Ласло Ердељи из Суботице са временом од 2,26 минута. Поред тога „Рубикова коцка“ запалила је и машту југословенских проналазача и изгледа да је на помолу и „YU магична коцка“, чије је оригинално решење дао инж. Рудолф Врнога из Сарајева (ту се 26 коцкица држи захваљујући куглици са шест кружних жлебова по којима оне клизе а ту је и савршенија верзија техничког решења коцке где се коцкице држе на окупу на тај начин што су директно међусобно спојене). И док су сви они који су пратили у редакцији „Галаксије“ и Физичкој лабораторији Института „Борис Кидрич“ у Винчи демонстрацију Врногине коцке, били одушевљени, наши произвођачи још ћуте.

Али, вратимо се још једном „Рубиковој коцки“. Очито је ипак да ће већина њених занимљивих тајни још дуго остати неоткривена. А док се не напише и друго поглавље ове „играчке године“, за већину смртника је можда најбоље да послушају савет америчког научника Марка Ингеносоа: „Мислим да је мудро ту ствар никада не узимати у руке“! Или, можда више волите да завршите, као једна позната Енглескиња, у сперационој сали због упале тетиве палца зарађене дуготрајним увртањем коцке...

М. Шунтер

(У идућем броју: Како доскочити магичној коцки)

ПАЗИ, ТЕШКО ЈЕ!

Француска фирма „Дебор“ пустила је прошле године у продају необичне али врло практичне куке које користе кранови. Реч је о куки у коју је уграђена специјална вага. Поред многих погодности овај изум француских стручњака допринеће, тврде упућени, и већој безбедности на многим градилиштима. Наиме, сада ће краниста моћи да контролише тежину терета који треба да пренесе и тако спречи да челичне сајле попуцају и угрозе раднике на градилишту, што је досад био чест случај. Кука са вагом може да се монтира на све кранове који подижу терет до 30 тона.

ДВОБОЈ С РОБОТОМ

У једном салону за електронске игре у Токију постављен је хидраулични робот у облику човека који служи као спаринг-партнер љубитељима борилачке вештине сумо. Снага робота регулише се по степенима од којих сваки одговара једној од шест класа овог најсуровијег облика древне јапанске игре. Борци сумо сада могу да испробавају своју снагу у „божанском спорту изабраних“ не ризикујући да им супарник сломи врат.

ФАЛСИФИКОВАНИ БЕСТСЕЛЕР

МЕМОАРИ ЛИ ХУНГ ЧАНГА

Они који су помислили да ће две године иза решетака коначно смирити новинара-лажова грдно су се преварили...

Позната америчка издавачка кућа Холитон мифлин објавила је 1913. године „Мемоаре Ли Хунг Чанга“ (1823 — 1901), кинеског државника и познатог министра иностраних послова. Мемоари су објављени тек пошто су добили врло позитивну рецензију бившег америчког министра иностраних послова Џона Фостера, човека који је 1895. године упознао Ли Хунг Чанга на мировној конференцији у Шимонсекију којом је окончан кинеско-јапански рат.

И други добри познаваоци кинеских прилика сложили су се са Фостеровом оценом — књига је изузетно добра, гласио је њихов суд. „Мемоари“ су постали хит године.

ДИСКРЕТНА ИСТРАГА

Један мали, дебељушкасти, проседи господин није се слагао са овако похвалним мишљењима о животној причи Ли Хунг Чанга. Био је то Е. Б. Дру, бивши службеник кинеског Министарства финансија, добар познавалац прилика и личности у Кини. Шта је то господину Друу засметало у „Мемоарима“? Па, то што је у њима пронашао много нетачних података и потпуно измишљених догађаја и личности.

Е. Б. Дру није био од оних који обичавају да зажмуре на неправилности: о закључцима до којих је дошао одмах је обавестио издаваче. Поведена је дискретна истрага у току које се испоставило да је бивши службеник Министарства финансија заиста у праву — радило се, без сумње, о вештом фалсификату!

Издавачима није било нимало пријатно. Требало је признати да су се сами преварили, и, ништа мање неугодно, обелоданити да су многи угледни људи насели једном варалици.

Деценију после првог, 1923. године, изашло је друго издање „Мемоара“, али сада са уводом у коме је детаљно објашњено како и када је настао овај вешт фалсификат. Дело није имало никакве везе са човеком чије је име носило. Аутор овог писанија — признаше издавачи — амерички је новинар Вилијам Ф. Маникс.

Друго издање „Мемоара Ли Хунг Чанга“ продавало се као алва. И њихов аутор нашао се у жижи интересовања: живот и авантуристички подухвати овејаног преваранта, вештог фалсификатора и новинара — лажова постали су садржај бројних новинских чланака које је публика читала без даха.

ПУН ПОГОДАК

Фалсификаторска каријера Вилијама Маникса почела је врло рано. Још као почетника избацили су га из редакције једних њујоршких новина јер се испоставило да се новајлија сем писања чланака предано бавио и „прековременим радом“ — кривотворењем листа претплатника и имена гостију на пријемима које је лист приређивао.

Поменути догађај није, очигледно, много нашкодио Маниксовој каријери јер се 1895. године, када је на Куби букнуо устанак против шпанске колонијалне власти, продорни почетник обрео у Хавани — као дописник угледних „Њујорк тајмса“ и „Филаделфије преса“.

Један за другим, у редакције поменутих листова из Хаване су стизали драматични интервјуи с кубанским устаницима у којима су драстично и сликовито описане појединости о зверствима колонизатора над голоруким становништвом Кубе. Чланци су доживели велики успех, јавност се узбудила, а уредници „Њујорк тајмса“ и „Филаделфија преса“ задовољно се згледали — избор Маникса за дописника био је пун погодак!

Писање америчког новинара није се, разумљиво, нимало допало шпанским властима. Боље речено, на памет им није падало да га трпе: Маникс је ухапшен и нешто касније депортован у САД. По повратку у земљу, протерани дописник одржао је бројна предавања о ситуацији на Куби. На свакоме од њих слушаоци су имали прилике и да се до детаља упознају са страдањима и хапшењем храброг говорника. Вилијам Маникс постао је нека врста хероја, жртва политичког терора. Његов случај и тема коју је наметнуо доспели су захваљујући залагању неколицине конгресмена и до трибине америчког Конгреса.

Тада већ звучно име, Маникс је без много муке нашао запослење. Наставио је да пише за „Филаделфија прес“, али се убрзо испоставило да слава не мења и ћуд: многохваљени ратни дописник отпуштен је због учествовања у једном случају подмићивања. Одлази на Запад, задржава се неко време у Калифорнији, а затим пребацује у Хонолулу, где под лажним именом Вилијама Ленарда ради као дописник „Едвертајзера“.

Како је Вилијам Ленард, алијас Маникс, успео да се докопа новог посла? Врло лако: имао је препоруку једног познатог пастора из Сан Франциска. Послодавцима на памет није пало да су и писмо и потпис фалсификовани. Ко зна колико би се још „Ленард“ башкарио на жарком хавајском сунцу да није много трошио, због тога стално оскудевао у новцу и да на крају није решио да своје финансијске невоље реши фалсификовањем потписа главног уредника „Едвертајзера“ на једном чеку.

Превара је откривена, лажни Ленард ухапшен и осуђен на две године затвора. Они који су помислили да ће га живот иза решетака коначно смирити грдно су се преварили.

ПЛАТИТЕ МИ ПУТ ДО КИНЕ!

Нови житељ затвора Оахо у Хонолулуу заиста се разликовао од осталих осуђеника: све своје слободно време проводио је у библиотеци. Тамо је упознао и човека који је боравио у Кини и причао му о својим догодовштинама, политичким и друштвеним догађајима у тој далекој земљи.

Убрзо се на гувернеровом радном столу обрела молба да се затворенику Вилијаму Маниксу одобри употреба писаће машине у затвору. „Одобрено“, стајало је у одговору. Писма која је наредних месеци Маникс слао пријатељима и познаницима обавезно су садржавала и молбу да му пошаљу књиге о Кини. Све што се о тој земљи, њеној ближој и даљој историји, могло наћи.

Од замисли до дела није прошло много. Маникс је био врло продуктиван писац: уз гувернеров „благослов“ писаћа машина тандркала је данонoћно све док није избацила и последњу страницу позамашног рукописа. Затворски живот није отупио Вилијамову сналажљивост: решетке му нимало нису сметале да ступи у везу са својим агентом, преко њега протури дело до издавача и чак предложи и рецензента. Наслов књиге? „Мемоари Ли Хунг Чанга“.

Превара са „Мемоарима“ још није била откривена кад је писању склони робијаш одлежао своје. Вилијам Маникс платио је свој дуг друштву и имао је пуно право да почне из почетка: основао је сопствену новинску агенцију „Пацифик прес“ која је неко време успешно снабдевала америчку штампу вестима, коментарима и интервјуима са разним личностима са пацифичке обале. Из „Пацифик преса“ потекао је и врло запажен интервју с председником Кине који је 26. јула 1916. године објавио познати лист „Индипенденс“. Ником живом, разуме се, на ум није падало да успешну агенцију чини један једини човек — Вилијам Маникс који је измислио и име директора и име главног уредника и имена осталих сарадника.

Дрски обично немају мере: у доба када су најзад почела истраживања око сумњивог порекла „Мемоара Ли Хунг Чанга“, на адресу издавача стигла је једна понуда. Вилијам Маникс препоручивао је самог себе за рашчишћавање поменуте загонетке. За то би, напоменуо је, морали да му плате пут до Кине како би на лицу места спровео неопходна испитивања уз помоћ стручњака, добрих познавалаца кинеских прилика и људи. О наведеној понуди нико није много размишљао све до оног дана када се испоставило ко је писац „Мемоара“.

Клупко лажи и подвала дрског преваранта почело је да се одмотава. Испоставило се, између осталог, да су славни интервјуи са кубанским устаницима пука измишљотина Маникса који за све време боравка у Хавани није помолио нос из бара хотела „Маскот“. У бар, и то се зна, ама баш ниједном, није залутао ниједан устаник . . .

По књизи Миливоја Чатиповића „Подвале, обмане и заблуде у свијету науке“, издање „Школска књига“, Загреб

★ ПУЛС СЕ МЕРИ И ШТАПОМ

Стручњаци никако да се сложе: да ли је рекреационо трчање, тзв. џогинг, здраво или не. Док се они обасипају аргументима, и противаргументима, све већи број људи широм света увлачи се у шорцеве, навлачи мајице и пре или после напорног радног дана даје се у лагани трк око стамбеног блока.

У недостатку коначног суда о корисности нове спортске маније присталицама ове врсте рекреације препоручује се да припазе на срце. Напор коме оно сме да се изложи — упозоравају лекари — зависи од година, тежине и општег здравственог стања сваке особе. Дакле, пише то и у многобројним књигама о џогингу, свако би требало тачно да зна када брзина откуцаја пређе дозвољену границу. Но, већина људи

ипак није у стању да — а поготову не трчећи — прецизно измери сопствени пулс. Канадски лекар Лезли Орган, заклети „џогер“, конструисао је недавно апарат који ће то чинити уместо задиханог тркача.

Инструмент необично подсећа на палицу, па га је Канађанин тако и крстио — џогинг штап. Употреба је једноставна човек се само обема рукама чврсто ухвати за крајеве палице и на прозорчету у средини се два до три секунда касније појављује тачан број откуцаја срца.

★ НЕКИ ЂАВО ЈЕСТЕ

Од један после поноћи до зоре, осам општинских функционера са апаратима за прислушкивање прочешљавало је улице града. Безуспешно. Ни после дугог ноћног бдења извор тајанственог зујања које ноћима нарушава спокој и сан становника енглеског града Бристола није откривен.

Нагађања се нижу. Једни су убеђени да се ради о зврјању мотора НЛО-а (неидентификованих летећих објеката). Други с једнаким жаром заступају тезу да је тајанствено зујање овоземаљског порекла: емитује га, кажу, нека страна, Британији и Британцима ненаклоњена држава.

Да ли свемирског или овоземаљског порекла, тек зврјање узнемирава и грађане Јорка. Тамо су прегледали канализацио-

не и водоводне цеви, стубове-носаче електричних водова, димњаке. Ништа. А како падне ноћ, ето зујања. Дању се не чује.

Не зврји само у Бристолу и Јорку. Звук је свуда приближно исти, објашњења се разликују од града до града. Неки верују да је реч о еху удаљеног аутомобилског саобраћаја, неки да су за зујање криви све бројнији радио-аматери, неки су, опет, чврсто уверени да га изазива електрицитет у атмосфери.

Најдаље су ипак отишли поборници теорије да тајанствени звук настаје кад се ђаво уплете у ТВ антене!

Неки ђаво без сумње јесте, али без рогова и репа.

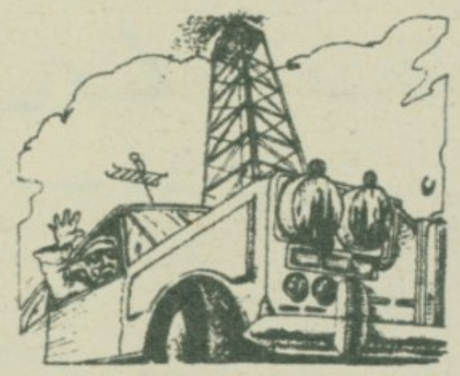
★ ЧУДОВИШНИ СУПЕРАУТО

Не може се рећи да извесни „принц од Арабије“ није био оригиналан кад је пожелео да му се направи аутомобил који ће отпозади изгледати као „кадилак“ а са стране као „ролс-ројс“, и уз то имати „бугатијев“ хладњак и „мерцедесова“ издигнута и већ старомодна предња светла.

Овај захтев, међутим, поприлично је узнемирио Криса Хамберстона, тридесет четворогодишњег градитеља каросерија и ретког специјалисту за преправку луксузних аутомобила; признао је да је то превише па је са наручиоцем читаву ствар још једном размотрио. Најзад су успели да се договоре да ауто буде необичан али далеко мање чудан.

Заједно са читавим тимом помоћника Хамберстон већ годинама ради на преправкама „рејнџ ровера“, „кадилака“, „мерцедеса“ и других врхунских возила претварајући их у брзоходне мини палате које се крећу и по двеста километара на час.

Богати наручиоци најрадије се опредељују за „рејнџ ровере“ с тим што захтевају да им се каросерија обавезно продужи за један метар, да се уграде два нова точка и додају још двоја врата. Такође траже да се Лејландова облога седишта замени тапацираном са великим и дубоко увученим дугмадима — као у железничким вагонима из

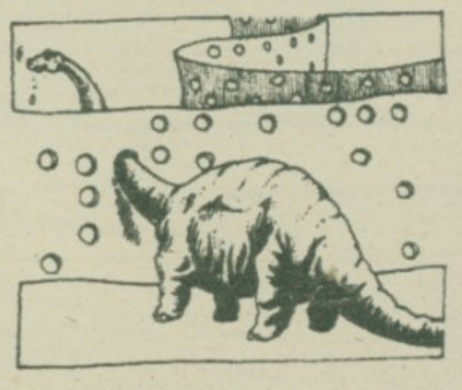
времена енглеске краљице Викторије.

Ови приватни пустињски аутобуси, поред магнетоскопских уређаја, ТВ-игара за децу, барова, фрижидера за храну и пиће, често добијају и бројна додатна светла, а уместо огледала — широкоугаоне камере на крову (један кошта петнаестак старих милиона!) и одговарајући екран на табли са инструментима.

Преуређени „рејнџ ровер“ кошта двоструко више од стандардног модела: преко 250 милиона динара.

Крис је имао двадесет година кад је почео да се бави овим послом. Кренуо је са фиберглас маскама за „миније“ да би касније направио свој „јагуар XJ6“ и назвао га „седанка“. Пре три године основао је сопствену компанију која одлично ради и зарађује.

★ ДИНОСАУРУСИ И ВИСОК ПРИТИСАК

Огромно тело, дугачак врат с малом главом, масивне ноге као стубови. Тако су изгледали ови праисторијски џинови који су нестали с лица Земље. А због чега су изумрли диносауруси? Енглески научници покушали су недавно да нађу одговор на ово питање. Они су у компјутер убацили све податке о физиологији диносауруса и њиховој животној средини. Компјутери су проанализирали све те податке и израчунали да је срце диносауруса морало да има бар 1,5 тону, односно три пута већу масу но што су научници до сада претпостављали. И крвни притисак диносауруса био је неколико пута виши него што је код ниједне данашње животиње. Тако су, можда, диносауруси патили, а вероватно и изумрли, од високог крвног притиска.

★ НИКАД ВИШЕ

За Швајцарца Рихарда Релихмана и његову жену романтично ноћно крстарење по Боденском језеру завршило се нимало романтично. Рихард је супрузи замерио што је великодушно прихватила све позиве за игру лепушкастих бродских официра, она му је одговорила, а он одлучио да јој се освети тако што ће је на смрт преплашити. Без оклевања се с палубе бацио у воду.

Избезумљена жена дигла је силну галаму, у језеро су убрзо спуштени чамци за спасавање. потрази су се прикључили патролни чамци обалске страже. Од Рихарда ни трага.

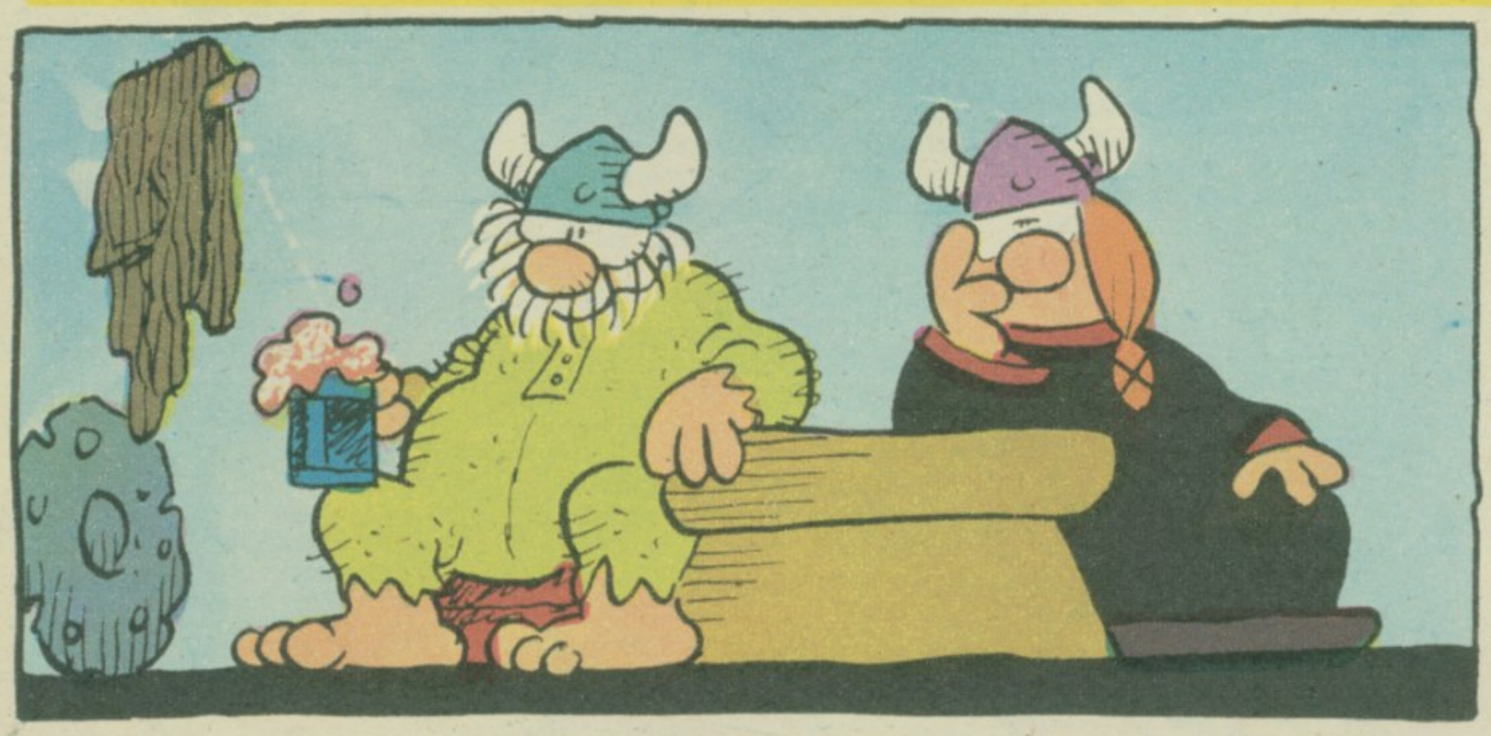
Седам сати касније покупио га је неки рибар. Ево како је темпераментни супружник објаснио свој поступак:

— Одличан сам пливач, али следећи пут нећу изгубити живце и изложити се оваквом ризику. Мислио сам да ћу за двадесетак минута допливати до обале. Хтео сам само жени да дам добру лекцију . . . Никад више . . .

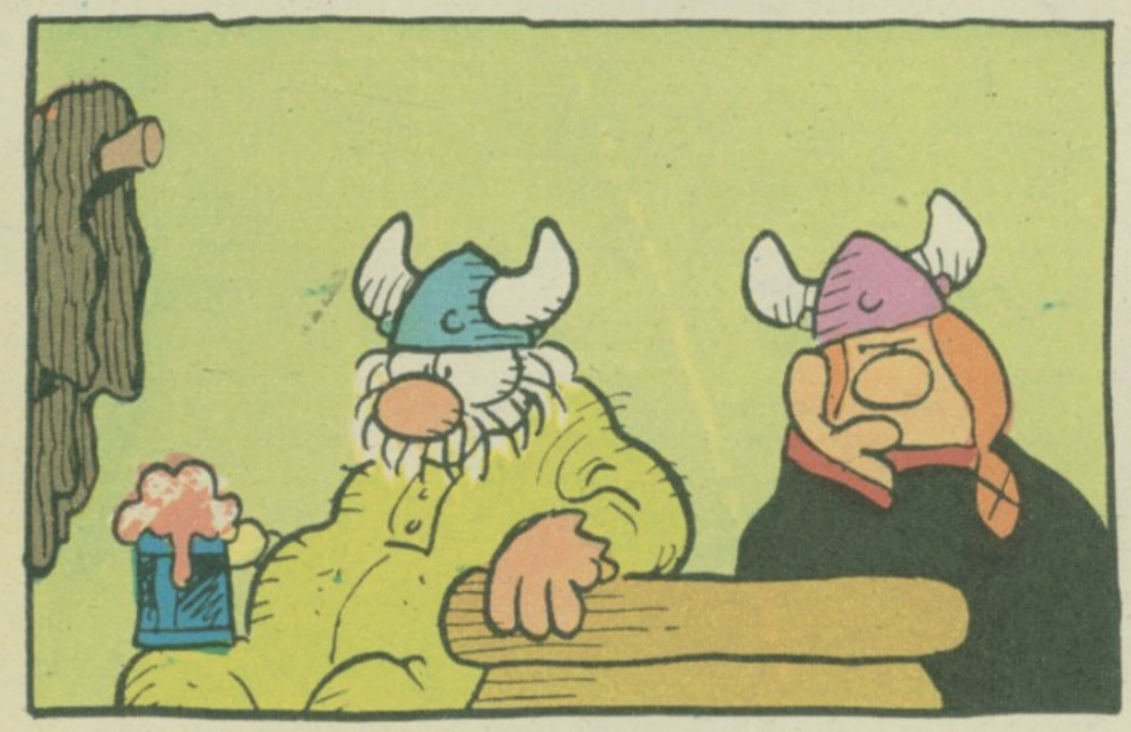

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

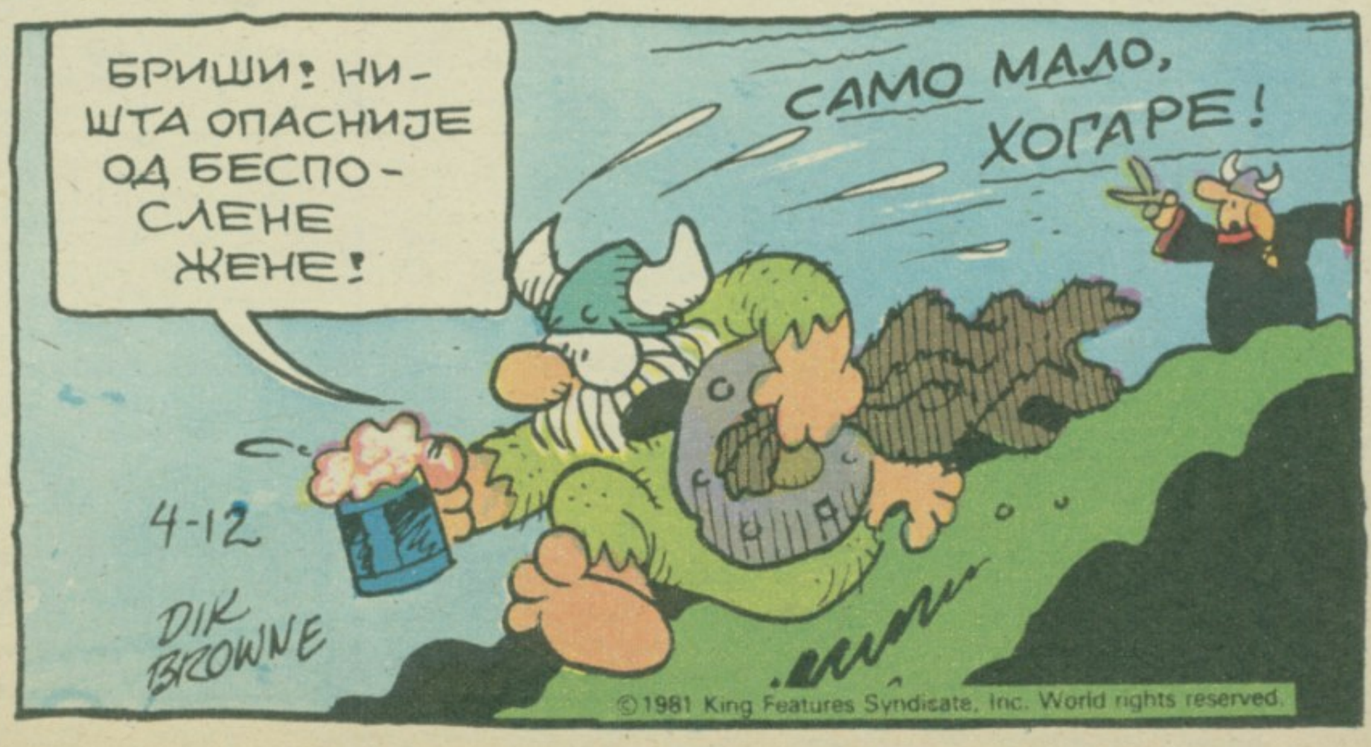

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

НЕ ПРИЛАЗИТЕ МИ!

ДОК ЈЕ НЕСРЕЋНИ МЛАДИЋ СВЕ ДУБЉЕ ТОНУО У ЖИВИ ПЕСАК НА ОБАЛИ МОРА, ЊЕГОВА ДЕВОЈКА ХИТАЛА ЈЕ У ПРАВЦУ ПРВИХ КУЋА ТРАЖЕЋИ ПОМОЋ. ОНДА ЈЕ НАЈЕДНОМ НАИШЛА ПЛИМА...

Околина је изгледала сасвим безбедно тако да се Питер Грант и његова Лин нису ни осврнули на знак упозорења и безбрижно су закорачили песковитом обалом Сендсајда у заливу Моркем у Ланкаширу у Енглеској. А на табли је писало: Опасност! Пазите на живи песак и плиму која нагло надолази. Улазак чамцима у залив дозвољен само у време осеке".

Док је Лин трчала преко песка, море јој се чинило миљама далеко. Деветнаестогодишњи Питер трчао је испред ње и са уживањем стопалима распрскавао воду у баријама преосталим од претходног надоласка мора.

Наједанпут, десна нога му је утонула у песак све до чланка. Закорачивши напред надао се да ће тежину тела успети да пренесе на леву ногу и тако ослободи ону заглављену. Корак је, међутим, био предугачак. Касно је схватио да је направио грешку. Тежина тела остала је на десној нози, с тим што је неуспелим покушајем да је ослободи постигао сасвим супротан ефекат: нога је нагло почела да пропада све дубље и дубље.

— Не прилази! — довикнуо је девојци. — Бежи што даље одавде!

Његове речи сустигао је застрашујући врисак. Подигао је главу и ужаснуто констатовао да је Лин такође упала у замку: трчећи му у помоћ и сама је изашла на живи песак.

САМ

Ипак, девојка је некако успела да ослободи ногу, али услед наглог трзаја изгубила је равнотежу и пала. Кад је младић помислио да ће она сада још брже утонути и да је трагичан крај неизбежан, Лин је схватила да пузањем може да стигне до чврстог тла. Покушала је и успела. Питер је, међутим, упркос натчовечанском напору да се избави, морао да призна да се налази у безнадежној ситуацији. Ноге му се више нису виделе, и даље је тонуо...

У једном тренутку пало му је на ум да је неколико дана раније на телевизији управо било речи о томе шта човек треба да учини у сличној ситуацији. Али, и поред настојања није успевао да се присети ниједног савета које су стручњаци том приликом дали.

— Не примичи се! — поново је довикнуо девојци која је, не размишљајући о опасности, још једном покушала да му притекне у помоћ.

Лин је тада схватила да је боље да потражи помоћ. Рекла је то Питеру и одмах потрчала у правцу оближњег насеља.

Посматрајући девојку како се удаљава Питер се осећао као најусамљенији човек на свету. Није се усуђивао да се помакне страхујући да би могао да потоне пре него што помоћ стигне. Па ипак, ледено хладан песак већ му је био прогутао тело све до стомака.

Погледао је око себе: сребрнаста линија ивице воде, која је кад су долазили била веома удаљена, већ се била примакла на нешто више од стотинак метара. Питер није ни слутио да на пешчаној обали Сендсајда плима надолази брже него у било ком другом поморском месту у Великој Британији. Срце му је жестоко залупало. За мене више нема наде, помислио је у очајању.

Ута су се зачули гласови: Лин се враћала у друштву три особе. Били су то Боб Спендер, његов брат Џон и супруга Џилијен. Носили су конопац.

РИЗИК

Питер је већ био до груди у песку... Вода се све више примицала... Боб је пожурио да му што пре добаци конопац. Али, у првом покушају није успео. Било је неопходно да му се што више приближи иако га је Питер непрестано упозоравао на опасност. Боб је, међутим, знао да мора да ризикује јер је само наслућивао где се завршава чврсто тло и почиње живи песак.

Кад се најзад приближио што је више могао, поново је покушао да Питеру, добаци уже. Без успеха. Учинио је то и трећи пут: крај конопца пао је на тридесетак центиметара далеко од Питерове испружене руке.

Боб је таман хтео поново да врати уже кад му је Питер довикнуо:

— Стани, остави га!

Очајничким напором врховима прстију некако је досегао конопац и привукао га к себи. Али, нагли покрет који је том приликом учинио одвукао га је још дубље у песак из кога су му вирила само рамена. Трагове у меканој подлози убрзо је испунила вода.

Боб је свом снагом почео да извлачи Питера али влажни конопац незадрживо је клизио из руку младића. Нагло је губио снагу. И рука је почела да му трне кад је, знајући да му је то последња шанса, око зглоба завезао уже.

Ново повлачење готово му је истргло шаку из корена. Онда се конопац нагло олабавио — Боб Спендер је такође пропао у песак: потезање и притисак на несигурну подлогу учинили су своје.

ЗАЈЕДНИЧКИМ СНАГАМА

Вода је све више надолазила. Изгубивши наду Питер је почео да се предаје. Ипак, схватио је да још све није изгубљено кад је угледао Боба, који је некако успео да ослободи ноге, како преко мокрог песка бауља у његовом правцу.

Срећом, он је у непосредној близини младића у опасности успео да пронађе место где је песак био нешто чвршћи и пружао му сигурнији ослонац. Убрзо су му се на исти начин придружили и остали. Затегли су конопац којим се, у међувремену, Питер везао испод пазуха.

Заједничким напором четири особе успеле су да га извуку на сигурно и спасу од стравичне смрти. У њему више није било ни трунчице снаге: не прозборивши ни речи изгубио је свест.

Хитно су га пренели у прву кућу и ставили у каду с топлом водом, што му је више користило од самог купања. Доктор му је касније рекао да би без тога сигурно умро јер му је хладноћа изазвала критично смањење температуре на свега 34 степена Целзијуса.

Д. В.

БИМ И БУМ

ЗАР ВАМ НИСАМ РЕКЛА ДА ОЧИСТИТЕ ЛУК?

МАМА, ИМАЈ СРЦА!

И ДА НИСТЕ МРДНУЛИ ДОК СВЕ НЕ ОЧИСТИТЕ!

ЗАШТО БАШ СВЕ?

ВАС БИ МОГЛО ДА ИЗВАДИ САМО АКО СЕ ПРАВИТЕ ДА МНОГО ПЛАЧЕТЕ ОД ЛУКА!

ЛЕНА, ПА ТИ СИ ГЕНИЈЕ!

ИДЕМО ДА СЕ ПОЖАЛИМО МАМИ!

© 1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

АКО ЈЕ ТАКО, ОНДА ЋЕМО ПРВО ДА ПРОСТРЕМО ВЕШ, ПА ЋЕМО ОПЕТ ДА СЕ БАЦИМО НА ЛУК!

ГЛП!

ЗНАМ ЈА ТУ ПЕСМУ! ИСТО САМ ЧУЛА И ОД КАПЕТАНА И ОД ИНСПЕКТОРА!

ЈА САМ ИХ УВАЛИЛА У ТО! МОРАМ ИХ СПАСТИ!

КОСТИМИ

ДОБАР ДАН! ЈА САМ ИЗ ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ! ВАШЕ КОМШИЈЕ ТВРДЕ ДА ИХ ГУШИТЕ МИРИСОМ ЛУКА!

ОХ, МАЈКО МОЈА!

4-12

ТРЧИТЕ! БРЗО СЕ ОСЛОБОДИТЕ ТОГ ИЗВОРА ЗАГАЂЕЊА!

НЕ БРИНИ, МАМА!

СА ВЕЛИКИМ ЗАДОВОЉСТВОМ!

MIKE GENICH

ШРАФКО

УВЕК СВЕЖА РИБА

ДА ЛИ СТЕ ОДЛУЧИЛИ?

Vukojev

ДАНИ ФУТУРО: ЧАРОБЊАК СВЕМИРА

II ДЕО

У ПОТРАЗИ ЗА СВОЈИМ ПРИЈАТЕЉИМА ДАНИ И ЊЕГОВ РОБОТ ПАРВ СПУСТИЛИ СУ СЕ НА МРАЧНУ ПЛАНЕТУ НА КОЈОЈ ЖИВЕ ДУАРИЗИ. СУНЦЕ СУ ЗАКЛОНИЛИ ОБЛАЦИ, А СТАНОВНИЦИ МИСЛЕ ДА ЈЕ ТО ВОЉА "СИЛА ВЕЧНОСТИ." ДЕВОЈЧИ ГИРЗИ ДАНИ ЈЕ ОБЕЋАО ПОМОЋ...

ДАНИ, ПОГЛЕДАЈ!

ХМ! АЛИ, ТО ЈЕ...

ИРИС И РЕДИ!

ТУ ЈЕ И СПЕРЛИНГ! ОХ, ПРИЈАТЕЉИ...

ДОК ИМ СЕ ПРИВЛАЧИЖАВАО, ПРИЗОРИ ИЗ ПРОШЛОСТИ НАВИРАЛИ СУ ДАНИЈУ ПРЕД ОЧИ...

АЛИ...

ШТА ТИ ЈЕ, СПЕРЛИНГ?

ХИ, ХИ, ХИ!

ДАНИ ЈЕ ЈЕДВА ОДРЖАО РАВНОТЕЖУ...

ШТА ВАМ ЈЕ, ПРИЈАТЕЉИ?!

БЕЖИМО, ДАНИ!

ГУТИ, ПАРВ! БИЋЕ СВЕ У РЕДУ!

НЕВЕРОВАТНО? АААХ? ШТАТИ ЈЕ, ИРИС?

ДАНИ, ЈА НЕ МОГУ ВИШЕ ДА ПОДНЕСЕМ ЊИХОВО ПОНАШАЊЕ!

МИСЛИШ ДА ЈА УЖИВАМ, ПАРВ?!

ПОТПУНО СИ ПОЛУДЕО, СПЕРЛИНГ!

СРЕЋАН ШТО ЈЕ НАШАО ПРИЈАТЕЉЕ, ДАНИ ЈЕ ОДЈЕДНОМ ДОБИО СТРАХОВИТЕ ХАЛУЦИНАЦИЈЕ КОЈИМА НИЈЕ БИЛО КРАЈА...

ХЕ?
ХЕ-ХЕ?
ДОБРО НАМ ДОШАО, ЧАРОБЊАКУ СВЕТИРАТ

ТРАС!
ШТА СИ УРАДИО ОД МОЈИХ ПРИЈАТЕЉА, НИТКОВЕ? ПОМОЗИ МИ, ПАРВ?
КАД БИХ ТОГАО? НЕКОЛИКО КОПА ЗА ОБАВЕШТЕЊА ЈЕ ПРЕКИНУТО?
САД ЋУ ТИ ПОКАЗАТИ, ВАШАРСКИ ЧАРОБЊАЧЕ?
ТАААНГ!
!?

ОГЛЕДАЛО... ЗНАЧИ, ОНО ШТО САМ ВИДЕО БИЛА ЈЕ СЛИКА!

АХ! КАКАВ УДАРАЦ! НАЈБОЉЕ ДА СЕ УКЉУЧИМ НА "ФЛИП-ФЛОП" ДОК НИЈЕ КАСНО!

ПОШТЕДИ МЕ СВОГ КИБЕРНЕТИЧКОГ ЖАРГОНА!

ХИ-ХИ-ХИ! ПРАВА ЗБРКА!

ТУ САМ, ПРИЈАТЕЉУ! ХОЋЕШ ЛИ ЈОШ ЈЕДНУ ИЛУЗИОНИСТИЧКУ СЕАНСУ? ХИ-ХИ-ХИ!

КАКО ТИ СЕ ДОПАЛА ИЛУЗИОНИСТИЧКА СЕАНСА? КАКО ТИ СЕ ДОПАЛА...

ДАНИ НИЈЕ МОГАО ДА ОДВРАТИ ПОГЛЕД СА ОЧИЈУ КОЈЕ СУ ХИПНОТИСАЛЕ...

ДАНИ! НЕ ГЛЕДАЈ ГА! ХОЋЕ ДА ТЕ ХИПНОТИШЕ! ПОСТАЋЕШ КАО НАШИ ПРИЈАТЕЉИ...

НЕ МОГУ, ПАРВ... НЕ МОГУ ДА ОДВОЈИМ ОЧИ...

НЕ БРИНИ, ДАНИ! СТАВИЋУ ПРЕД ТВОЈЕ ОЧИ МОЈ НАЈЈАЧИ ФИЛТЕР И СВЕ ЋЕ БИТИ У РЕДУ, САМО СЕ И ДАЉЕ ПРАВИ ДА СИ ХИПНОТИСАН!

ТИ СИ, ПАРВ, КАО НЕКИ УРЕБАЈИ ИЗ МОГ ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА КОЈИ БОЉЕ РАДЕ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО УДАРАНА!

ПОТПУНО ЈЕ ХИПНОТИСАН! ХИ-ХИ!

ВОДИ ГА ОСТАЛИТА! КАД СТИГНЕ ВАСИОНСКИ БРОД, БИЋЕ НАМ ПОТРЕБНИ!

НЕ БИХ ВОЛЕО ДА САМ У ЊЕГОВОЈ КОЖИ!

НИ ЈА! ТАЈ ЧАРОБЊАК СВЕТИРА ЗАИСТА ИХ ЈЕ УДЕСИО!

СВЕМИР-
СКИ
ГУСА-
РИ...

ВИДЕЋУ
КАСНИЈЕ
ШТА ЋУ!
НОСЕ
САНДУ-
КЕ!

ШТА
ЛИ ЈЕ
У ЊИ-
МА
?

СЛУЧАЈ ЈЕ
ХТЕО ДА
МАЛО
КАСНИ-
ЈЕ
ДАНИ
НА-
ЂЕ
ОД-
ГО-
ВОР
...

ПАЖЉИВИЈЕ,
РОВОВИ! ТО КОШТА
ГРДНЕ
ПАРЕ!

ОХ +
ХА +
АО ≡ Z

ХЕ-ХЕ!
КАПЕТАН
ЈЕ У
ГРА-
ВУ!

ДОСТА,
ЕУКЛИДЕ!
НЕ ИЗИ-
ГРАВАЈ
РО-
БО-
ТА
!

ТУМП!
ТУМП!
ТУМП!
ТУМП!

ЕУНЛИО ЈЕ ТАКО ОСЕТЉИВ ДА МИ ЈЕ УВЕК ЖАО КАД ГА УЧИМ ПАМЕТИ? АЛИ МОРАМ! АКО НЕКА ОД ТИХ МАТЕМАТСКИХ ПТИЦА ПОГРЕШИ, КО ЗНА У КОЈУ ГАЛАКСИЈУ МОЖЕМО СТИЋИ!

АНТИРРАВИТАЦИОНО ОРУЖЈЕ И ДЕЗИНТЕГРАТОРИ? ПА ТО ЈЕ ПРОТИВ СВИХ ИНТЕРПЛАНЕТАРНИХ ЗАКОНА?

ПСТ, ДАНИ! МОЖДА НАС ОНА НИКАЗА ШПИЈУНИРА!

ОНА МАЛА НЕВАЉАЛИЦА НИЈЕ ЧАК НИ СКУПИЛА ОНО ШТО ЈЕ ПРОСУЛА! КАЗНА!

ШТА ЈЕ ИРИСИ?

ПРЕСТАНИТЕ! РОБИЊА ЈЕ СХВАТИЛА! НИШТА НИЈЕ КАО МУЗИКА! ХИ-ХИ!

!?

ШТА ТИ МИСЛИШ, ПАРВ?

УПОТРЕБЉЕН ЈЕ СИСТЕМ ОРГУЉА ЗА ДАЉИНСКО КАЖЊАВАЊЕ!

ЧИТ ЈЕ ЗАВРШЕНО УТОВАРИВАЊЕ, ГУСАРСКИ БРОД СЕ УДАЉИО...

ЈАДНА ИРИС ЈОШ ПЛАЧЕ, А ЈА НЕ МОГУ ДА ЈОЈ ПОМОГНЕМ!

БОЉЕ ПАЗИ ДА ТО ЧУДОВИШТЕ НЕ ОТКРИЈЕ ДА НИСИ ХИПНОТИСАН!

ОБАВИО САМ ДОБАР ПОСАО, АЛИ СЕ УЖАСАВАМ ТОГ ЧАРОБЊАКА!

ДОБРО ЋЕТО ЗАРАДИТИ КАД ПРОДАМО ОВО ОРУЖЈЕ, АЛИ САМ СРЕЋАН ШТО САМ ОТИШАО!

ОХ + ХА + АО = О!

САД СЕ ВРАЋАТО!

ШТА ЈЕ ТО?

ТАЧНО, ЕУКЛИД! НИСИ СЕ ПРЕВАРИО!

I РАДИОАКТИВНИ И ДРУГИ ОТПАДИ

II РАДИОАКТИВНИ И ДРУГИ ОТПАДИ

III РАДИОАКТИВНИ И ДРУГИ ОТПАДИ

САД СХВАТАМ ШТА СЕ ДЕСИЛО СА ГИРЗИНИМ СУНЦЕМ!

ЧАРОБЊАК НЕ САМО ШТО СЕ БАВИ ЗАБРАЊЕНОМ ТРГОВИНОМ ОРУЖЈА, ВЕЋ ИЗАЗИВА ЗАГЂИВАЊЕ СВЕТИРА ЗБОГ КОГА СУ ЂУАРИЗИ ОСУЂЕНИ НА ПРОПАСТ!

ФАБРИКА ОРУЖЈА У КОЈОЈ РАДЕ ХИПНОТИСАНИ РАДНИЦИ КОЈЕ НАДГЛЕДАЈУ РОБОТИ?

ТЕШКО ОНОМ КО ПОГРЕШИ НА ПОСЛУ!

БРЗО ЋЕ НАС УПОСЛИТИ! ЧАРОБЊАК НЕ ВОЛИ ЛЕНЧУГЕ!

МАЛО ПОСЛЕ...

УХ! НЕ МОГУ ВИШЕ! ШТА ДА РАДИМО, ПАРВ?

КАД БИХ ЗНАО, РЕКАО БИХ ТИ...

ОВАЈ ЈЕДИНИЦА СМЕРА НЕШТО ШТО ЧАРОБЊАК НЕ СМЕ ДА ВИДИ...

!?

КЛИК!

ОВО ЈЕ НЕКИ УРЕБАЈ ЗА ОДБРАНУ И БЕЗБЕДНОСТ?

БЗЗЗЗЗЗЗ...

БИО ЈЕ У ПРАВУ. ЈЕДАН РОБОТ ЈЕ ПОЈУРИО...

АЛИ, ИСТОГ ТРЕНУТКА НА ЊЕГА СЕ УСТРЕМИО ДРУГИ РОБОТ...

БЗЗЗЗЗЗЗ

ДОК СУ СЕ ОНИ ТУКЛИ...

...ДЕДИНА ЈЕ ЗАТВОРИО РОБОТЕ...

БЗЗЗЗЗЗЗ

ПРИЈАТЕЉУ, НИСИ САМ У ОВОМ ПАКЛУ...

!?

БЗЗЗЗЗЗЗ!

НЕ БОЈ СЕ! ЗАЈЕДНО ЋЕМО ПОБЕЋИ, А ПОСЛЕ ЋУ ПОТРАЖИТИ ПРИЈАТЕЉЕ!

ДАНИ ЈЕ ГОВОРИО НЕКОМ ВРСТОМ СВЕТИРСКОГ ЕСПЕРАНТА И ДЕДИЦА ГА ЈЕ РАЗУМЕО...

ЗА ТО ВРЕМЕ...

НЕВЕРОВАТНО! РОБОТИ НИСУ ПРОГРАМИРАНИ ДА СЕ ТУКУ ИЗМЕЂУ СЕБЕ!

БООООНГ!

ИЗИЂИ КЕМО КРОЗ ПОМОЋНИ ИЗЛАЗ!

ЗАХВАЉУЈУЋИ ОВОЈ СПРАВИ, НЕЋЕМО БИТИ ОТКРИВЕНИ ПА ЋЕМО СЕ ДОМОЋИ АСТРОБРОДА! НИ МУЗИКА НЕ ДОПИРЕ ДОВДЕ...

ГОДИНАМА САМ СЕ МУЧИО ДА ОВО КОНСТРУИШЕМ И ДА УСПЕМ ДА ОСТАНЕМ НЕХИПНОТИСАН!

ЗНАЧИ, НИСИ ХИПНОТИСАН?!

ИМАО САМ УДЕС ПА ВИШЕ НЕ ВИДИМ! ТАКО НИСАМ НИ МОГАО ДА БУДЕМ ХИПНОТИСАН!

РЕЦИ МИ, ДЕДИЦЕ! КО ЈЕ ТАЈ ЧАРОБЊАК И ОДАКЛЕ СИ ТИ?

ТУЖНА ЈЕ ТО ПРИЧА! ЧАРОБЊАК ЈЕ СА ПЛАНЕТЕ ТАНИТ А МИ, ЦИНГИ, СТО СА АЛФЕ СЕДАТ! ЧАРОБЊАК ЋЕ НЕКАД БИО НАШ НАЈВЕЋИ ПРИЈАТЕЉ, ДОБАР, БЛАГ ...

"ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ПРЕТВОРЕНА У ФАБРИКУ ОРУЖЈА, ОВА АСТРОЛАБА БИЛА ЈЕ ДИВНО, ВЕСЕЛО МЕСТО..."

"ИШЛИ СМО ПО СВЕТИРУ... МИ, ЦИНГИ, ПОМАГАЛИ СМО ЧАРОБЊАКУ, КОЈИ ЈЕ И "ВАЈАР СВЕТЛОСТИ", ДА НАПРАВИ ФАНТАСТИЧНЕ ОБЛИКЕ?"

НА БРОДУ ЈЕ УВЕК БИЛО ДОВОЉНО ХРАНЕ И ЛЕКОВА АКО НЕКОМЕ ТРЕБА УКАЗАТИ ПОМОЋ?

АЛИ, ШТА СЕ ДЕСИЛО ДА СЕ ЧАРОБЊАК ТОЛИКО ПРОТЕНИО?

НЕ ЗНАМ? ТО СЕ ПРЕКО НОЋИ ДОГОДИЛО? ЧАРОБЊАК ЈЕ ПОСТАО ОЛИЧЕЊЕ ЗЛА, А МИ СМО БИЛИ ХИПНОТИСАНИ... ОСТАЛО ЗНАШ...

САД НА ПОСАО, ГУБИТО ДРАГОЦЕНО ВРЕМЕ!

ХТЕО БИХ ДА НЕШТО ЗНАШ...

НЕКУ ОТИЋИ БЕЗ СВОЈИХ ПРИЈАТЕЉА? ТИ ТВОЈЕ ОСТАВИ, АКО ХОЋЕШ...

ДА СИ ОВДЕ ПРОВЕО ДЕСЕТ ГОДИНА, НЕ БИ ИМАО ПРОБЛЕМЕ СА САВЕШЋУ...

ЗА ТО ВРЕМЕ У ФАБРИЦИ ЈЕ УСПОСТАВЉЕН РЕД И ЧАРОБЊАК ЈЕ РЕШИО ДА "ПРИРЕДИ КОНЦЕРТ"...

НЕ ОБАЗИРИ СЕ НА МЕНЕ, САМО ТИ РЕЋИ КАКО ДА ДОЂЕМ ДО ЧАРОБЊАКА...

ТИ СИ СТВАРНО ВЕЛИКИ СТРУЧЊАК, ДЕДИНЕ...

ГРРРРР! ФФФ!

ДЕСЕТ ГОДИНА САМ РАДИО НА ОВОМ ИЗУМУ ДА БИХ ПОБЕГАО ОДАВДЕ, И КАДА САМ УСПЕО, НЕ МОГУ ЗБОГ ТЕБЕ ДА СЕ СПАСЕМ! БАШ НИСАМ КАРАКТЕР!

СИПА СИ, ДЕДИНЕ? КУДА БЕМО?

НЕ ЗНАМ ТАЧНО, АЛИ САД СТО ХОД ТАЊИНИЧАРА?

МНОГО РИЗИКУЈЕМО? ЗАВРШИЋЕМО У ЈЕДНОЈ ОД КАСЕТА СА ОТПАДНИМА?

ЧУЈЕШ ЛИ, ДАНИ?!

ЋУТИ, ПАРВ? ДА ВИДИМО ШТА ЈЕ ИЗА ЗАВЕСА?

ГЛЕ, НЕКО ЈЕ У КРИПТИ...

САНДУК ЗА ХИБЕРНАЦИЈУ? ТУ СПАВА ОНАЈ НИТКОВ?

ИМАТО ГА? МОЖЕТО ДА ГА УБИЈЕТЕ? ТРЕБА САМО ПРЕСЕЋИ ДОВОД КИСЕОНИКА?

ОВОГ ПУТА НЕЋЕТО СЕ ИЗВУЋИ, ДАНИ?

ВИДЕЋЕМО, ПАРЧЕТАЛО ОПТИМИЗМА?

БУУУМ!

ОПАСНОСТ ЈЕ ЗА ТРЕНУТАК ЗАУСТАВЉЕНА, АЛИ ДАНИ ЈЕ ВИДЕО НЕШТО ДРУГО...

НЕМОГУЋЕ!

АПИ... КАКО ЈЕ ТО МОГУЋЕ?

ХА!

ХА! ХА!

ХА! ХА! ХА! ХА! ХА!

ДАО САМ ИМ ДОБРУ ДОЗУ, ДА СЕ ПАРАЛИЗУЈУ!

ЈО ВРАГ!

НЕ БРИНИ ЗА ОНЕ ТАМО, ДАНИ? ПАРАЛИЗОВАНИ СУ НА ДУЖЕ ВРЕМЕ!

У РЕДУ, ДЕДИНЕ? СТРАЖАРИ ДОК ДОВЕДЕМ ПРАВОГ ЧАРОВЊАКА ИЗ СТАЊА ХИБЕРНАЦИЈЕ!

НЕ ПЛАШИ ГА СЕ? ОН ЈЕ ДОБАР, ДАНИ?

МАЛО ЗАТИМ...

ЕВО НАС! НИСАМ УСПЕО ДА ГА САСВИМ ПРОБУДИМ...

БОЉЕ НЕТОЈ? АКО ЈЕ ЈОШ ОПАСНИЈИ ОД ОВОГ ...

ШТА ЈЕ ТО СА БИНГОТ И БОНГОТ?

ТАРИБ, МОЈ НАЈОДАНИЈИ САРАДНИК... ЗАШТО СИ СЕ ТАКО МАСКИРАО?

ОНДА СУ ДЕДИЦА И ДАНИ ИСПРИЧАЛИ ПРАВОТ ЧАРОБЊАКУ ШТА СЕ СВЕ ДЕСИЛО ЗА ВРЕМЕ ЊЕГОВОГ ДЕСЕТОГОДИШЊЕГ "ЗИМСКОГ СНА"...

НЕВЕРОВАТНО? ТАРИБ? ТИ СИ МОЈЕ ПОВЕРЕЊЕ И ПРИЈАТЕЉСТВО ПРОИГРАО? СВА ТРОЈИЦА СЕ СМЕСТА ГУБИТЕ ОДАВДЕ?

ИЗДАЈНИЦИ СУ УСКОРО КРЕНУЛИ У СВЕТИР...

Апи...

ИМАМ ЈА ЈОШ ЈЕДАН АДЈУТ... СВЕ ЋУ ИХ УНИШ-ТИ-ТИ!

ЗА ТО ВРЕ-МЕ...

НАЈ-ЗАД СТО СЛО-БОД-НИ!

НЕМА ВИШЕ КОШ-МА-РА!

ЧАРОБЊАК ЈЕ СКИ-НУО ХИПНОЗУ СА ЗАД-НИХ ЦИНГА...

... А ДАНИ ФУТУРО ЈЕ ОПЕТ БИО СА СВОЈИМ ПРИЈАТЕЉИМА...

У ТИМ ТРЕНУЦИМА РА-ДОСТИ ДАНИ НИЈЕ ЗАБО-РАВИО НЕСРЕБРНУ ГИР-ЗЕ...

ОДМАХ ЈЕ ИСПРИЧАО ДОБРОМ ЧАРОБЊАКУ О СТРАШНОМ СТАЊУ ЖУАРИЗА ЧИЈЕ ЈЕ СУНЦЕ ЗА-КЛОЊЕНО ОТПАДНИМ МАТЕРИЈАМА...

НАСТАВАК У СЛЕ-ДЕЋЕМ БРОЈУ...

ГОПАЈ

By Bud Sagendorf

ЗАИСТА САМ ГА ЗАНЕМАРИО...

ОН ЈЕ ИПАК МОЈЕ ДЕТЕ... ТРЕБАЛО БИ ДА СЕ РАЗУМЕМО...

СИНЕ МОЈ, ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ ДА ПОПРИЧАМО О ЖИВОТУ!

ШТАААА?

ПА О ОНОМЕ ШТО НАС ЧЕКА У ЖИВОТУ!

КАКО ТО МИСЛИШ?

КРАТКО РЕЧЕНО: ТРЕБА ДА РАЗГОВАРАМО К'О ДВА МУШКАРЦА!

СЛАЖЕМ СЕ, ТАТИЦЕ!

ОЧЕВИ ТРЕБА ДА СЕ РАЗУМЕЈУ СА СВОЈИМ СИНОВИМА!

НАРАВНО! ХАЈДЕ, РЕЦИ!

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

СИНЕ, ШТА КАЖЕШ ЗА НАШУ НОВУ КОМШИНИЦУ!

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ЗНАМ ДА У ТОМ ГРМУ ЛЕЖИ ЗЕЦ!

4-5

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

РАШОМОН У КУПЕУ

КАД ЈЕ ПРАТИЛАЦ ВОЗА МИЛИЦИОНЕР МИЛОШ МАРКОВИЋ УГЛЕДАО ПОЛУПРАЗНУ КОМПОЗИЦИЈУ, БИО ЈЕ УВЕРЕН ДА ТЕ НОЋИ НЕЋЕ ИМАТИ МНОГО ПОСЛА. ПРЕВАРИО СЕ.

Било је тачно 21 час и 40 минута кад је, уз готово неосетан трзај, брзи воз за Скопље кренуо са београдске станице. Упркос томе што је био јул а туристичка сезона у пуном јеку, гужве није било. Већина вагона била је полупразна. Тиме је посао милиционера Милоша Марковића, пратиоца воза, био знатно олакшан. Већ до Раље обишао је целу композицију и вратио се назад у свој купе. Унутра је било спарно.

— Права душегупка! — промрмљао је Милош и отворио прозор. Топао, али ипак нешто свежији ваздух покуљао је унутра. — Е, овако већ није лоше — задовољно је рекао и удобно се сместио на седиште. Склопио је очи и почео да размишља о предстојећем годишњем одмору: цео боговетни дан проводиће пецајући на Црном језеру. А ако буде пронашао друштво, отићи ће и до Шкрчких језера: причали су му да тамо пастрмке у јатима јуре на блинкер. Из тих пријатних сањарија тргао га је тобож' строг глас:

— А, ти, друже, спаваш на радном месту! — На вратима купеа стајао је Бранко, кондуктер, и шеретски се осмехивао.

— Боље би било да си донео кафу него што ме препадаш! — узвратио је Милош и позвао га да седне. Време је у разговору брже пролазило.

ЧИЈИ ЈЕ КОФЕР?

До поноћи је остало још двадесетак минута кад су се у даљини указала светла Светозарева. Био је то први град у коме се воз заустављао и Милош је требало да се јави дежурном милиционеру на станици. Изишао је у ходник и пошао ка излазу из вагона. И тек што је за собом затворио врата купеа, чуо је неку галаму. Од клопарања точкова није могао да разабере о чему је реч, али да није у питању пријатељско убеђивање то је било потпуно јасно по повишеним и жучним тоновима.

„Гужве нема, али неприлика има" помислио је док је хитао ходником.

Слика коју је угледао била је помало комична: двојица путника, обојица приближно исте висине, гурали су један другог упорно настојећи да се домогну ручке овећег кофера.

— Ма шта ти је, човече, пусти ме! — говорио је млађи гурајући једном руком старијег а другом грчевито стежући ручку.

— Пустићу те кад ти пустиш мој кофер — викао је овај настојећи да и он дохвати дршку.

— Полако, другови, полако — умешао се Милош. — Вас сте двојица а кофер је један. Чији је заправо?

— Мој! — одговорила су обојица у исти глас.

— Није истина, друже, да је његов — рекао је старији путник. — Кофер је мој а он ми га је украо.

— Ја, украо! — забезекнуо се младић. — Па то је мој кофер!

Видећи да ствар неће моћи баш једноставно да се реши, Милош је обојицу повео ка свом купеу. Кофер су, гурајући се и ударајући у уском ходнику, носила обојица.

ПОГРЕШИО САМ, ИЗВИНИТЕ!

Пропустивши их да уђу, Милош је затворио врата и рекао им да седну, обојица с исте стране. Сместио се преко пута њих.

— А сада да видимо чији је заправо кофер. Хоћете ли ви — обратио се старијем путнику који се представио као Зоран Недељковић — да ми кажете због чега тврдите да вам је овај младић украо кофер?

— Купе у коме сам седео био је потпуно празан док минут пре поласка воза није ушао овај овде — започео је своју причу Недељковић и при том смркнуто погледао младића до себе. — Ја сам већ био сместио своје ствари, кофер и путну торбу. У коферу имам фотографски апарат „лајку", грамофон марке „солета", десетак грамофонских плоча, машину за млевење меса и још неке ситнице за кућу ... Убрзо смо отпочели разговор који се водио углавном о спорту. Нисмо дуго причали јер сам био прилично уморан па сам рекао да бих хтео да мало одремам. У ствари, заспао сам. И то чврсто. Пробудио сам се так кад је кондуктер отворио врата да нас обавести да стижемо у Светозарево. Махинално сам погледао према стварима и одмах ми се учинило да нешто није у реду. Шта, видео сам кад сам упалио светло: на месту на коме је био мој кофер сад је стајао неки други, врло сличан али нешто мањи. Пошто младић није био у купеу, изјурио сам у ходник и нашао га на платформи. И он сада тврди да је кофер његов иако ...

— Станите, друже! — одједном га је прекинуо младић — Кофер је заиста ваш, то тек сад видим. Дршка му је другачија него код мог. Молим вас за извињење. У оном полумраку сам погрешио и заиста узео ваш уместо мог кофера.

— Погрешио! Ма ти си намерно узео мој кофер, украо га! — запенушао је Зоран Недељковић.

— Друже, — обратио се младић сада Милошу — верујте ми да сам кофер заиста случајно заменио. Збунио сам се, вероватно због тога што сам и ја био поспан. И да ти проклети кофери нису толико слични, сигурно да ми се не би догодило да погрешим.

— Опет он, погрешио! Није ту у питању грешка већ — крађа! — био је упоран Недељковић.

— Допустите и њему да каже шта има — рекао му је Милош и поново се окренуо младићу. И овај је сада имао љутит израз на лицу.

КРИВА ЈЕ СЛАБА СВЕТЛОСТ

— Слушајте, па то заиста нема смисла. Ја признајем да сам погрешио, извињавам се, а овај друг ме, ни више ни мање, него назива лоповом. Молим вас, не дозволите да ме вређа! Још једном понављам да се то не би догодило да је купе био добро осветљен.

— А шта ви имате у коферу? — упитао га је Милош.

— Старо летње одело, неколико кошуља, нешто веша и 2—3 књиге. Ако желите, можете да проверите.

— У реду, хајдемо онда до купеа у коме сте седели — сложио се Милош.

Кад је младић отворио свој кофер, показало се да је педантно навео све што је имао у њему. Па ипак, милиционер му је затражио личну карту.

— Зашто? Па овом човеку нисте тражили? — побунио се.

— Њему нисам али вама јесам, јер вас — хапсим! А хапсим вас због тога што кофер нисте узели грешком, већ намерно.

Знате ли на основу чега је милиционер дошао до закључка да је младић украо кофер? Ако нисте успели да погодите, рећи ћемо вам да је то учинио на основу две ситнице. Које, погледајте у решењу на страни Мале поште.

ПЕТО КОЛО

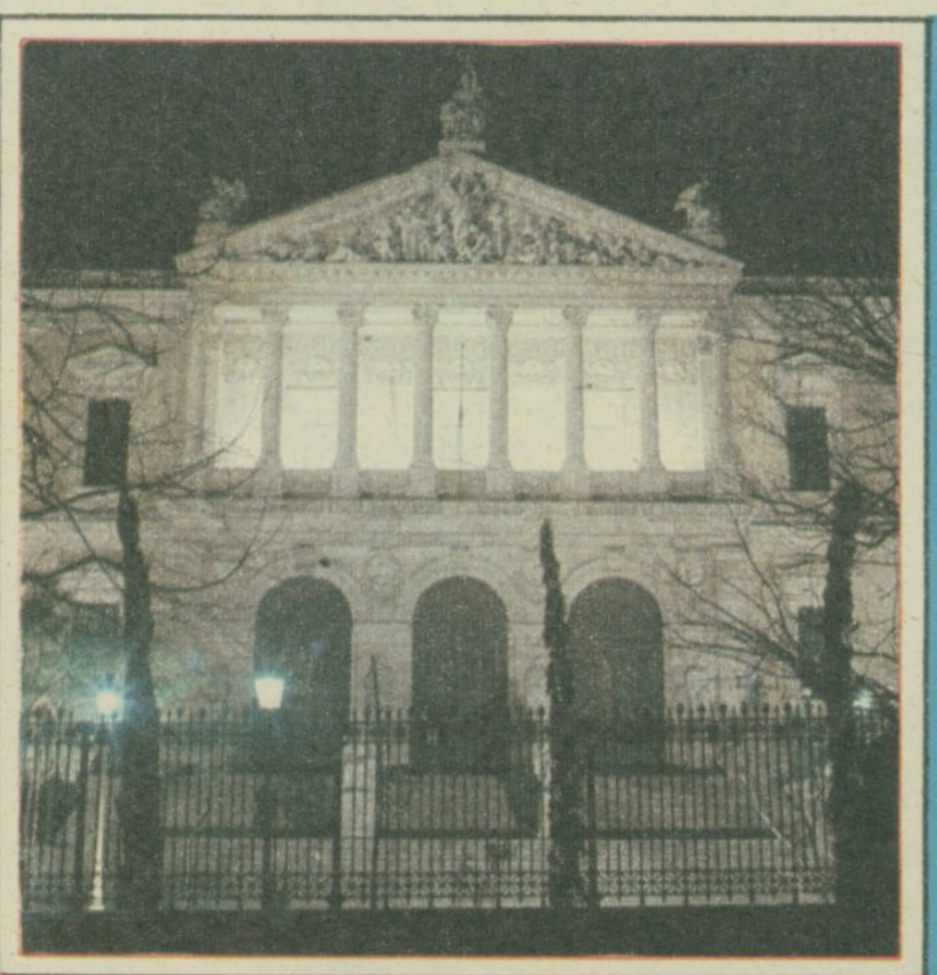
ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

JAT

ВАС ВОДЕ У СВЕТ

Шпанија

Краљевина Шпанија се налази на Пиринејском полуострву. Њу запљускују воде Атлантског океана и Средоземног мора. Од праисторијских времена насељавали су је Феничани, Грци, Римљани, Картагињани, Вандали, Визиготи, Алани, Арабљани, и други. Шпанија је индустријско-пољопривредна земља, са индустријом која се налази под јаким утицајем страног утицајем страног капитала и пољопривредом са остацима феудалних односа. Шпанци су народ романског порекла а поред Шпаније насељени су и у већини земаља Латинске Америке, у којима се говори шпански, затим на Филипинским острвима и др. Уметност на тлу Шпаније се појавила још у раном средњем веку. Из тог и каснијих периода потичу грандиозни споменици романског стила. Мешавином готских и муслиманских елемената, преузетих од Мавара, проистекао је оригинални шпански „мудехар" стил, чија је главна одлика раскошна декоративност често пуна фантастике.

Новчана јединица је пезета која се дели на 100 центимоса.

МАДРИД

Главни град Шпаније је Мадрид са око 4 милиона становника. Овај град спада у ред најлепших градова Европе. Тргови Мадрида украшени су велелепним фонтанама и споменицима. Трг Пласа де Еспања краси споменик великих димензија подигнут у славу ненадмашном Сервантесу. У највећем парку Ел Ретиро налази се више споменика шпанским великанима а поред трга Оријенте се налази Краљева палата — дворац Паласио Реал који има 2.800 одаја. Део града око трга Пласа Мајор данању је тих, али зато интензивно живи ноћу. Овај трг је некада представљао срце Мадрида на коме су се крунисали краљеви и спаљивале „вештице" — данас је то стециште туриста, разних продаваца, нумизматичара, филателиста и других.

У Мадриду се налази и једна од најбогатијих светских ризница сликарства. Ел Прадо, са колекцијама слика Ел Грека, Веласкеза и Гоје. Безброј малих, симпатичних локала и трговина су само део Мадрида, где је странац често у дилеми да оцени да ли песма и музика потичу од професионалних музичара или цела кафана пева и свира.

АРАНЖМАН „ВИКЕНД У МАДРИДУ"

Полазак сваког петка преподне из Београда и Загреба. Повратак понедељком увече у Загреб и Београд.

ПРОГРАМ ПУТОВАЊА

Први дан: Лет до Мадрида и смештај у хотелу.

Други дан: Преподне панорамско разгледање Мадрида. Обилазе се универзитетски део града, Трг Цибелес, Парк Ретиро и друге знаменитости. На крају посета музеју Ел Прадо.

Трећи дан: Слободан дан.

Четврти дан: Преподне слободно до поласка на аеродром и лет за Југославију.

Аранжман је рађен на бази полупансиона.

КОРИСНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Путници се сами пријављују за лет на полазном аеродрому. Водич дочекује групу на аеродрому у Мадриду.

Језик споразумевања — поред шпанског, енглески, немачки, француски и италијански.

Новац — динари се не могу мењати.

Дневна разонода — у периоду април-октобар недељом и државним празницима корида; посете музејима, излети који се уплаћују на рецепцији хотела.

Јело, пиће — мноштво ресторана различите категорије са домаћом и интернационалном кухињом.

Адреса Представништва JAT-a: Avda José Antonio 88, Tienda 16, телефон: 24-79-715.

Адреса амбасаде СФРЈ: Embajada de Yugoslavia, Velazquez 162.

Пето коло ВЕЛИКЕ НАГРАДНЕ ИГРЕ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК И JAT ВАС ВОДЕ У СВЕТ" нашим читаоцима доноси 74 вредне награде.

Прве награде **петог** кола су два JAT-ова аранжмана: четвородневни **„Викенд у Мадриду"** и петодневни аранжман **„Копенхаген"** где ће се првонаграђени упознати са знаменитостима ових лепих градова. За Мадрид и Копенхаген везана су и питања овог кола.

Учеснике игре, поред главних, очекују још 72 награде:
2 џепна рачунара
20 мајица са именима „Забавникових" листова
2 годишње претплате на листове „Здраво" и „Мозаик"
10 награда у књигама
10 комплета „Микијевог забавника" и „Дениса"
2 JAT-ове спортске торбе
2 комплета JAT-ових привезака
2 комплета JAT-ових значака
2 комплета JAT-ових оловака и
20 комплета значака „Забавникових" издања.

ПРАВИЛА ИГРЕ — Право на учешће у игри имају сви читаоци „Политикиног забавника" старији од седам година. У извлачењу учествују само они читаоци који тачно одговоре на сва четири питања. Зато, ако вам се питања учине тешка, помоћ потражите у школским уџбеницима, атласима и енциклопедијама. Ако међу добитницима прве награде буде читалаца који нису пунолетни, организатори ће од њих формирати групу коју ће по посебном програму, у пратњи новинара „Забавника", водити у Амстердам са посетом Мадурадому. Мадурадом је једна врста забавног парка у коме је, између осталог, пригодним макетама представљена цела Холандија у малом са типичним кућама, улицама и другим објектима којима се одликује ова земља.

КАКО СЕ ШАЉУ ОДГОВОРИ — Прво пажљиво прочитајте питања, затим на приложеном купону упишете одговоре а испод тога своју тачну адресу са поштанским бројем места. Купон исеците, залепите **искључиво на дописницу** и пошаљите **на адресу: „Политикин забавник", Македонска 29, 11001 Београд, поштански фах 124 са назнаком „Забавник и JAT вас воде у свет". Пазите! Ваши одговори треба да стигну најкасније до 13. јула 1981. године.**

Резултати извлачења петог кола биће објављени 31. јула 1981. године у броју 1544.

Награде ће извлачити специјални жири организатора а имена срећних добитника путовања у Мадрид и Копенхаген пуковник Југословенског ратног ваздухопловства **Петар Степанчић**, секретар Председништва конференције Ваздухопловног савеза Југославије.

КУПОН ЗА ПЕТО КОЛО

(питања)

1. **Која река протиче кроз Мадрид?**

2. **Наведите дан, месец и годину када је сломљен отпор републиканске војске и Мадрид пао у руке шпанских фалангиста.**

3. **Наведите име острва на коме се налази Копенхаген.**

4. **Које године је Копенхаген постао престоница Данске?**

(Име, презиме и година рођења)

(Адреса: улица и број)

(Пошт. број Место)

4 питања 444 награде!

ДВЕ ДИНАСТИЈЕ ЈЕДАН ПРЕСТО

ПОБУНА

У Београду се ништа није знало о догађајима у Шапцу, а тамо је врило као у гротлу: почело је искрцавањем чете необичних коњаника

Стеван Николић Цимка је добро познавао Заглу. Како не би кад су обојица били трговци у Сремској Митровици. Истина, Цимка је трговао стоком, а Загла мешовитом робом, али који трговац не мотри на другог. Знао је Цимка какав обрт прави Загла и зато се зачудио када је једног дана приметио да његови момци и неки непознати људи износе сандуке из магацина на обали и уносе у лађу.

— Чудно — промрмљао је марвени трговац посматрајући призор из оближње шикаре где се случајно затекао — сви износе робу допремљену лађом, Загла је утоварује! И откуд толико сандука!?

Пожурио је околним путем до Заглиног магацина и у близини као случајно сусрео једног од његових момака који је после утовара кренуо кући. Од припростог младића није било тешко извући истину. Лађа је изнајмљена, треба да кришом пређе на српску обалу, а шта се налази у сандуцима ... их, свашта — оружје, муниција, опрема за коње, неке необичне униформе!

Цимка се тргао. Тутнуо је момку у шаку неколико гроша и рекао да ником не говори да га је срео. Био је сигуран да није у питању трговина.

Није оклевао: о свему је обавестио свог пријатеља Ђоку Обретковића који је на српској обали наплаћивао таксе за пренос робе. Ђока је ствар схватио озбиљно, добро отворио очи, одредио једног стражара да на коњу мотри на кретање лађе, а када се она отиснула низ реку, похитао у Шабац до окружног начелника.

ЉУДИ, ПОМАГАЈТЕ!

Окружни начелник, међутим, није био у граду већ у суседном родном селу. Обретковић му је послао курира са писмом и начелник је пред зору стигао у Шабац у зграду начелства. Ђоку нигде није могао да нађе па је прилегао.

Ђока се појавио ујутру кад је живот у граду већ увелико почео да струји. Чувши да начелник спава, рекао је његовом помоћнику:

— Одох ја да се обријем, доћи ћу касније!

Берберница у коју је одлазио налазила се на периферији. Таман га је брица насапуњао, кад се напољу зачула граја и комешање. Власници дућана, муштерије, кафански гости, свет на улици, све је то застало и изненађено посматрало чету од тридесетак коњаника у накинђуреној униформи аустријских улана (јахача) која је управо улазила у град.

Ђока се придружио посматрачима не знајући о чему се ради. Није му пало на памет да необични коњаници имају везу с лађом која се отиснула из Сремске Митровице. Није могао ни да претпостави да је стражар кога је оставио да пази на њу омануо. Једноставно, изгубио ју је из вида, ноћ је била и ...

Лађа је пристала уз српску обалу код Дреновачке аде, из ње се искрцала чета и сада је била у Шапцу. У њеном заповеднику нико није препознао Стојана Јовановића, шурака Петра Цукића, познатог политичара. Чета је ујахала у двориште окружног начелства. Пред њу је изашао начелников помоћник. Препознавши међу коњаницима, или како су називани — катанама, једног емигранта, панично је узвикнуо:

— Људи, помагајте, то су бунтовници!

Катане су припуцале и просто га изрешетале! Видевши кроз прозор шта се збива, окружни начелник је у страху побегао на таван и закључао се.

Свет се све више окупљао. Убрзо су стигли син чувеног војводе Анте Богићевића — Милош и извесни Матија Симић, познат као ватрени обреновићевац. Стојан је одатле

★ И НЕМИ ЋЕ ПРОГОВОРИТИ

После двадесет година ћутања Андрес Там, нем од рођења, изговорио је прве речи. Наравно не сам: њему је помогао такозвани синтетизатор речи направљен у Институту кибернетике при Академији наука Естонске ССР. Но, то су тек први кораци — Андрес се лагано привикава на свој глас и учи да саставља сложеније реченице. Научници сада, како извештава совјетска стручна литература, улажу велике напоре да конструишу апарат са електронским памћењем који не ће бити већи од књиге. А таквих размера биће и приручни синтетизатор речи за неме.

ПРОГНАНИХ

мах поставио Матију за окружног начелника, а окупљеном народу прочитао проглас руског цара којим се Обреновићи враћају на престо. Разуме се, проглас је био лажан као што је био лажан и генералски чин на Стојановој униформи. Није било тачно ни да је у целој Србији букнуо устанак и да су у Београду убијени кнез Александар Карађорђевић и чланови владе.

Шапчани су поверовали свакој речи катанског заповедника. Треба схватити: у оно време телеграфског и телефонског саобраћаја није било, споро је текло проверавање вести, а катане су управо рачунале на то. Ако се томе дода фактор изненађења — успех акције коју су замислили био је известан.

— Живео кнез Милош! Живео кнез Михаило! — клицала је светина, а затим кренула у град.

Сиротиња је искористила прилику да се освети богаташима, руља је почела да упада у дућане и пљачка!

Нова власт није могла да контролише ситуацију, катанама је неред ишао наруку. У граду је врило као у гротлу.

ПУНОМОЋЈЕ ЈЕ ДОБИЈЕНО

Није тешко одгонетнути ко је ко у свему. Поход катана, или — катанска буна, била је дело оца и сина Милоша и Михаила Обреновића прогнаних из Србије две године раније. На власт је доведен Александар Карађорђевић. Обреновићи ни у изгнанству нису хтели да се помире с тим. Милош је пошто-пото хтео да се врати на власт. С том мишљу одлазио је на починак и ујутру устајао.

Пало му је на памет да би чета наоружаних људи која изненада упадне у Србију могла да заталаса народ. Новац је имао и није га жалио. Тајно је формиран одбор у који су ушли кнежев питомац Настас Јовановић, Стојан Јовановић и адвокат Коста Богдановић. Сви су били српски емигранти, катане такође живели су у Срему. Катане су упућиване у Руму трговцу Петру Лакићу. Код њега су живели и за трошак добијали по десет гроша на дан. Петру Лакићу је слата купљена опрема и оружје, а он све отпремао трговцу Загли у Сремску Митровицу.

Припреме за упад катана у Србију текле су како се пожелети може. Милош није рачунао на повратак свог љутог непријатеља Томе Вучића Перишића из прогонства. Међутим, чим је чуо да се лукави и немилосрдни Вучић вратио у Србију, поручио је Одбору да диже руке од свега и да катане ни за живу главу не прелазе у Србију.

Тврдоглав и жељан славе Стојан Јовановић није послушао. Наставио је по свом прикривши од људи шта је стари Обреновић поручио. Тако се 22. септембра 1844. обрео у Шапцу.

Син легендарног Анте Богићевића као да је слутио да нешто није у реду. Стао је уз Стојана јер је био одан Обреновићима, али је послао коњаника у Београд са писмом руском конзулу. Хтео је да на извору провери да ли је тачно да иза похода катана стоји руски цар с прогласом. Потанко је описао ситуацију у Шапцу.

Руски конзул се нашао у чуду: какав проглас, какве катане!... Додуше, руски цар је тешко прихватио Александра Карађорђевића као српског владара, али о догађајима у Шапцу није знао баш ништа! Одмах је отишао српском попечитељу унутрашњих дела Илији Гарашанину и показао писмо.

Тако се за побуну у Шапцу сазнало у Београду 22. септембра, али увече. Глас је брзо пукао. Сутрадан је Београдом колала прича да је у Шапцу извршен „страшан покољ".

Кога послати да угуши буну? Вучића! Зашто да не? Суров је. Само он то може да учини. Стари лисац се нећкао правдајући се истрошеношћу дугогодишњом политичком борбом. Најзад, пристао је под једним условом:

— Дајте ми писмено пуномоћје са неограниченом влашћу! Или тако, или никако! — обратио се члановима владе.

Добио је што је тражио.

РАЗАПЕТИ ГЕНЕРАЛ

Понесен успехом у Шапцу, Стојан Јовановић и његове катане окренули су према Лозници. Верујући да је у Београду пала глава кнеза Александра Карађорђевића и чланова владе, народ се нашао у пометњи. Ватрене присталице Обреновића приступале су катанама, па је број побуњеника нарастао на неколико стотина.

Чувши да су катане на путу за Ваљево, Вучић је са стотину одабраних војника пожурио тамо. Закаснио је: чете проте Матеје Ненадовића дочекале су побуњенике на Плавњу 25. септембра и потукле. Несуђени генерал Стојан Јовановић и више катана убијено је, остали су се распршили куд који.

Мртви побуњеници су разапети: Стојан го, остали само у гаћама!

Син војводе Анте Богићевића није пружао отпор. Заједно са новопостављеним окружним начелником Матијом Симићем ухапшен је у Шапцу и спроведен у Вучићев логор.

Вучић је одмах формирао преки суд који је почео да ради у шабачком пољу. Из округа подрињског и среза шабачког доведено је око 500 људи за које се тврдило да су учествовали у буни. Председник преког суда сматрао је да половину треба осудити на смрт, остале на робију. И за оштрог Вучића била је то преоштра казна. Од 30 до 50 тешких батина — довољно је.

Милоша Богићевића и Матију Симића повео је у Београд. Гарашанину се то није допало. Буде ли се Богићевић докопао Београда, од осуде неће бити ништа, умешаће се руски конзул и извршити притисак на владу.

Вучићу није требало двапут рећи. Преки суд је уз пут обавио суђење. Богићевић је осуђен на смрт, а Симић на десет година заточења. Смртна казна извршена је у Шапцу.

Због успешно обављеног задатка Тома Вучић је добио чин војводе.

Миленко Тодоровић

★ ТЕРМОМЕТАР КОЈИ ЦВРЧИ

Енглески научници недавно су утврдили да је количина звукова које производе цврчци и зрикавци у директној зависности од температуре ваздуха. Научници су саставили табелу помоћу које се, рачунајући учесталост звукова које испуштају ови инсекти, може одредити температура ваздуха са тачношћу до једног степена!

★ ПОДВОДНИ БУЛДОЖЕР

Француски научници конструисали су справу која представља својеврсну мешавину трактора и батискафа. Њена породична веза са трактором је шасија са широким гусеницама, док је са батискафом веже полукружна херметички затворена купола са три велика бродска окна где је смештена посада. Роњак (а) трактора и батискафа може по морском дну да копа канале и у њих поставља каблове. Први подводни булдожер, како су га назвали Французи, биће коришћен на изградњи саобраћајнице која ће испод канала Ламанша повезивати Француску и Енглеску. А кад тај посао са успехом заврши, булдожер ће наставити своју подморску мисију и испод морског дна трагати за металима корисним човеку.

БОДЉОМ УСАМ

Један достојан представник јежевског рода показао се четрдесет пута отпорнији на змијски отров од лабораторијског кунића. А кад се прешло на тетанус, јеж је упорно одбијао да буде њиме заражен. Његов отпор био је сломљен тек дозом довољном да усмрти седам хиљада људи. Прилично јак организам за тако малу зверчицу! Пошто је јеж показао потпуну равнодушност према таквим посластицама као што је арсеник, шпански природњак Анхел Кабрера извео је опит који је требало да покаже како ће јеж реаговати на цијанкалијум. За сваки случај унапред је написао смртовницу. Џабе се трудио. Јеж је само кинуо и зимогрожљиво мрднуо бодљама.

ДЕСЕТ КМ НА ЧАС

Кад смо се већ дотакли бодљи да вам кажемо и ово. Ако одело чини човека, онда бодље чине јежа. Јеж у покрету подсећа на преврнуту четку која хода. И то необично густу: по петнаест иглица на један квадратни центиметар. Права гуштара — макија по којој, заштићени од чешања, шетају батаљони бува. У поређењу с јежом и најшугавији пас препун бува изгледа ненастањен као пустиња Гоби.

Иглице су, и поред тога што не изгледају баш удобна одећа, веома практичне. То је апсолутно оружје и оруђе. Јеж се њима користи и кад му се догоди да падне с висине: игле тада играју улогу јастука за амортизацију. Међутим, игле се ретко користе као оружје за напад. Први инстинктиван покрет јежа у опасности је да се укочи и савије у нерањиво клупче.

Ево због чега јежеви повећавају број жртава саобраћајних несрећа (жртве су они сами). Кад чује буку аутомобилског мотора, јеж би још имао времена да се мирно удаљи јер његове мале али хитре ноге омогућавају му да развије брзину од десет километара на час. Али не. Он остаје и храбро подмеће под точкове своје бодље. Ето како гину тврдоглавци . . .

Не, погрешно је доносити уопштене закључке о његовом понашању. Јеж је индивидуалиста каквог нема. И зато понекад, одбацујући све традиције, јежеви у случају опасности знају да подбрусе пете.

Ех, те бодље! Да нијесу њих, могли бисмо да му се сасвим приближимо и осмотримо како изгледа у природи. Али, чак ни јак мушкарац не може да отвори клупче у које се он претвори кад му приђемо. Толико су му јаки леђни мишићи. И само вода може да га натера да се нагонски отклупча. Кажу да ту његову слабост искоришћава лукава лија кад наиђе на своју омиљену посластицу: гурне га у воду!

Јеж није ружан ни у превртнутом стању. Ножице су му кратке а такође и репић — као пола човековог кажипрста. Њушкица му је оштроноса, бркови ретки. Та симпатична спољашњост није пуста варка: под њом се крију суперцрева, јетра над јетрама, велик језик. Зато му је кичмена мождина ултракратка, а мозак укрштен само по једном вијугом у свакој полулопти.

КАКО НЕ РАЗБИЈЕ НОС?

Природњаци који су се интересовали за јежеве дуго су нагађали зашто јежу стално виси по једна капљица с врха носа. Већ су били спремни да га сврстају у болеснике с хроничном кијавицом кад су неочекивано открили да се та његова особеност налази у директној вези с његовим савршеним њухом. Сув нос ништа не осећа, а с влажним он може да да сто поена најдресиранијем керу.

А јежев слух! Његова еустахијева труба лови најслабије шушкање инсекта у трави. Он чује како пуж пушта рогове. А ако се каква звер, уплеђавши га из даљине, само оближе, јеж већ ћули уши.

Укратко, чиста петица за слух и њух. Зато тек слаба двојка (ако је двојка прелазна оцена) за вид. Јеж туче све рекорде у кратковидости. Изведите овакав опит: позовите свог припитомљеног јежа (ако га имате) из најудаљенијег угла собе. Он зна своје име, зна, ако га зову — биће нечег укусног и трчи. Али, он трчи према најближем предмету — столици или орману. Ако га позовете још једном, он ће налетети на фотељу Луј XV или на клавир док на крају не набоде ваше координате. При томе он ће их одредити носем и ушима, никако очима, јер он, ма колико вам то изгледало увредљиво, никад неће сазнати како ви изгледате.

Постављало се питање: како јеж иде а нема стално разбијен нос? Стручњаци сматрају да он памти којим се редом ређају мириси те тако, мада увек бира најзапетљаније стазе и богазе, увек налази пут до свог дома. Невоља је у томе што то објашњење стоји на прилично климавим ногама. Јер и јежеви одвезени из својих гнезда, значи они који нису имали прилике да њухом запамте марш-руту, на крају крајева налазе пут натраг до свог легла.

Слични опити често су извођени с припитомљеним јежевима. Крајем 1960. године извесни месје Бордо, житељ града Семира у Француској, доживео је, по сопственом признању, највеће изненађење у свом животу. Узео је свог припитомљеног јежа и однео га седам киломе-

АВИЗ ЈЕЖИК

МАЧКЕ, КАЖЕ СЕ, ИМАЈУ ДЕВЕТ ЖИВОТА. АКО ЈЕ ТО ТАЧНО, ОНДА ЈЕЖЕВИ ИМАЈУ БАР ДВАНАЕСТ.

тара далеко свом пријатељу, неком воћару, и оставио га у његовом воћњаку. После три дана јеж се појавио на тераси месје Бордоа пакосно машући репићем. Сам би ђаво знао како се на путу снашло ово суперкратковидо биће?

СИСА КРАВЕ!

Већ смо рекли да не треба доносити уопштене закључке кад је у питању јеж. Сматра се да јеж користи своје бодље да преноси разне предмете. По неким изворима његово најомиљеније занимање је преношење јабука. То су тврдили још стари Грци. А једна стара енглеска гравура приказује јежа с читавим товаром јабука натакнутим на бодље. Ипак, у ауторитативним круговима мишљења се разилазе.

— Зашто би он — питају једни — преносио јабуке кад их готово никад не једе?

— Пардон — одговарају други — он их ипак једе. Значи, не преноси их џабе.

У тој бици, која траје већ неколико векова, јабучари и антијабучари не одступају ни за педаљ.

— Добро — говоре они најпомирљивији — оставимо јабуке. Али, морате признати да он на леђима носи печурке, ситне плодове и лишће за своје легало.

— Ха! — не попуштају они упорни. — Ако и носи, то је због тога што се пробија кроз највеће густаре па се понешто закачи за њега!

И заиста, од јежа се може све очекивати. Њега, на пример, окривљују да сиса млеко кравама које леже на ливади. У сваком случају утврђено је једно: он се шетка око крава тражећи инсекте.

ТРИЈУМФ ПАСИВНЕ ОДБРАНЕ

Али, зар можеш ишта поуздано знати кад је у питању јеж? Он изгледа тром али ипак скаче, плива, вере се на дрвеће, прелази преко ограда и без муке излази из сандука у који су га метнули у јаловој нади да ће тамо и остати. Зашто онда не би и јабуке преносио?

Јеж се, уосталом, не одриче воћа као слаткиша. Али његово главно јело чине зрикавци, пужеви голаћи, обични пужеви, бубе, ларве, гусенице. Сваког дана их поједе колико је и сам тежак. Какав апетит! Ако још узмемо у обзир да он лови мишеве и ситне глодаре, постаје јасно да је он најбољи помоћник воћара.

Најкрупнији плен којим се јеж слади — чудног ли укуса код тих индивидуалиста! — је змија отровница. У неку руку јеж је мунгос наших географских ширина, а отровница му дође као кобра. Најзанимљивије је то да борба коју јој намене оповргава све тактичке и стратешке концепције: јеж је пример тријумфа пасивне одбране над изнуђеним нападом.

Кад угледа отровницу, јеж не насрће на њу. Није он луд! Он провоцира змију. Његова тактика је оваква: „Хајде, хајде, нападај!“ Он прилази сасвим уз змију која шишти од љутине и злобе готова да уједа. Ако она оклева, он у неку руку убрзава развој догађаја и уједа њу. Змија се као муња баца напред. Али, за десети делић секунде јеж је већ успео да заузме положај пасивне одбране: нос према земљи, бодље на готовс. Змија се увија и, ван себе од бола, удара, удара, удара... Сваким својим ударцем она само чини ближим крај битке. И најзад, пада у нокдаун, без снаге.

Јеж се отклупчава и опрезно је њуши, затим поново уједа. При најмањем покрету непријатеља одскаче и склупчава се. Кад најзад утврди потпуни нокаут, он из опрезности још једном броји до десет, па јој тек онда прегризе врат и мирно почне да једе. Гозба може да траје и по неколико часова али се догађа да јеж остави свог непријатеља недоједеног.

ЉУБАВНИ РИНГИШПИЛ

Ако, шетајући по шуми, угледате какво клупче које, дахћући, прави кругове у трави, знајте: то се јеж удвара својој изабраници.

Заљубљени просилац ставља своју изабраницу у центар замишљеног круга и почиње, као планета око своје звезде, да доказује колико је је Питагора био у праву кад је тврдио да се небеска тела врте с већим шумом но што се то човеку чини.

Лепотица се не задовољава улогом непомичног центра пажње. Она се за све време окреће лицем према свом трабанту који описује шумне орбите. С времена на време они се приближавају носевима, па чак и овлаш грицну једно друго. Затим се окретање наставља с још већим шумом. Ван сваке је сумње: бодљикави кавалер жели да заврти лепотици главу, што се на крају крајева и дешава.

Резултати тог љубавног рингишпила појављују се на свет кроз четрдесет дана у облику четири до пет сићушних бића не већих од седам центиметара. Не рађају се сасвим ненаоружани: телешца им покривају меке иглице.

Мамица се дирљиво стара о свом подмлатку о чему сведочи њихов брз раст. Једанаестог дана у њима се већ појављује нагон да се склупчају. Четрдесетог дана откривају очи за овај наш свет.

Могло би се помислити да ће родивши се заједно и васпитани у истој породици (мада и без оца) јежеви одржавати родбинске везе. Не, бодљикави џентлмен чува своју репутацију индивидуалисте и одлучује се за усамљеност. Њихова девиза је: „Сваки за себе!“

Можда је баш због тога лако припитомити бодљикавог усамљеника. Пошто не може да издржи близину себи сличних, он спремно ступа у контакт с господаром. Истина, није му у почетку лако прићи јер је затворен, али рећи ћу вам у поверењу како да то најбрже постигнете — налијте му у чанче мало вина са шећером. Уосталом, има ли лепшег почетка за свако ново пријатељство од чашице доброг вина?

Морис Кејн

НАЈЛЕПША ПЕСМА НА ФЕСТИВАЛУ У СУБОТИЦИ

Ове године је на фестивалу у Суботици „Омладина 81" први пут установљен жири новинара који је доделио награду за најбољи текст. Ову награду је добио **Радивој Шајтинац** за песму „Равница неће да спава" на чије стихове је музику написао **Владимир Агић**, а изводила је групе ВИНДИГО из Зрењанина.

Ослушни ветар, ослушни траву
ухвати руку сунца
овде је некад уморан ратник
слутио велико сутра.

Срећа је нешто што даље ниче
што буди круну цвета
у дечјем гласу, ено се стиче
нова будућност света.

Равница не сме да спава
ни зрно да клија неће
срећа је само ако је стварна
од већег ако је веће.

Наше су баште препуне плода
поново вратиле птице
с нама је стигла наша слобода
и њено сунчано лице.

И зато сада више јаве
кроз наше снове руди
храбри се увек у нама јаве
и срећу живе људи.

Равница не сме да спава
ни зрно да клија неће
срећа је само ако је стварна
од већег ако је веће.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

КУЈ, КУЈ, УДРИ ДОК ЈЕ ВРУЋЕ

Музика: Н. Вучина
Текст: Д. Трифуновић
Изводи: група РАДИО

Почињемо — а то значи
крећемо са мртве тачке
пјеваћемо песме наше
наше пјесме младалачке.
Куј, куј, удри док је вруће
нека пјесма вјечно траје
ако је могуће.

Ова пјесма није роба
за јунаке нашег доба
она само једно жели
да вас мало развесели.
Куј, куј . . .

Пјевамо без мисли задње
за стручњаке земљорадње
за дједове и за баке
за војнике и за ђаке.
Куј, куј . . .

За мајсторе свих заната
Давида и Голијата
за сликаре оштра ока
за пјеваче старог рока.
Куј, куј . . .

За пјеснике мога кова
за мангупе мојих снова
за све тугом утучене
и за оне откачене
куј, куј — удри док је вруће
нека пјесма вјечно траје
ако је могуће.

РАДИО

Мало необичан назив за једну музичку групу, јер када се дода и име града из кога потичу онда могу испасти званични представници РАДИО САРАЈЕВА.

Група је, међутим, основана пре годину дана, али је одмах скренула пажњу на себе. Групу РАДИО сачињавају **Негра Булбулија,** вокал, **Невен Ђокић,** гитара и вокал, **Дамир Мисирилић,** клавијатуре и вокал, **Мирза Хајрић,** бас, и **Сејо Бајрактаревић,** бубњеви. У прес-информацији о групи РАДИО прочитали смо и ово: „Специфичност овог ансамбла чине необичне мелодијске линије песама и аранжмана, а посебну енергију и боју даје особена интерпретација Негре Булбулије. Текстови песама говоре о свакодневним преокупацијама младог човека и о животу нашег савременог доба". Овоме треба додати и податак да се група РАДИО успешно представила на фестивалу „Омладина 81" где се пласирала у финале. Том прилином је организована и промоција њиховог првог албума који се зове као и група — РАДИО. То је резултат сарадње са композитором Нарцисом Вучином и песником Душком Трифуновићем. Као што је уобичајено, после појављивања ЛП плоче следе концерти пред публиком, па је планирана турнеја по целој земљи. Контакт адреса: Група РАДИО, Хасана Бркића 58, Сарајево.

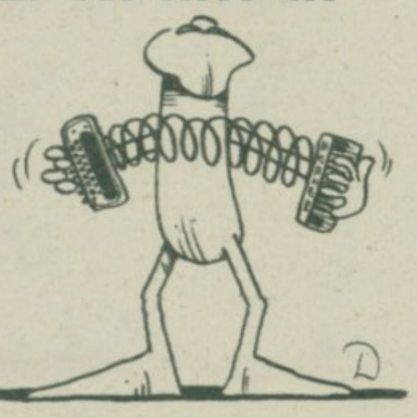
ИЗЛОГ НОВИХ ПЛОЧА

ЛЕПТИР МАШНА (ДИСКОТОН SZ 7055)

Група из Сарајева, основана 29. новембра 1979. са члановима: **Љубиша Јовић**, бас, **Шукрија Арсланагић**, бубњеви, **Томислав Миљуш**, гитара и вокал и **Драгиша Јовић**, вокал. На синглу-првенцу снимили су две песме „Судбина једног глобуса" (са фестивала у Суботици) и „Погрешна особа". Снимано у студију „Тетрапак" у Сплиту.

БЕРЗА ПЛОЧА

Драги „Забавниче", хтео бих преко ове рубрике да изнесем на „тезгу" следеће плоче: „Don't look back" (BOSTON), „Line on the line" (EDDIE and HOTRODS) „Expect no mercy" (NAZARETH), „Quo" (STATUS QUO), „Black rose" (THIN LIZZY), „Van Halen II", C. S. and N. (CROSBY, STILS AND YOUNG).

Небојша Томовић
Љубише Веснића 10
31000 Титово Ужице

Купујем све плоче Битлса, а веома ми је потребан албум „Please, please me".

Владимир Бороди
Вељка Петровића 11
22000 Сремска Митровица

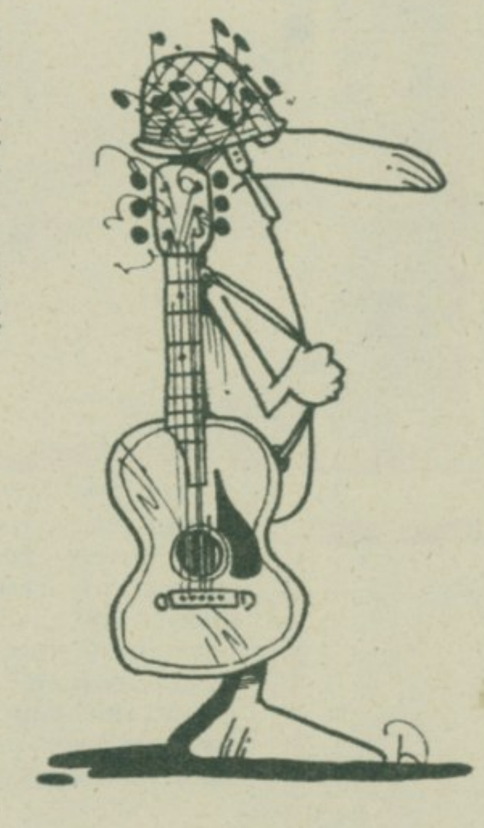
Продајем добро очуване плоче: „Wish you were here" (PINK FLOYD), „The best years" (RORY GALLAGHER), „Just testing" (WISHBONE ASH), „Cruisin" (VILLAGE PEOPLE), „Breakfast in America" (SUPERTRAMP), Allman Brothers итд.

Александар Нешовић
Браће Јерковић 80
11000 Београд

Купујем добро очуване ЛП плоче Битлса, Лед Цепелина, Блек Сабат, Реинбоу, Статус Кво и Дип парпл.

Цемил Кубурић
Сијековац 58а
74458 Сијековац

Продајем велики број ЛП плоча новог таласа, а такође и велики број музичких часописа, постера и бецева.

Слободан Миловановић
7. јули 7/5
11300 Смедерево

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ СКОПЉА

Као што су у Београду и Загребу одржане манифестације „Поздрав из Београда односно Загреба" тако је успостављена сарадња између Сарајева и Скопља. Априла је у Скопљу одржан „Поздрав из Сарајева" а у мају је враћена посета па је у „Скендерији" одржан велики концерт „Поздрав из Скопља".

За тај сусрет су се скопски омладинци добро припремили. Три дана су држане аудиције за најбоље и ту је продефиловало 29 разних група. Најзад су одабране ТОКМУ ТАКА, АВОНА, АУТОГРАМ, МАДРИГАЛИ, ЈАКОВ ДРЕНКОВСКИ, МАКАКУС, ЧУДЕН КРОЈ, ТРИАНГЛ и „К. Д. и компанија". Поред наступа рок група организована је и пројекција документарних филмова, а између осталих и филм који је био снимљен приликом гостовања Сарајлија у Скопљу. Исто тако, приређена је изложба студената архитектонског факултета, а фото-клуб „25. мај" направио је изложбу својих радова. Такође су наступили и чланови литерарног клуба „Ацо Караманов".

Шаљем вам и фотографију Кокија Димушевског који сад има нову групу.

Мехмет Сефкет,
Хо Ши Минова ул. 48,
91000 Скопје
(хонорар 150 дин.)

МОЈ ИЗБОР

Редовно читам „Политикин забавник" и жељела бих да објавите мој избор плоча. Зовем се Анђела Чичак, имам 20 година и радим као медицинска сестра у Пули.

ДОМАЋЕ

1. ПЛАВУША — Кићо Слабинац
2. НОВО ВРЕМЕ — Булдожер
3. ИПАК ПОЖЕЛИМ НЕКО ПИСМО — Бијело дугме
4. ЦРНО-БИЈЕЛИ СВИЈЕТ — Прљаво назалиште
5. МАЛЧИКИ — Идоли

СТРАНЕ

1. POP MUSIC — Robin Scott
2. I DO FEEL MY LOVE — Eddy Grant
3. YESTERDAY — Beatles
4. I WAS MADE FOR LOVIN' YOU — Kiss
5. SUGAR BABY LOVE — Rolling stones

НАША КАРИКАТУРА

ГАРИ МУР • GARRY MOORE •

НЕ ДАМ БИКА!

ПРЕБОГАТИ ШВАЈЦАРСКИ КОЛЕКЦИОНАР ВЕЋ ГОДИНАМА БЕЗУСПЕШНО ДОЛАЗИ У МОСТАР СА БЛАНКО ЧЕКОМ. ВАЈАР МИЋО БОКИЋ НЕ ПРИСТАЈЕ НИ НА КАКВУ ЦЕНУ.

На прозору старе мостарске куће, одакле се дању и ноћу види витак лук старог моста, лежи склопљена свеска увезана у тамносмеђу кожу. У њој разним језицима целог света исписане похвале, стихови, поруке, поздрави. Кинески, шпански, руски, арапски, шведски, јапански, холандски... Око заостаје на познатом потпису. Андрић: „Са истинским задовољством разгледао ове радове са којима се растајем — обогаћен. Хвала!" Датум 26.9.1973.

Познато је да је велики писац био уздржан у похвалама, сматрајући да свако дело боље и речитије говори од његовог творца. Међутим, у овом случају Андрић је био дирнут необичним вајарским делом самоуког вајара Миће Бокића.

Од бројних гостију који са разних меридијана долазе у Мостар, редак је намерник који, дивећи се лепоти града на Неретви, не зађе у Кујунцилук, срце старе чаршије. У тој калдрмисаној улици која води на чувени мост, у броју 3, налази се атеље вајара Миливоја Миће Бокића. Ко све није крочио у ту скромну просторију: многи државници, познати писци, радознали путници и луталице, немирна млађарија, екскурзије, професори, уметници потегну пут и од неколико хиљада километара само да би вдиели „Бика", „Партизанку" или неко друго од Мићиних дела. И што дуже посматрају радове овог уметника, све се више чуде необичном споју оног што су заједно створили природа и веште руке упорног човека.

— Као дечак, чувајући стоку, заспао сам међу стењем мог родног Домашева, код Требиња — сећа се самоуки уметник. — Кад сам се пробудио, прво што сам угледао био је поскок. Склупчан на врелом камену, непун метар од мене, мирно је лежао на сунцу и

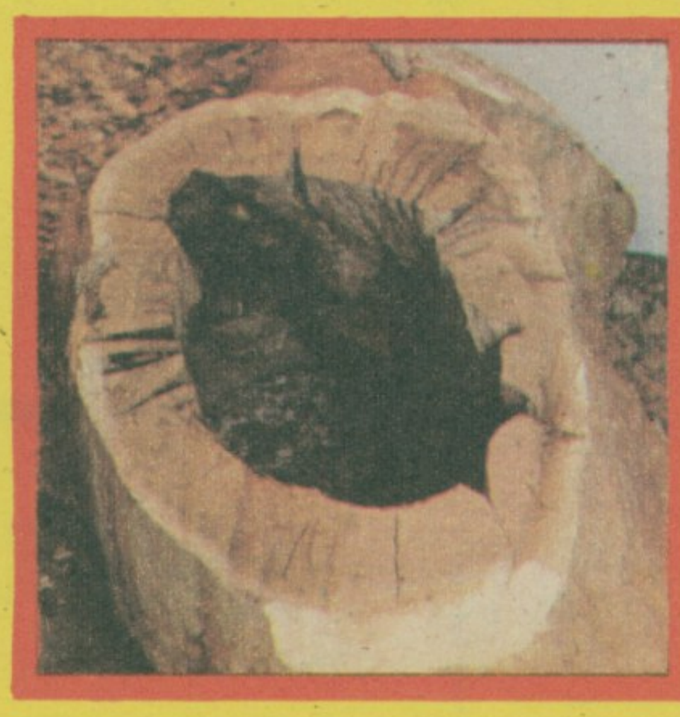

гледао ме. Могао је да ме угризе у сну и усмрти а — није. Ја сам могао да га убијем једним ударцем камена, али нисам. Личио ми је на богат украс на стењку. Тада сам схватио да се у том суровом камењару, где је све штуро и шкрто сем сунца које немилосрдно пржи, може живети у миру и љубави, чак и с отровницама. Смисао овог давног сусрета као да је одредио мој живот.

Зналци уметности изрекли су свој суд: Мићо Бокић није као остали вајари. Пре него што длетом и чекићем почне да обликује неку од будућих скулптура, Мићо данима пешачи по херцеговачкој врлети у потрази за погодним материјалом. Најчешће су то чудни склопови дрвета и стења, жилаво корење граба, храста или ораха и камена-станца који су вековима, под ветровима, кишама и на сунцу, формирани у

САМО РУКАМА — Да би тврд неправилан корен граба који је као хоботница обухватио камену громаду преточио у разиграну скулптуру, самоуки вајар Миливоје Бокић провео је са длетом и чекићем у рукама неколико месеци. Томе претходи и мукотрпно пењање на херцеговачке планине и спуштање сировог материјала у атеље. Само искусно око види у шупљем пању сраслим са каменом будућу скулптуру.

ДРАГО ЛИЦЕ — „Партизанка", једно од најуспелијих дела Миће Бокића. Посетиоци свих изложби диве се њеном мирном белом лицу с петокраком у коси, обрубљеном тамним дрветом као марамом. Пушка на коју се наслања глава и лице једино су што је створио човек. Све остало дело је — природе.

фантастичне облике. Но, они само издалека подсећају на животињу или људски лик. Тек после мукотрпног рада, искључиво рукама и алатом, без машине, од понекад стотинама килограма тешког и заувек спојеног камена и дрвета рађа се уметничко дело. Тако Мићо Бокић продужава тамо где је природа стала, мртвој громади и изумрлом деблу удахњује нов живот. У њему су спојени вештина, машта, љубав према животу, природи, човеку.

Од већ поодавне 1960. године када је први пут излагао па до овогодишњих изложби, дела овог вајара који нема дана академије, а тако га поштују академски уметници, видели су љубитељи скулптуре у Требињу, Загребу, Мостару, Новом Саду, Паризу, Клемон Ферану, Београду, Дубровнику. О његовим делима писали су најпознатији критичари у Финској, Италији, Француској. Најчешће су га називали — „чудом са Неретве".

Један од најпознатијих швајцарских колекционара већ годинама долази у Мостар нудећи Мићи чек да сам упише износ да би могао у своју колекцију да однесе чувеног „Бика". Бокић остаје при свом: „Бик" неће са обале Неретве! Истина, он је до сада био на толико изложби (једном је при транспорту пао из камиона, скотрљао се низ брдо и остао неоштећен!), али се увек враћао у Кујунцилук број 3.

Текст: **Иван Лончар**

Снимио: **Љубомир Патрногић**

ДЕВОЈКА ЈЕ САН УСНИЛА — Преко два метра висока фигура од једног комада ораховог дрвета представља скулптуру названу „Снови“. Вајар се овде много више ослања на своју машту и вештину него на оно што му је понудила природа.

ХЕРЦЕГОВКА КАО КАРИЈАТИДА — У готово свим својим делима Бокић полази од родне Херцеговине и њој се враћа. О томе сведочи и скулптура „Херцеговка“ (на фотографији), израђена од великог комада ораховине. Фигура не само стасом каријатиде него и мирним, строгим и правилним лицем и бујним плетеницама одаје снагу и лепоту херцеговачке жене.

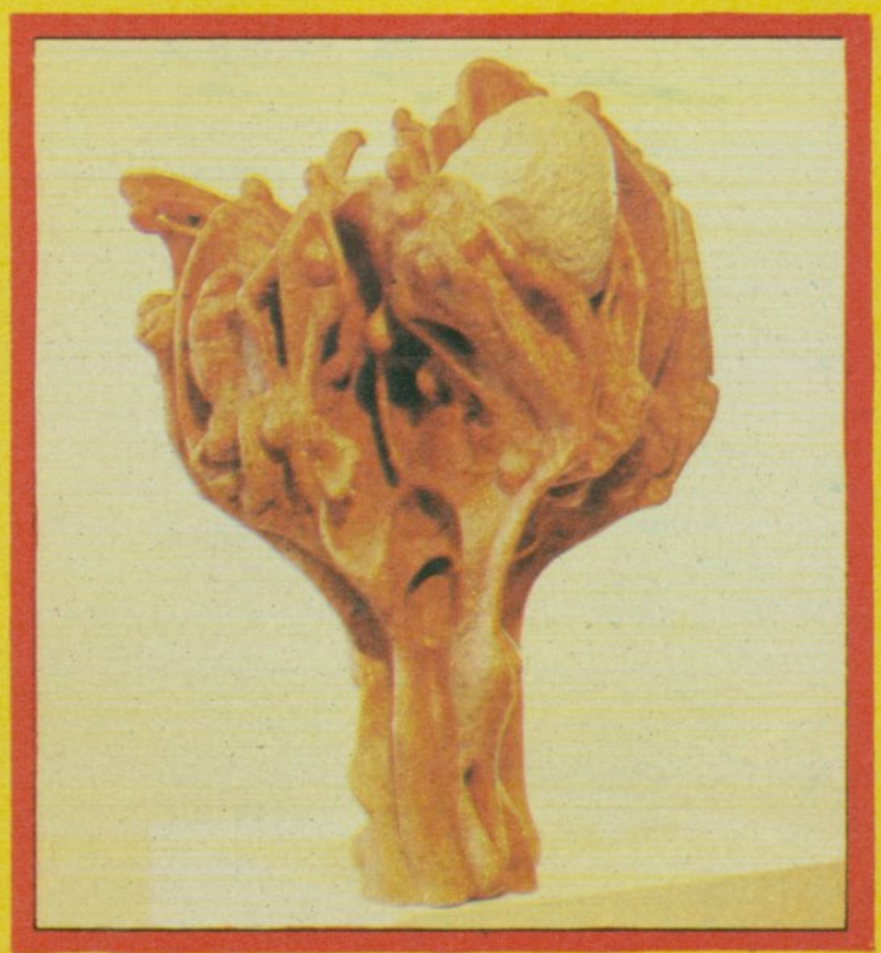
РАЗИГРАНИ БИЗОН — Животиње привлаче пажњу Миливоја Бокића, вероватно још од оног сусрета са поскоком. Испод његовог вештог длета изишле су најфантастичније форме животиња. Једна од њих је и „Бизон“. Видљиво је да су захвати уметника готово незнатни што сведочи о изузетном складу са природом.

ВЛАДАР ВИСИНА — Природа и Мићо Бокић заједно су извајали и овог орла, спремног да се сваког часа вине у висину или устреми на жртву.

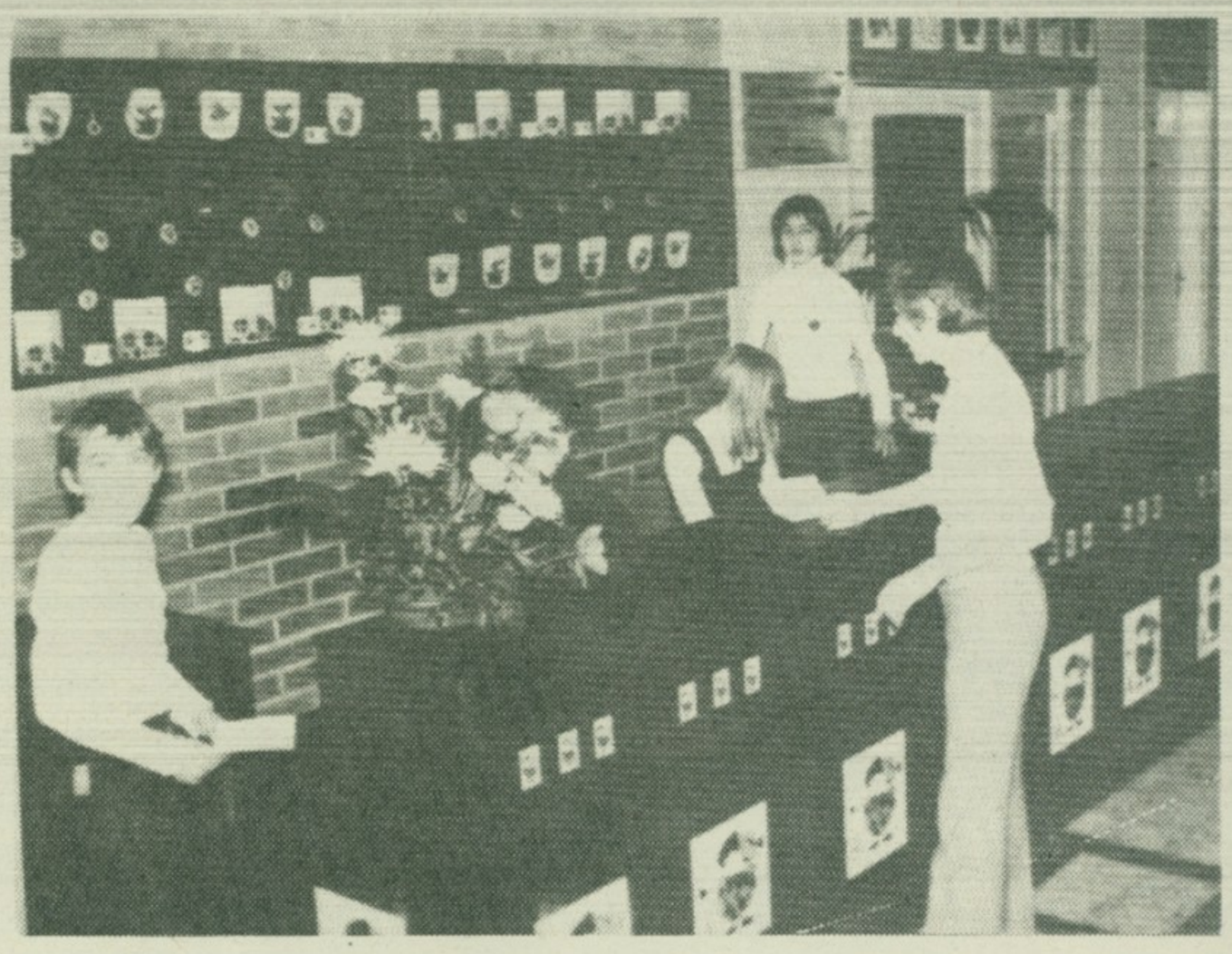

КАО ГРАНИТ — Ко зна колико је времена било потребно да огромно дебло обухвати и обгрли гранитну громаду. Њу је после Мићо Бокић данима с муком преносио до Мостара, до атељеа, где је настао чувени „Бик“. Ова скулптура била је врло запажена у Паризу на изложби Савремена уметност Босне и Херцеговине 1979.

СНАГА ПЛАМЕНА — Посебна област Бокићевог вајарског интересовања је скулптура која изражава родољубље, снагу народа, непобедивост. Поред „Партизанке“, запажен је и „Пламен“ (на фотографији): мноштво мишићавих, снажних фигура, у силовитом замаху, јуриша према Сунцу и носи га на рукама.

Како радимо

Школске пионирске штедионице су све активније у Словенији и у осталим републикама, о чему говоре писма која покровитељ, Љубљанска банка, редовно прима из свих крајева наше домовине. Овог пута одабрали смо једно од писама, вест из основне школе „Др Иван Рибар", Загреб—Ретковец. Пошто је извештај врло опширан, одлучили смо да објавимо само одломке.

У овом школском заводу делује пионирска и омладинска штедионица која према самоуправним начелима управља средствима. Овако пишу: „На годишњим скупштинама бирамо све самоуправне органе који се редовно састају због планирања рада и доношења различитих одлука. Ове године одржали смо три састанка савета штедиша, четири састанка актива благајника и годишњу скупштину пионирске и омладинске штедионице. Одржали смо и семинар за благајнике разредних заједница и раднике у штедионици — с намером да се ученици још боље оспособе за рад на шалтеру благајне, да се упознају с пословањем штедње и да се самоуправно усмерава процес штедње, стимулише штедња, укратко, да се практично усаврши рад са странкама и новцем. Семинар је успешно завршило 39 разредних благајника и 27 благајничких радника. Иначе, семинаром је руководио председник савета, уз помоћ ментора."

Сигурно сте из ових података констатовали да је школски завод велики, а делатност штедње у овој школи снажна. Ово потврђују и следећи подаци: у школи је 1470 штедиша, мада школа има само 1360 ученика. То значи, наравно, више од 100 одсто штедиша. Међутим, треба знати да су „штедише" и разредне заједнице, разни кружоци у школи итд. Зато је штедиша више него ученика што је, наравно, леп пример штедне ангажованости.

У наставку се у извештају наводе и тачни подаци о улагању и подизању, па зато сматрамо да то не треба наводити и овде, јер то спада у „пословну тајну", зар не? Међутим, можемо додати још неке активности штедиша у школи „Др Иван Рибар" у Загребу.

Штедише радо учествују на конкурсима за најбоље литерарне и ликовне радове, које расписује Љубљанска банка, тако да су већ примили неколико награда! Активно учествују и у сопственој издавачкој делатности у школи, у школском гласилу „Ретковец"у коме пишу о свом раду. И за убудуће су закључили да ће своју активност унапредити, па су зато с пуним правом штедише ове школе свој радни извештај завршили овим речима: „У целини можемо констатовати да је активност у пионирској и омладинској штедионици саставни део свих радних људи наше школе, да је део целокупног живота и рада наших ученика."

Признајте, овај извештај је леп и то зато јер показује изузетну ангажованост за колективну штедњу у школи и уопште за успех школе. А како је код вас у школи?

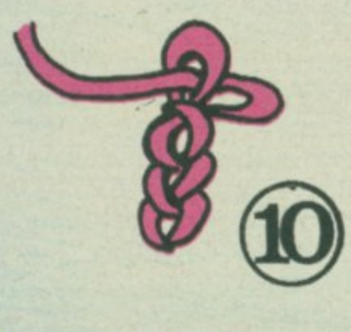
Ушиви кутак

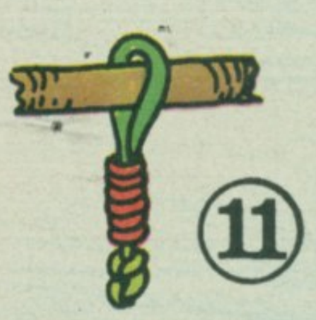
МАКРАМЕ ЗАВЕСА

Макраме — уметност преплитања нитима врло је стара вештина и потиче са Средњег истока. У последње време опет је популарна, свуда можемо видети разне предмете од уплетеног канапа: ташне, каишеве и слично. За почетнике ево једног украса за стан који се једноставно прави. То је макраме завеса. Од материјала вам је потребно клупче канапа средње дебљине, дрвене перле округлог, овалног, или неког другог облика и мало тањег канапа за омотавање.

Канап се уплиће рукама. Почетна петља се види на **цртежу 1**. Петља се стави на кажипрст и конопац се пребаци преко прста **(црт. 2)**. Прва петља се сада пребаци преко друге и скине **(црт. 3)** и поступак на исти начин понавља **(црт. 4)** да би се добио ланчић од канапа као на **цртежу 5.** Куглице се уплићу тако што се петља издужи и провуче кроз куглицу **(црт. 6)**. Наставља се уплитање на исти начин као да куглице нема, што се види на **цртежима 7, 8 и 9.**

Кад исплетете ланац довољно дугачак да покрије врата, завршићете га тако што ћете одсећи приближно 20 cm канапа од последње петље, провући кроз петљу **(црт. 10)**, пребацити га преко дрвене пречке — гарнишне и тањим канапом чврсто умотати да ланац не спадне **(црт. 11)**.

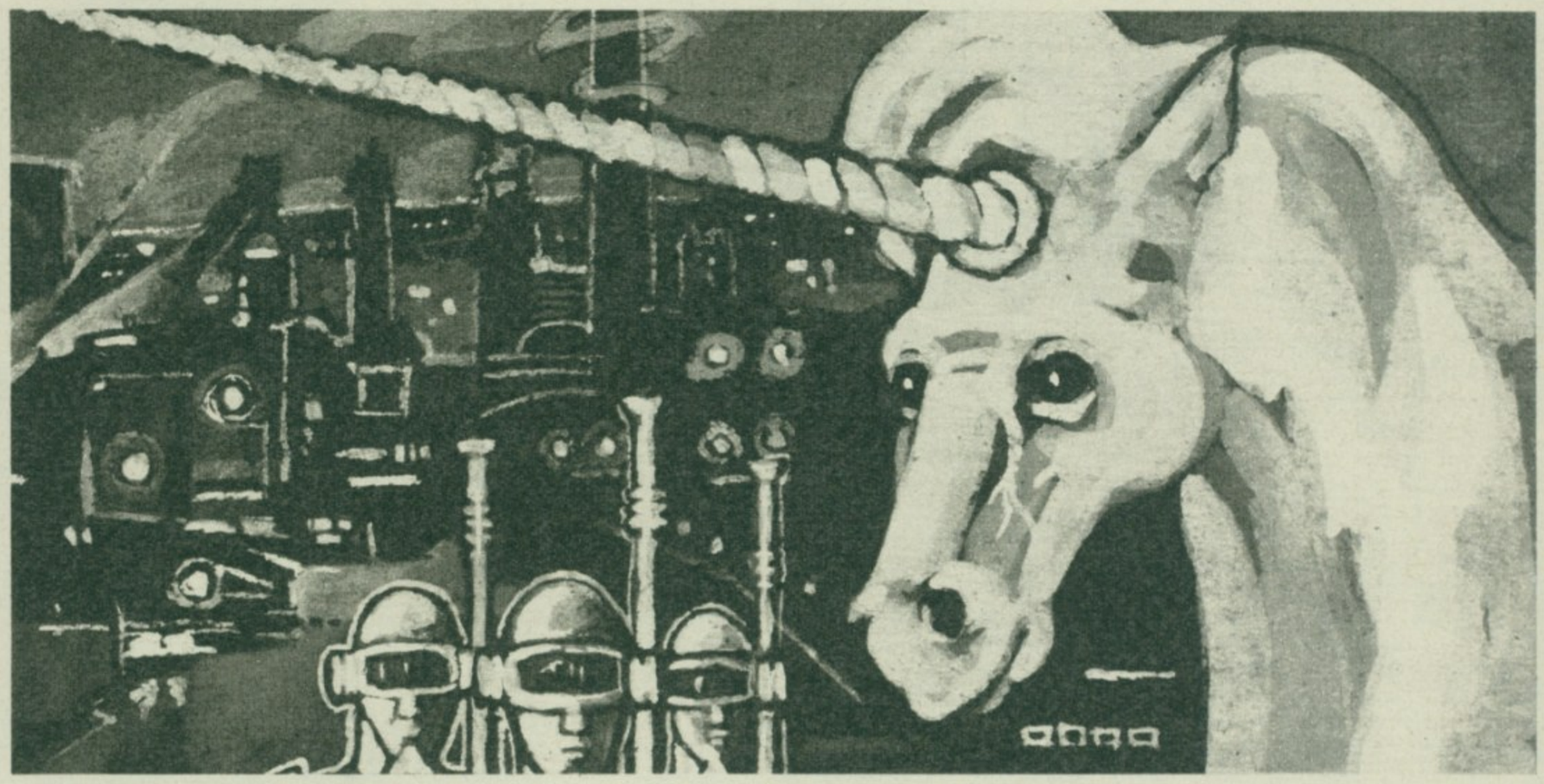

фантастична прича

ИЗРАШТАЈ

Стивен Р. Доналдсон

БИО ЈЕ ЈАЧИ ОД ЉУДИ У БЕЛОМ, БРЖИ ОД АМБУЛАНТНИХ КОЛА, НИЈЕ ИМАО ЧЕГА ДА СЕ ПЛАШИ. БИО ЈЕ СЛОБОДАН И СВОЈ ГОСПОДАР ПРВИ ПУТ У ЖИВОТУ.

Норман је био савршено уравнотежен и здрав човек. Живео је са женом и сином, такође савршено уравнотеженим и здравим, у уравнотеженом и здравом свету.

И тог јутра осећао се одлично. Као и обично, пробудио га је сигнал биопредајника кибернетски уграђеног у његов пулс; као и увек, одмах је притиснуо дугме и на сићушном екрану заблистала су зелена слова: **„Добро се осећаш“**.

Његова жена Сали већ је била на ногама. Њу је сигнал будио нешто раније како би имала времена да припреми доручак. Норман је устао и отишао у купатило. Све је било подешено тако да он стигне на време на посао, а његов син у школу. И у купатилу је све било у савршеном реду ... све осим једне ствари: Нормановог лика у огледалу.

Нешто није у реду?

Шта је требало да значи тај израштај насред чела? Није га раније приметио. Махинално је притиснуо биопредајник и добио уобичајен одговор: „Добро се осећаш“, што није било нетачно јер га ништа није болело. Имао је поверења у биоодашиљач, али је за трен осетио нелагодност. Опрезно је дотакао израштај. Био је тврд као кост.

У кухињи га је чекао уобичајен доручак: воћни сок, јечмена каша и колач од соје — савршено здрав оброк који даје енергију а не гоји. Сео је преко пута Сали и упитао је:

— Шта ми је ово на челу?

— Јеси ли питао како се осећаш? — одвратила је Сали погледавши га расејано. Норман је поново притиснуо дугме: исти одговор.

У кухињу је ушао Енвел. Био је у годинама кад се расте и навалио је на доручак. „Једеш пребрзо“, опоменуо га је екранчић и дечак је послушно успорио. Норман се опет сетио своје невоље. Имао је поверења у биопредајник и очекивао од њега прави одговор. Откуцао је речи: „Потребан ми је лекар“. Одговор је гласио: **„Добро се осећаш“**.

Норман се није зачудио јер је то био дес уобичајене процедуре. Поново је откуцао: „Потребан ми је лекар“, и овога пута добио одговор: „Оправдан изостанак с посла. Иди у Медицински центар, соба 218“.

Поверење у компјутер

Сео је у кола и на табли откуцао адресу Медицинског центра. Аутомобил је упловио у савршено сигуран саобраћај. Норман није гледао улице којима је пролазио. Све куће, с обе стране, биле су савршено исте. О саобраћају се бринуло аутоматско возило.

Медицински центар, одмах до Националне библиотеке у којој је Норман радио, био је већи од ње али иначе истоветан. Обе зграде биле су увек празне ако се изузму службеници. И унутрашњи распоред био је исти и Норман је лако нашао собу 218. У чекаоници се налазио писаћи сто са терминалом компјутера и за њим зачуђена плавокоса девојка.

— Толико времена нико није долазио — рекла је. — Заборавила сам шта треба да радим.

— Можда најпре да вам кажем како се зовем?

— Наравно — озарила се девојка. — Како се зовете?

Рекао је. Девојка је неко време посматрала компјутер, а онда је притиснула дугме за активирање програма.

— Шта сад? — упитао је Норман.

— Немам појма.

У том часу отворила су се врата ординације. Норман је ушао

— Ја сам доктор Брет — рекао је један стар храпав глас.

Глас је долазио из табле преко пута столице. Доктор Брет је очигледно био компјутер, као и директор Националне библиотеке. Норман се одмах опустио — имао је велико поверење у компјутере.

— Изгледате здрави — рекао је доктор. — Зашто сте дошли?

— Имам израштај на челу.

— Наравно, наравно — одговорио је доктор. — Проверио сам ваше податке. Директор Националне банке има о вама високо мишљење. До виђења.

— А израштај?

— Ништа забрињавајуће. Нестаће за неколико дана. Хвала.

Врата су се отворила и Норман се нашао у чекаоници. Био је збуњен. Плавуша му је дала знак да приђе.

— Можда можете да ми помогнете. Управо сам се сетила да треба да вам дам упутства за лечење ... Знате, ви сте први пацијент, а кад су ме примили нисам им рекла да не знам да читам.

Норман је схватио. Као и сви остали и она је умела да чита само свој биопредајник. Ни његов син Енвел није у школи учио читање. Оно је постало излишно, осим за службенике библиотеке. Због тога нико и није долазио у библиотеку.

Девојка је притиснула дугме и на екрану су се појавила крупна слова: „ПОВЕРЉИВО. ПАЦИЈЕНТ НЕ СМЕ ДА ВИДИ ДИЈАГНОЗУ. ПАЦИЈЕНТ ПОГОЂЕН ГЕНЕТСКИМ КОЛАПСОМ. У ТОКУ ЈЕ НЕИЗЛЕЧИВА СТРУКТУРАЛНА ПРОМЕНА. ОПАСАН ПО ОКОЛИНУ. ИЗВРШИТИ ИСПИТИВАЊА, ПОТОМ УНИШТИТИ ОРГАНИЗАМ“.

— Шта пише? — упитала је девојка.

— Каже да треба да се одморим — одговорио је Норман и притиснуо дугме повратне акције за брисање меморије ...

Пођи за мном, Сали!

Идућих дана Норман се осећао ужасно али је морао да настави са нормалним животом да би преварио биопредајник. Будио се сваког јутра на време, јео, ишао на посао, враћао се кући.

Ипак, осећао је промене. Сваког јутра гледао би у огледалу како израштај расте и претвара се у шиљат рог, бео, снажан, засад дуг дванаестак центиметара. Стопала су му се претварала у копита, по телу су му расли чуперци беле длаке, добио је и зачетак репа.

Ишло му је на живце што Сали и Енвел уопште не примећују промене. Једног јутра непредвиђено се вратио кући и затекао Сали како спрема кухињу. Није га ни погледала.

— Сали, желим да разговарамо. Са мном се нешто догађа.

— Време је за чишћење кухиње. Чула сам сигнал.

— Чистићеш касније. Погледај ме!

— Чула сам сигнал. Треба да спремам кухињу.

Норман ју је зграбио за рамена и окренуо себе. И не погледавши га, поцрвенела је и бризнула у плач. Када ју је пустио, склупчала се на поду и наставила да плаче. Није обраћала пажњу на уверавања биопредајника: **„Није ти ништа. Проћи ће“**.

Норману се преврнуо стомак али је опрезност победила. Оставио је жену, сишао у гаражу и брзо се нашао у уличном саобраћају. Ауто се зауставио неколико блокова даље, али Норман није изишао. Посматрао је како се пред његовом кућом заустављају амбулантна кола. Неколико људи у белом ушло је и изишло са Сали на носилима.

Не знајући шта ће са собом Норман се одвезао у Националну библиотеку. Знао је да неће дуго остати непримећен. Побуна у његовим генима била је јача од опреза. Желео је да зна шта се дешава и осећао је да ће му само библиотека пружити одговор.

На свом радном месту открио је да у ствари нема појма шта треба да учини. Никад није ништа тражио по књигама, ни он, нити ико други. Његово је било да бира књиге и компјутер снабдева подацима. Онда му је синуло. Укључио је аутоматско тражило и откуцао питање служећи се при том шифром „Личне информације“ која је читаву операцију изоловала од других електронских кола, па и оног које је стизало до директора.

Питање је гласило: **„Имам копита, реп, белу длаку и рог насред чела. Шта сам?“**

Одговор је гласио: „ЈЕДНОРОГ. ПОДАЦИ СЛЕДЕ“.

Норману су се осушила уста.

„... ЈЕДНОРОГ ЈЕ МИТОЛОШКА ЖИВОТИЊА КОЈУ ОПИСУЈУ КАО ВЕЛИКОГ КОЊА С РОГОМ НА СРЕДИНИ ЧЕЛА. СМАТРАН ЈЕ СИМБОЛОМ ЧЕДНОСТИ И ЧИСТОТЕ МАДА И ЉУТИТИМ БОРЦЕМ У САМООДБРАНИ“.

На екрану се појавила слика једнорога у галопу. Грива му се вијорила на ветру, очи блистале, рог му је био дугачак и јак. Био је леп. Када је слике нестало, Норман се замислио. Као да је први пут у животу о нечему размишљао. Знао је да му прети опасност од биоодашиљача који је био повезан с

огромним компјутерима Опште болнице: кад би његов метабиолизам прешао границе нормале, биоодашиљач би позвао људе у белом. Желео је да се боље обавести и о овом уређају.

* Директор зна

Без премишљања откуцао је питање о пореклу биоодашиљача. Одговор је гласио:

„РАСПРОСТРАЊЕНОСТ НАСИЉА И КОЛЕКТИВНОГ ЛУДИЛА У 20. ВЕКУ ПОКАЗАЛА ЈЕ ДА СУ ЉУДИ У ОПАСНОСТИ ОД САМОУНИШТЕЊА. МРЕЖА БИООДАШИЉАЧА ПОВЕЗАНА С МЕДИЦИНСКИМ КОМПЈУТЕРИМА ПОСТАВЉЕНА ЈЕ ДА КОНТРОЛИШЕ СТАНОВНИШТВО И РЕГИСТРУЈЕ СИМПТОМЕ ДУШЕВНЕ НАПЕТОСТИ КАКО БИ СЕ НА ВРЕМЕ СПРЕЧИЛО ПОНОВНО ШИРЕЊЕ ОПАСНОСТИ".

Није сазнао ништа што би га охрабрило. Уосталом, можда је и онако већ некоме пао у очи. Устао је и упутио се у директорову канцеларију.

Директор Библиотеке веома је личио на доктора Брета. Норман је могао да га разбије једним ударцем својих ногу-копита.

— Да, Нормане — упитао је благи глас. — Како си?

— Хвала, добро. Хтео сам да понесем кући неколико књига.

— Наравно, само понеси. И узми пола дана одмора. Заслужио си.

— Хвала — одговорио је Норман. Сада је знао да је директор имао увид у „личне информације" и да је свакако обавестио и болницу. Из Националне библиотеке било је забрањено износити књиге. Увек, без изузетка.

Најмирније што је могао Норман се упутио полицама с књигама. Не губећи време узимао је прво што му је долазило до руку у одељку „Митологија". Надао се да ће му ове књиге показати како треба да се понаша кад његов преображај буде завршен.

* Нема избора

Код куће није затекао никога. Свукао се знајући да једнорози не носе одећу. Затим је сео у фотељу и почео да чита али је убрзо установио да, мада речи зна, не разуме целину, смисао. Још није био спреман. Помиловао је свој рог. Остатак дана провео је учећи напамет „Књигу митолошких животиња". Хтео је да се осигура за случај да књиге изгуби или буду уништене.

Учио је све до мрака, али није осећао умор. Рог му је давао енергију. Зачуо је зујање биоодашиљача и послушно одложио књигу, легао на кауч и заспао. Али, није спавао спокојно. Нешто у њему бунило се против сна и тихог зујања. Од тог осећања које се граничило са страхом најзад је отворио очи. Сва светла у салону била су упаљена а око кауча су стајала четири човека у белим мантилима са упереним пиштољима.

Скочио је и прелетео преко глава људи закачивши једног ногом. Овај се срушио обливен крвљу. Један пиштољ је опалио али је Норман огрубелом шаком успео да заустави млаз испаљених инјекција с анестетиком. Прсти су му се затворили у копито којим је другог човека ударио посред груди. И овај се срушио као врећа. Двојица су покушала да побегну али их је он стигао и средио рогом.

Један од погођених успео је да откуца поруку: **„Опколите зграду. Примените нервни гас"**. Норман се нагнуо над њим и упитао:

— Зашто хоћете да ме ливидирате?

— Атавизам, психичка регресија... Ти си производ вековне људске маште чија је снага почела да утиче на генетски код. У теби је машта постала стварност. Ко зна шта се све још може догодити...

Норману је било жао, једнорог је мирна животиња која не воли да убија. Али, није имао избора. Његов биопредајник је урлао: **„Болестан си..."**. Подигао је руку и рогом разбио апаратић у безброј комадића. Исцепао је јастук, потрпао књиге и изишао.

Видео је да према његовој кући са свих страна јуре амбулантна кола. У галопу је прешао улицу и тако наставио километрима. Осећао се брз и снажан Био је јачи од људи у белом, бржи од амбулантних кола. Није имао чега да се плаши — чак ни медицински компјутери нису више могли да му уђу у траг јер је уништио биоодашиљач. Био је слободан, јак и свој господар први пут у животу.

Постоје ли слични?

Ноћи је проводио на крововима кућа. Променио му се укус за храну. Када је био гладан, касао је по парковима, скривен помрчином, и јео траву и цвеће. Почео је да спава на ногама.

Преображај се настављао. Грива и реп постали су му бујни, лице се издужило, зуби ојачали. Рог му је био све глађи и оштрији. Претворио се у прекрасног једнорога. Али, нешто му је недостајало.

С временом је схватио да је усамљен. Почео је да лута градом тражећи неког сличног себи, неког ко се такође мења.

Једне ноћи дошао је пред здање Опште болнице. Ако је било људи сличних њему, сигурно су их похватали и ту сместили. Можда их управо ликвидирају. Ова мисао га је разбеснела. Претрчао је улицу, рогом разбио врата болнице и почео да галопира ходницима.

Избегао је хице поткожних инјекција и упао у Одељење за хитне случајеве. Ударцима копита отварао је врата једна за другим. Собе су биле пуне пацијената — није ни слутио да има толико болесних и опасних људи. Али, нико није показивао знаке трансформације. Ако их је и било, сигурно су сместа ликвидирани. Срце му је испунио бес. Суманутим касом устремио се према сали са медицинским компјутерима.

Ови уређаји од магнезита и плазме били су отпорни на ватру, али не и на његов рог. Ударао је по њима, разбијао екране на којима је писало: „АПСОЛУТНА БЛОКАДА! ИСПУНИТИ НЕРВНИМ ГАСОМ СВЕ СПРАТОВЕ!"

Тада је осетио гас. Појурио је задржавајући ваздух у плућима. Болесници у дугим белим кошуљама трчали су по ходницима и падали жртви. Искре из разорених компјутерских кола запалиле су гас и он је сада, ширећи се, носио пожар. Боце с кисеоником почеле су да експлодирају.

Митски копитар докопао се улице само захваљујући својој брзини. Удахнуо је свеж ноћни ваздух и наставио да галопира, зауставивши се тек у дну улице да погледа болницу у пламену.

Дуго је био сам. Људи из суседства плашили су се да изиђу и гледају пожар. Нико није ни покушао да спасава људе који су горели. А онда је Норман угледао младу жену како излази из једне капије и застаје насред улице. Докасао је до ње и стао.

Жена није побегла. На челу је имала израштај налик на почетак рога. Смешила се и у очима јој се није огледао страх.

укрштене речи

ГЕОРГ ФРИДРИХ ХЕНДЛ

Немачки композитор, уз Баха најистакнутији представник барока у музици, око педесет година живео је и стварао у Лондону, па га Енглези сматрају својим, чак је 1726. примио и енглеско држављанство. Хендл (1685—1759) је претежно оперски стваралац, компоновао је четрдесет опера, али је значајан и као композитор и реформатор ораторијума. Од његових бројних опера у нашој укрштеници је, под зато већ одређене бројеве, потребно уписати наслове шест њих.

АУТОР ВЕ-ЛИК	1	2	ДОСЕТЉИВО, ВЕШТО	ХОЛИВУДСКА ГЛУМИЦА ГАРДНЕР	КИНЕСКИ НАРОДНИ ИНСТРУМЕНТ	ЗНАК ЗА ИТАЛИЈУ	ДЕВО ФУДБАЛСКОГ ГОЛА	ТЕСТО КОД ПОЖЕШЋЕ	ТИЧНА ЗАМЕНИЦА
3	Р								
ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ (РЂ)						ЗВУК, ГЛАС / ГРАД У РУМУНИЈИ			
КАМИЛА СТЕЋИ, ЗАГАСИТИ					ПОЕМА ИВАНА Г. КОВАЧИЋА / МОСТАР				
▶				ИМЕ ПАРЛОВА / МЕСТО У СРБИЈИ					ИВАН КРИЛОВ
ПОТРОШИТИ									
ЦРНА ОВЦА					ШУМА ИВА / ФОТОГРАФИСАТИ				
ПОПУ-ДРАГИ КАТЕН						АНТУН НАЛИС / АКАДЕМИЧАР			4
"ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"	РЕКА У СССР / 5						УЗВИК ЗА ДОЗИВАЊЕ		
ДЕО ПТИЦЕ							ЗНАК ЗА ПУЛУ / ТОНА		
ИВАН РАОС			ЕКСПЛОЗИВНА СМЕША / ПРВАК						
АЗОТ ЗАТВОР, ТАТНИЦА		КИСЕЛИНА (ЛАТ.) / ПРЕГЛЕДАЊЕ					Љ. И. / ОБРАЂИВ		
▶				ГРЧКИ ЛЕГЕНД. ЈУНАК / 6					
(ИВО) ЛОЗА РИБАР			ОБЛАСТ У ФИНСКОЈ / НЕИСКРИВЉЕНЕ					"ЕАСТ" / ЗНАК ЗА АМПЕР	
ФИЛМ РЕЖИСЕРА АНТУНА ВРДОЉАКА					ЖИТЕЉ ИРСКЕ / ЗНАК ЗА ШИБЕНИК				
▶								ЗОЉА	
ТОМАШКА, ПРОТА-ШАЈ	ШАХИСТ ЕВАНС / ГЛУМИЦА ДЕРЕК					ТА-ЛОГ КА-ФЕ			
СЛОВЕНАЧКИ ПИСАЦ ФРАНИ					СЕФ, БЛА-ГАЈ-НА				
ГРАД У СССР, НА НР-НОТ-МОРУ						ЈУЖНО ВО-ЋЕ			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: У, САНТИМ, ха, анормалан, Ханка, Аст, аба, Леви, рагби, ама, с, Арно, Ер, капи, роса, микроби, аб, А, мне, жуљ, Тенирс, да, лод, брк, и, ала, еч, Ди, С, шаратя, Аалии, На, Атик, ОРАН, ШЕЛИФ, Ево, оси, лити, Д, ВТ, Илинка.

КОД ИНВЕСТБАНКЕ, ИМАТЕ ВИШЕ, НЕГО ШТО ВАМ У ШТЕДНИМ КЊИЖИЦАМА ПИШЕ... УВЕК ВИШЕ, НЕГО ШТО ПИШЕ...!

Још једно пријатно изненађење за штедише Инвестбанке:

ПРИВРЕМЕНА КАРТОНСКА ШТЕДНА КАСИЦА У ЛИКУ РОБОТА

ИНВЕСТБАНКА
INVESTBANKA

Кад стижу Роботи

„Инвазију" Робота 3. генерације на наше шалтере очекујемо почетком септембра. Овако дуг рок за њихов долазак тражио је произвођач. И поред нашег захтева и жеље да Роботе имамо што пре, нажалост морали смо да прихватимо оправдане разлоге произвођача и да заједно са вама, овако дуго чекамо њихов долазак. Каже, производња је компликована, касице морају да буду лепе и функционалне, итд. итд. а да за то треба времена. И ето, шта смо могли? Да вас не бисмо разочарали, пало нам је напамет да за вашу привремену употребу произведемо картонску штедну касицу у лику Робота. То је наше пријатно изненађење за вас, а надамо се да верујете да смо учинили оно најбоље, што смо у оваквој ситуацији могли.

Привремена картонска штедна касица

Ова врло укусно урађена касица у боји и лику нашег Робота добија се у омоту, већ скројена и са обележеним местима где је треба још мало просећи, савити, како склопити и залепити, што је веома лако и што може да уради сваки наш штедиша. Практична, лепа, па и функционална, моћи ће корисно да послужи, додуше привремено и првенствено за прикупљање папирног новца, али засад, шта је — ту је. Уосталом, наше штедише ће практично добити две касице — прво картонску, а доцније и праву, што је више него што смо обећали.

Ко може да добије касицу

Природно, штедну касицу **бесплатно и искључиво на нашим шалтерима** моћи ће да добију само штедише наше Банке, што доказују својим штедним књижицама и својим штедним улогом. Зато позивамо све оне наше пријатеље који још нису почели да штеде, да се обрате најближем нашем шалтеру и траже да им отворе штедне књижице и дају штедне касице за даљу штедњу. Значи, немојте нам писати, већ се обраћајте нашим шалтерима јер вам једино они могу отварати штедне књижице и дати штедне касице. За све што ћете уштедети — честитамо.

ШАЛТЕРСКЕ ЈЕДИНИЦЕ ИНВЕСТБАНКЕ

БЕОГРАД, Теразије 7—9, Трг М. и Енгелса 10, 29. новембра 118—120. Његошева 72, Сарајевска 22, Цара Душана 24, Војводе Степе 259, Војводе Степе 38, Пожешка 16, Џорџа Вашингтона број 28, Таковска 10, Македонска 29, Нови Београд, Народних Хероја 30, Нови Београд, Јурија Гагарина 94, Борча, Б. Радичевића 32, Глогоњ, М. Тита 4, Н. Пазова, Лењинова 4, Н. Бановци, М. Тита 83, Сремчица, Београдска 68, Овча, Б. Кидрича 52, Качарево, М. Тита 38, Обреновац, Боре Марковића 2, Кучево, зграда „Хомољски мотиви", Раброви, Кучевски пут б.б.

АРАНЂЕЛОВАЦ,
М. Тита 200,

БАЈИНА БАШТА,
Миленка Топаловића 1

ВЕЛИКА ПЛАНА,
М. Тита 79, Жабари, Баточина, Лапово, Лозовик, Марковац

ВРАЊЕ,
М. Тита 20, Бујановац, Власе

ВРБАС,
Палих бораца 18/б, Куцура, Руски Крстур, Црвенка,

ГУЧА,
Републике бб, Лучани,

ЗАГРЕБ,
Јуришићева 24/II, Цвијете Зузорић 25,

ОСИЈЕК,
Бул. ЈНА 35/I, Биље

ПАРАЋИН,
М. Тита 4 и М. Тита 200, Ражањ, Витошевац, Рашевац, Дреновац, Поповац, Бачина,

ПРИШТИНА,
ЈНА 2/I и Трг Републике 4, Пећ, Ђаковица, Гњилане,

УЖИЧКА ПОЖЕГА,
Хероја Радовановића 2, Ариље, Косјерић,

САРАЈЕВО,
Вразова 9, Краља Томислава 13 и Загребачка 2, Добој, Илијаш, Вареш,

СВИЛАЈНАЦ,
27. марта 4 и Лењинова бб, Петровац на Млави,

СКОПЉЕ,
Градски зид, блок 4, локал 13

СМ. ПАЛАНКА,
М. Тита 53, Француска бб, М. Тита 16 и М. Тита 1, Азања, Кусадак, Голобок,

ТИТОГРАД,
Лењинов Бул. 5, Бар, Улцињ, Голубовци, Вирпазар, Владимир,

ТУЗЛА,
Рударска 61, Скојевска 18, Титова 96, Слатина модна кућа „Центротекстил", Грачаница, Зворник, Теслић, Градачац, Оџак, Котор Варош, Бановићи, Сребреница, Братунац, Лукавац, Теочак, Јелах, Забрђе, Врбањци, Трамошница, Прибинић, Пелагићево, Масловаре, Поточари, Сапна, Пилица, Растошница

ЧАЧАК,
М. Тита 14 и Кужељева 20,

НИШ,
С. Пауновића 39, Мерошина, Тешица,

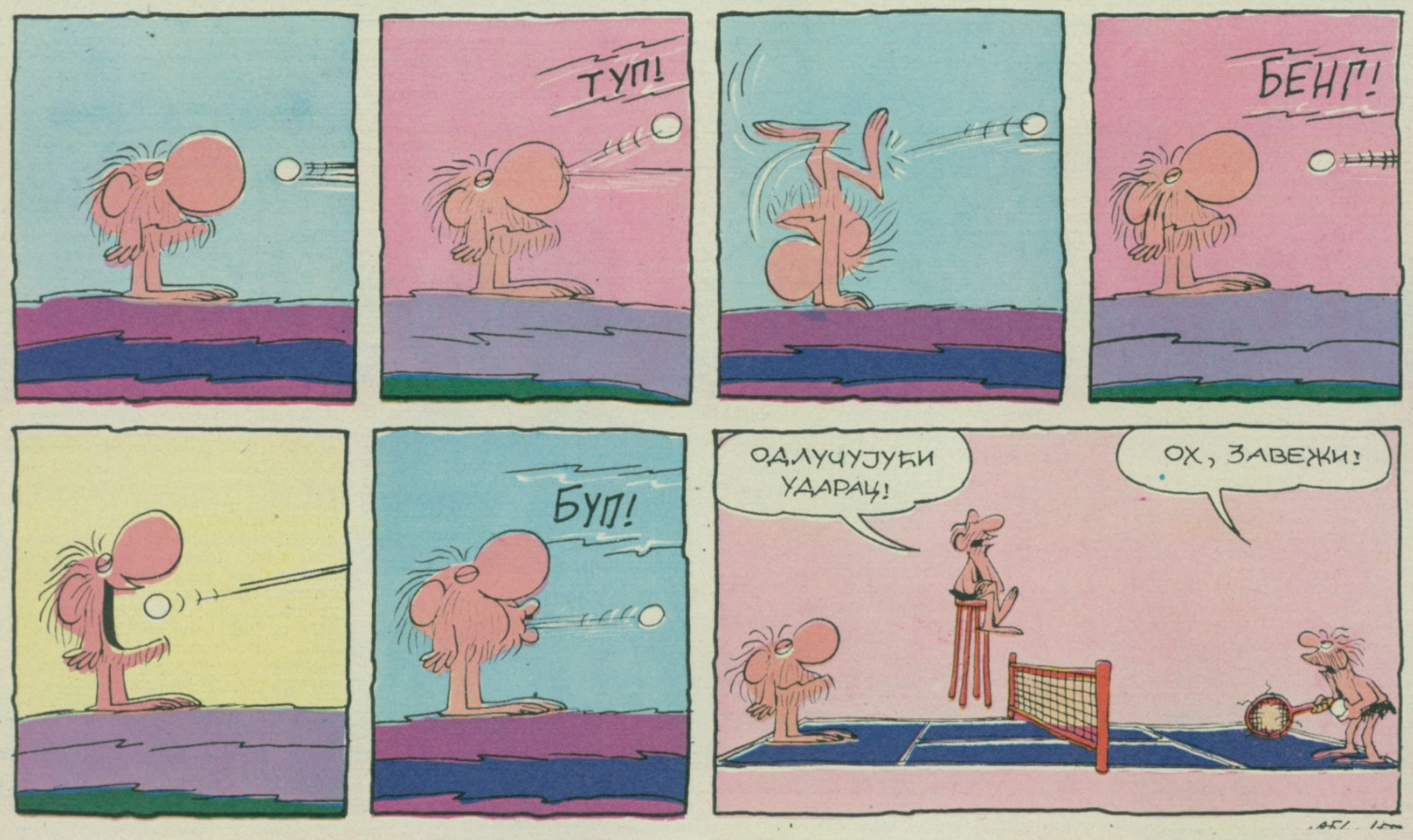
НОВИ САД,
Булевар М. Тита 4, М. Горког 2, Св. Марковића 14 и „Путник" Н. Хероја Хоргош 8, Кањижа, Сента, Ада, Бечеј, Жабаљ, Инђија, Бешка, Мол, Војка, Голубинци, Нови Сланкамен, Турија, Белегиш, Темерин, Бачко Петрово Село, Чуруг, Надаљ, Србобран.

ЉУБЉАНА,
Градишче 12,

КРУШЕВАЦ,
Чолак Антина бб, Брус, Коњух,

КРАЉЕВО,
Трг. М. Тита 2, Трстеник, Сјеница, К. Митровића, Витановац, Љиљци, Лаћевци, Подунавци.

ПЕЗИНАРИ

Код PEZ*-а је увек нешто ново!*

Ако радо узимаш PEZ *бомбоне*
и играш се PEZ *фигурицама,*
пошаљи нам 5 омотница
PEZ *бомбона, а ми ћемо*
ти послати леп PEZ *књижицу.*
Као пријатељ PEZ*-а користићеш*
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког петка
на овом месту о новостима
за пријатеље PEZ*-а*

PEZ
PEZ
PEZ

ПАЛУТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ПЕСНИК ЗЛИХ СЛУТЊИ

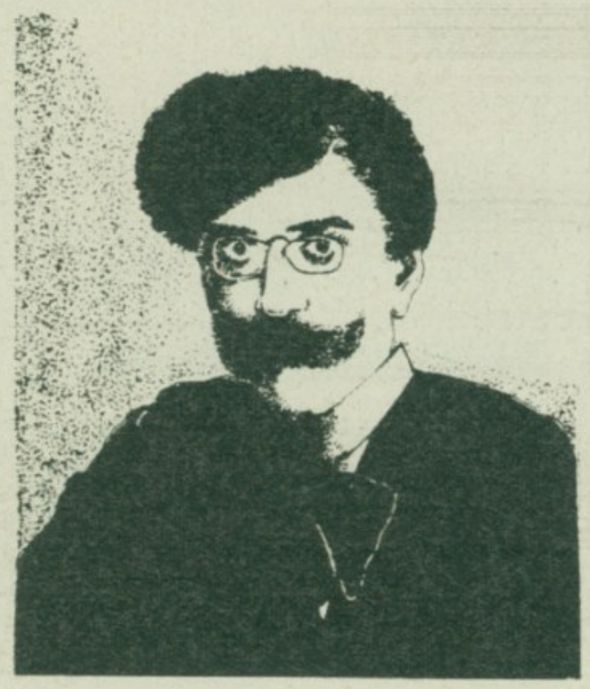
Молим те да кажеш нешто више о животу и раду пјесника Владислава Петковића Диса.

Читатељка из Пакраца

Владислав Петковић рођен је 28. фебруара 1880. године у Зајечару где је завршио и гимназију. Једно време радио је као учитељ у селу Прлити, а затим се запослио као царински чиновник у Београду. Стихове које је почео да пише још у средњој школи објављивао је најпре у београдском часопису „Нова искра" а затим и у Нушићевој „Звезди" и у „Босанској вили". Овај песник лирских опредељења својим стиховима говори о страху од зле коби, „црним" слутњама. очајању пред трагедијом која се надноси над свет. И заиста, његова збирка „Утопљене душе" објављена 1911. године као да је најавила катастрофу првог светског рата. Једна од песама из ове збирке, „Можда спава", по мишљењу неких критичара спада у „најизразитија поетска, лирска остварења симболизма у српској поезији".

Дис је повремено писао и прозу: и кроз њу, као и кроз поезију, провлаче се песникова сновиђења. Као представника „песимистичке школе" у српској поезији оштро га је напао Јован Скерлић одричући му сваку вредност, оригиналност и искреност. Ова критика, по многим оценама убојита и искључива, веома је утицала на песника који се после није определио за родољубиву поезију. Године 1913. објавио је и своју другу књигу под називом „Ми чекамо цара".

У време првог светског рата Дис се повукао са српском војском из Србије и 1915. обрео у Француској. Потресен призорима смрти дуж пута преко Албаније и растанком са породицом, објавио је у избеглиштву неколико песама. Нека злослутна предосећања провла-

че се и кроз њих. Године 1917. Дис је из Француске кренуо преко Италије на Крф. На одредиште никада није стигао: брод на којем је био торпедован је и тако се његов лични живот поистоветио са поезијом коју је писао.

АУТОГЕНИ ТРЕНИНГ

Недавно сам читала о неком Валерију Лаврињенку који се одликује изванредном меморијом. Оно што ме је заинтересовало јесте његова изјава да није у питању никакво чудо природе већ ствар — тренинга. Наиме, сваки човек, тврди Лаврињенко, може упорним тренингом да усаврши своју меморију. Он сам примењује неке облике аутотренинга. Као резултат тога ствара се способност за концентрацију пажње и њену усмереност ка постављеном циљу. Интересује ме каква је то врста тренинга, заправо шта је аутотренинг и како бих ја могла да га применим?

Драгана Добросављевић,
Петра Драпшина б/б
Велика Плана

Памћење је сложени психички процес који омогућава задржавање и обнављање свега оног што је раније било садржај свести, његове вредности испољавају се тек кад су све психичке способности личности добро развијене и међусобно усклађене. Према томе, памћење само по себи нема посебног значаја уколико нису испуњени и други услови: познати су примери људи који су имали натпросечно развијене способности памћења без икаквих практичних вредности и значаја јер су им друге психичке способности биле чак и снижене.

Постоји значајна разлика између механичког памћења и способности обнављања упамћеног с једне стране (вероватно си и ти имала у разреду неку „бубалицу") и с друге, памћења у коме се оно што је остало у нашој личности стваралачки употреби.

Низ околности утиче на разлике које се међу појединцима испољавају у памћењу. Поред општих душевних способности ту су и узраст, заинтересованост, расположење, пажња, психофизички умор, итд. -

Аутогеним тренингом (о томе је „Забавник" опширно писао 1978. године) може знатно да се побољша не само упамћивање већ и да се унапреди психичко функционисање у целини. Одабраним поступцима које свако може да примени на себи, тежи се ка најпожељнијем степену психичке и физичке опуштености у којој ће оно што је најзначајније, у овом случају све психичке функције, имати најбоље услове да се у потпуности изрази. У нашим књижарама могу да се купе уџбеници који детаљно објашњавају улогу и значај аутогеног тренинга и начин на који се примењује.

КАДА ЈЕ ДЕСНА БИЛА ЛЕВА

Пишем ти први пут и хтјела бих знати тко је и када измислио ципеле? Молим те да ми, ако знаш нешто више, даш најосновније податке о историји ципела.

Леда Бркић,
Наљешковићева 31
Загреб

Прве ципеле, наравно не у данашњем смислу те речи, изум су праисторијског човека. На то га је натерала нужда: велика студен није ни њему пријала а и тле по којем је скупљао плодове задавало му је муке. Проблем је решио комадима коже привезаних ликом. Узгред речено, из ових „ципела" развила се и обућа старих Словена која се у неким нашим крајевима, додуше у нешто модернијем облику (опанци) задржала до данас.

У пределима са топлом климом људи нису имали потребе за ципелама већ — сандалама. Правили су их од испреплетаних трака палминог лишћа, коже и других материјала. Становници тропских крајева, многи и данас ходају боси, „прогласили" су и сандале и ципеле сувишним. Њима су били снабдевени само привилеговани — владари и врачеви, те су тако ципеле постале знак достојанства и власти. Сваки владар који је нешто држао до себе морао је да има бар један пар ципела већ и због тога да би поданици, целовом у њих, могли да му изразе своју оданост и покорност.

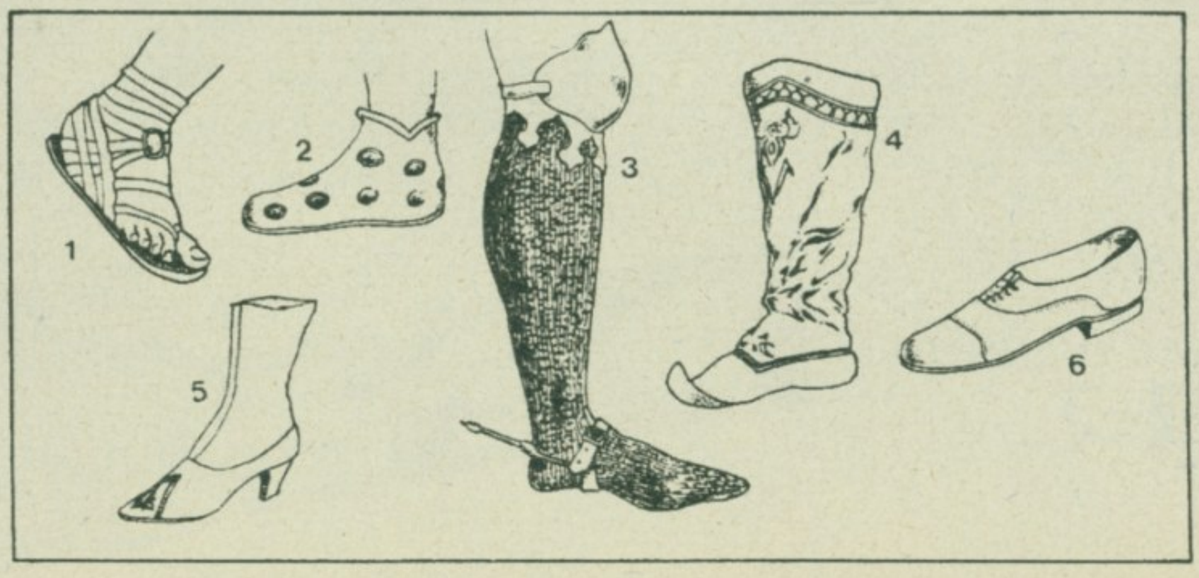
У историју, писану, ципеле су ушле око 4000 година пре нове ере и то у Египту где су имућне помодарке своје ножице обувале у слоновачу. Асирци и Персијанци, бар мушкарци, нису били тако избирљиви: они су на ноге навлачили неку врсту чизама шиљатих врхова. Да се историја понавља показују и ципеле — „шимике" су поново у моди.

Стари Грци су били народ истанчаног укуса, отуда ваљда и оних двадесетак врста сандала које су носили. Из њихових кожних ципела до глежња, опет привилегије отмених, које су имале уздигнути дрвени ђон, развили су се касније облици ципела.

Кроз читав средњи век носиле су се углавном кожне чизме: изузетак су чинили витезови који су у рат ишли обувени у железне. Колико им је то причињавало задовољство, није забележено. Тек у 11. веку у градовима се јављају први обућарски цехови: њихови чланови производе обућу веома налик на кратке чарапе. На истом калупу правиле су се и десна и лева ципела. У доба крсташких ратова у западну Европу је донета нова мода: ципеле с кљуном који, захваљујући једном бургундском племићу, постаје толики да је морао ланчићем да се привезује за колено. Овај модни „крик" је без сумње био веома оригиналан — да ли је био и практичан, то баш није извесно.

Тек у време хуманизма и ренесансе ципеле постају једноставне и приљубљене уз ногу. У 16. веку добијају и потпетице а уз њу и разне копче и копчице, траке и украсе. Крајем 18. века мода мења курс и узима за узор античке моделе: жене носе лаке ципеле од позлаћеног и шареног марокена (врста тканине).

Велики преокрет у историји ципела донео је проналазак машине за шивење: сада је обућа могла индустријски да се производи и то веома поједностављено, у облицима који су мање-више остали до данас исти.

1. грчка сандала 2. ципела из 13. века 3. ратничка обућа из 12. века исплетена од железне жице 4. персијска чизма 5. женска ципела из 19-20. века 6. савремена мушка ципела

КАКО ДА СЕ ОБУКУ ЛОКНИЦЕ?

Нас две смо ученице шестог разреда осмогодишње школе и основале смо у нашем одељењу балетску групу којој смо дале име „Локнице". Једини проблем који нас сада мучи су — костими. Нигде не можемо да их набавимо, па те молимо да нас упутиш на неку адресу.

Кларета и Бети,
Бресно Поље

Не можемо да вам дамо адресу одређене „фирме" која се бави шивењем костима јер она не постоји. Наше естрадне звезде купују костиме у иностранству, шију

их приватно или их позамљују од позоришта. За наступе на телевизији обично се брину ТВ костимографи. Тако вам не преостаје ништа друго него да се обратите некој кројачици у месту у коме живите, а моделе — измислите саме.

ИШЧЕЗНУЋЕ САМЕ!

Пошто сам редован читалац „Забавника" молим те да и мени помогнеш. Приликом слагања цигли неколико ми је пало на ногу од чега сам добио модрице. Како да их отклоним?

М. В.
Врање

Сигурно је да су до сада твоје модрице прошле и саме. Кад следећи пут добијеш неку модрицу, није потребно да ишта радиш јер ће чак и оне веће проћи саме за две до три недеље.

ТЕК У ЈЕСЕН!

Велики смо љубитељи аутомобилизма, па бисмо те молили да нам даш најосновније техничке податке о фиату 128 спорт и голфу GTI. Желели бисмо и да сазнамо цене тих аутомобила као и где могу да се купе.

Александар Миловић,
Горан Лазовић,
Чачак

Фиат 128 спорт се више не производи. Што се тиче **голфа GTI**, он има четворотактни мотор са четири цилиндра, затворени систем хлађења и запремину од 1588 cc. Максимална снага мотора је 81 kw при 6100 обртаја у минуту. Максимални обртни моменат је 140 Nm при 5000 обртаја у минуту. Степен компресије је 9,5:1. **Голф GTI** има електронско убризгавање горива, напред диск-кочнице, позади добош. Убрзање од 0—100 km/h постиже за 9,1 секунд. Максимална брзина овог аутомобила је 182 km/h. Потрошња је 11 литара супера на 100 km. У тренутку када предајемо овај број, цена **голфа GTI** је око 500 хиљада нових динара, рачунајући и 12.500 марака које је купац дужан да уплати. Овај модел може да се набави преко Ауто-куће »Inex« у Београду, телефон (011) 603-495. За крај смо оставили податак да ће

голф GTI моћи да се купи тек од јесени, бар код »Inexa« који, тада очекује први контингент.

ХОЋУ ДА ЗНАМ ВИШЕ

Волим да читам о парапсихологији, па те стога молим да ми наведеш називе неких књига и гдје бих могла да их купим.

С. Ковачевић,
Теслић

Навешћемо ти два наслова: први је „Парапсихологија и експериментална психологија" В. Н. Пушкина а други „Парапсихолошки феномени" Вернера Келера. Уколико ове књиге не будеш пронашла у књижарама у свом месту, потражи их у Тузли.

РОВАЦ НЕ ЛЕТИ

Пишем вам са надом да ово моје питање, односно писмо, неће завршити у кошу. Интересује ме да ли ровац лети и да ли светли у води (кад служи као мамац за пецање)? Такође бих желео да сазнам где може да се набави књига која би могла да помогне риболовцима?

Ласке

Ровац по систематици спада у тврдокрилце, тј. близак је сродник скакавца. Има слабо развијена крила која му помажу да одржи равнотежу док скаче. Најбољи доказ да ровац не може да полети јесте начин на који се уништава ова опасна штеточина: по ивици нападнутог терена копају се ровови глатких зидова. Ровац који доспе у такав ров не може сам да изиђе.

Овај тврдокрилац нема апарат који би давао било какву светлост.

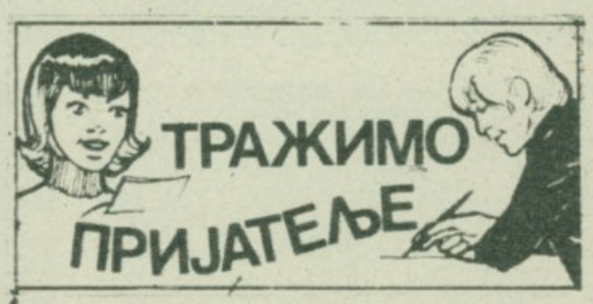
Највероватније је да се као мамац користи зато што, натакнут на удицу, покушава да се ослободи а ти његови нагли покрети изазивају вибрације које рибе осећају и тако долазе да зграбе плен.

Готово у свакој књижари може се наћи нека књига о спортском риболову.

ПРОДАЈЕМ ПРВИ ЗАБАВНИК

Поседујем први број „Политикиног забавника" од уторка 28. фебруара 1939. године који бих желела да продам. Молим вас да објавите моје писмо.

Нада Ћировић,
Јакшићева 34
Титово Ужице

Владимир Јаневски, 91000 Скопље, Владимира Комарова 13/31 — 12 година, сакупља значке, воли алпско скијање и скијање на води

Ирена Станковић, 16000 Лесковац, Слободана Пенезића 15/7 — воли Ролингстонсе и групу Кис, посебно тенис

Оливера Солдатовић, 26204 Опово, Бориса Кидрича 13 — 13 година, воли музику и спорт.

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Да је у питању крађа а не забуна, милиционер Милош Марковић закључио је на основу тога што се кофер за који је младић признао да је његов налазио на месту где је стајао кофер Зорана Недељковића. Значи, да је заиста погрешио, његов кофер би морао да буде тамо где га је оставио а не на месту Недељковићевог. Друга индиција која је указивала да младић не говори истину јесте та што је његов кофер, с обзиром да су се у њему налазиле само меке ствари и неколико књига, био много лакши.

ПОЛИТИКА
Мозаик
ЈЕ НАШАО РЕШЕЊЕ ЗА ВАШЕ СЛОБОДНО ВРЕМЕ
РЕШИТЕ И ВИ
ПОЛИТИКА
Мозаик

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY

МИКИ

